

TER BESLISSING

Aan

de minister

de Staatssecretaris van Financiën

12/9

Directoraat-Generaal van de
Rijksbegroting
Directie Begrotingszaken

Datum

11 september 2026

Notanummer

2026-0000370975

Bijlagen

1. Set Augustusbesluitvorm
2. Aanbiedingsbrief

nota

Set actieve openbaarmaking Miljoenennota 2027

Aanleiding

Conform de Beleidslijn actieve openbaarmaking (2022) worden beslisnota's met betrekking tot begrotingsstukken openbaar.

Beslispunten

- Bent u beiden akkoord met het op deze manier openbaar maken van de gepresenteerde beslisnota's, inclusief voorliggende beslisnota?
 - Indien u akkoord bent kunt u (minister) de bijgevoegde aanbiedingsbrief ondertekenen.

Kernpunten

- Wanneer de Miljoenennota 2027 op Prinsjesdag aan de Kamer wordt aangeboden, worden gelijktijdig de bijgevoegde sets actieve openbaarmaking gepubliceerd.
- Als bijlagen van deze nota vindt u de set nota's zoals samengesteld door AFEP (lasten) en DGRB (Miljoenennota). De set nota's vanuit het Belastingplan wordt separaat aangeleverd.
- Zoals gebruikelijk ontvangt u de 'transparant' gelakte sets. De gelakte passages (persoonsgegevens) zijn te herkennen aan rood omlijnende kaders. Deze zullen onherkenbaar gemaakt worden voor publicatie.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Nr.	Datum	Titel	Lakgronden
1	19-5-2026	Nota - MFIN - Strategie augustusbesluitvorming	Persoonsgegevens
2	29-5-2026	Nota - MFIN - Outline Miljoenennota 2027	
3	8-6-2026	Nota - MFIN - Startnotitie augustusbesluitvorming	Persoonsgegevens
4	11-6-2026	Nota - MFIN - Besprekstuk augustus voor coalitieoverleg	Persoonsgegevens
5	11-6-2026	Nota - SFIN - Besprekstuk augustus voor coalitieoverleg	Persoonsgegevens
6	17-6-2026	Nota - MFIN - Startoverleg augustusbesluitvorming	Persoonsgegevens
7	17-6-2026	Besprekstuk augustus voor coalitieoverleg	
8	19-6-2026	Nota - MFIN - Oplegnotitie vierhoek over augustusbesluitvorming	Persoonsgegevens
9	19-6-2026	Nota - SFIN - Oplegnotitie vierhoek over augustusbesluitvorming	Persoonsgegevens
10	26-6-2026	Nota - MFIN - Concept Miljoenennota 2027	Persoonsgegevens
11	30-6-2026	Politieke vierhoek - Stuk over proces besluitvorming augustus	Persoonsgegevens
12	9-7-2026	Nota - MFIN - Extra versie Miljoenennota 2027	Persoonsgegevens
13	15-7-2026	Nota - MFIN - Extra versie Miljoenennota 2027	Persoonsgegevens
14	7-8-2026	Nota - MFIN - Miljoenennota voor Begrotingsraad 21 augustus	Persoonsgegevens
15	11-8-2026	Nota - MFIN - Oplegnotitie Inkomstenkader ambtelijke vierhoek 14 augustus 2026	Persoonsgegevens
16	11-8-2026	Nota - SFIN - BWO negatief geëvalueerde fiscale regelingen landbouw	Persoonsgegevens
17	11-8-2026	Nota - SFIN - Oplegnotitie Inkomstenkader politieke vierhoek 14 augustus 2026	Persoonsgegevens
18	14-8-2026	Politieke vierhoek - Analyse onderuitputting	
19	14-8-2026	Politieke vierhoek - Analyse rentelasten	
20	14-8-2026	Politieke vierhoek - Startnotitie augustusbesluitvorming 2026	Persoonsgegevens
21	17-8-2026	Politieke vierhoek - Koopkracht- en armoedebeeld n.a.v. cMEV 2027	
22	18-8-2026	Nota - MFIN - Onderwerpen lastenkant vierhoeken	Persoonsgegevens
23	20-8-2026	Politieke vierhoek - Beslisnota ABA-pakket (Afval, BTW, Auto's)	
24	20-8-2026	Politieke vierhoek - Doorrekening pakketten verbetering koopkracht- en armoedebeeld	
25	20-8-2026	Politieke vierhoek - Fiscale regelingen augustusbesluitvorming 2026	Persoonsgegevens
26	21-8-2026	Nota - MFIN - Miljoenennota (incl. bijlagen) voor begrotingsraad 26 augustus	Persoonsgegevens
27	21-8-2026	Politieke vierhoek - Scenario's box 3	
28	24-8-2026	Nota - MFIN - Stukken voor politieke vierhoek 25 augustus	Persoonsgegevens
29	24-8-2026	Nota - SFIN - Stukken voor politieke vierhoek 25 augustus	Persoonsgegevens
30	24-8-2026	Politieke vierhoek - Doorrekening pakketten verbetering koopkracht- en armoedebeeld	
31	25-8-2026	Politieke vierhoek - Fiscale regelingen augustusbesluitvorming 2026	Persoonsgegevens
32	25-8-2026	Politieke vierhoek - Scenario's box 3	
33	9-9-2026	Nota - MFIN - Afronding Miljoenennota 2027	Persoonsgegevens

DEPARTEMENTAAL VERTROUWELIJK
HEDEN
TER BESPREKING
Aan
de minister

**Algemene Financiële en
Economische Politiek**

Persoonsgegevens

nota

Strategie augustusbesluitvorming

Datum
19 mei 2026

Notanummer
2026-0000223011

Bijlagen
geen

Aanleiding

Aankomende augustus vindt besluitvorming plaats over o.a. de inkomsten en koopkracht. Wij spreken u op woensdag 20 mei (14.15 – 15.00) over het besluitvormingsproces in augustus.

Kernpunten

- Naar aanleiding van het gesprek op vrijdag 8 mei hebben wij de belangrijkste inhoudelijke onderdelen die in augustus aan bod komen op een rij gezet (zie ook toelichting). Begin juni wordt een overleg gepland om uitgebreid op de inhoudelijke dossiers in te gaan.
 - Inkomstenkant: koopkracht, armoede, box 3, premies, doorwerking zorg aan lastenkant, fiscale regelingen, overig, belastingplan.
 - Uitgavenkant: de nog te realiseren besparingen bij SZW en VWS.
- De inhoud en het proces van augustus zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden: met wie een meerderheid te bereiken hangt samen met de keuzes welke inhoudelijk richting wenselijk is en welke dossiers aan elkaar gekoppeld zouden kunnen worden.
- Daarom bespreken wij graag met u de uitgangspunten voor de besluitvorming en wat dat betekent voor het proces binnen het kabinet en richting de Kamer(s). Hierbij komen de volgende vragen op:
 - Hoe het besluitvormingsproces intern kabinet vorm te geven? Er zal in ieder geval een gesprek met de MP voor de zomer nog worden gepland. Voor de inkomstenkant is ons advies om voor het zomerreces in een politieke vierhoek scope en proces te bespreken.
 - Hoe het proces zo vorm te geven om tot een meerderheid in de Kamer(s) te komen? Wanneer met oppositie en sociale partners praten? Dit ook in de context van het krappe tijdsplan in augustus (zie ook toelichting).
 - Hoe de choreografie eruit komt te zien (o.a. wat wordt wanneer publiek)?
 - Welke dossiers komen deze augustus (politiek) aan bod? Wat is ervoor nodig om hierop een meerderheid te bereiken?

Toelichting

Proces inkomstenbesluitvorming

- De besluitvorming vindt plaats tussen vrijdag 14 augustus en vrijdag 28 augustus en wordt gecoördineerd door Financiën. De besluitvorming start met de publicatie van de cMEV, de concept MEV-raming van het CPB. De resultaten van de besluitvorming worden vervolgens verwerkt in de MEV die uitkomt op Prinsjesdag.
- De inkomstenbesluitvorming vindt plaats in de vierhoek. Het betreft een beperkte periode voor besluitvorming omdat de begrotingsstukken uiterlijk 31 augustus bij de Raad van State moeten liggen.

Tabel 1: Schema besluitvorming

*Het CPB heeft de planning voor de cMEV nog niet afgerond. Voor nu gaan wij uit van 14 augustus.

Inkomstenbesluitvorming	
Di 30 jun	Laatste politieke vierhoek voor het reces
Vr 14 aug*	Publicatie cMEV
14 – 21 aug	Drie politieke vierhoeken gedurende de week, exacte data ntb
25-27 aug	Politiek overleg, invulling nader te bepalen
Vr 28 aug	MR: bespreking augustusbrief
Vr 28 aug	Aanleveren begrotingsstukken RvS

Onderwerpen inkomstenkant augustus

- Vooral nog voorzien wij de volgende grote onderwerpen aan de inkomstenkant waarover besluitvorming deze augustus noodzakelijk is. Deze onderwerpen zijn relevant voor de proceskeuzes en uitgangspunten deze augustus.
 1. Koopkracht: In de CEP-raming van het CPB wordt de mediane koopkrachtontwikkeling voor 2027 (t.o.v. 2026) geraamd op 0% (figuur 1 in de bijlage). Hierin is rekening gehouden met (een technische invulling van) het coalitieakkoord, maar nog niet met de gevolgen van de Iran-oorlog.¹ Een aantal maatregelen uit het coalitieakkoord die raken aan de koopkracht, vragen daarnaast om uitwerking: 1) de intensivering van de het kindgebonden budget en de kinderbijslag (300 miljoen); 2) de invulling van de envelop chronisch zieken (350 miljoen). Daar staan lastenverzwaringen en extensiveringen tegenover.
 2. Armoede: De Kamer heeft twee moties aangenomen die zien op het verlagen van armoede en het voorkomen dat energiearmoede toeneemt.² In het CEP blijft het aantal mensen in armoede de komende jaren ongewijzigd op 2,5% en loopt dit op naar 2,6% in 2030. In de scenario-analyses van het CPB t.a.v. de energieschok loopt de armoede echter in alle scenario's op in 2026.
 3. Aanpassingen Wet werkelijk rendement box 3: het kabinet heeft in maart aangekondigd in augustus 2026 met maatregelen te komen om de ervaren nadelen van vermogensaanwassystematiek binnen de Wet werkelijk rendement te verzachten. De mogelijke introductie van een achterwaartse verliesverrekening (carry back) gaat gepaard met een

¹ Door de energieprijzen kan het koopkrachtbeeld aanzienlijk anders uitvallen en kan er ook sprake zijn van een negatiever koopkrachtbeeld in 2026 en een positiever beeld in 2027, doordat de koopkrachtcijfers altijd ten opzichte van het voorgaande jaar zijn. Dit is afhankelijk van de duur van de energieprijsschok en de doorwerking in de inflatie.

² Motie van het lid Bikker c.s. ((Kamerstuk II 2025-2026, 36 848, nr. 84); Motie van de leden Struijs en Van Brenk (Kamerstuk II 2025-2026, 36 933, nr. 34)

aanzienlijke derving die van dekking moet worden voorzien (tabel 1).
Over de invoering van de carry back moet dit jaar besloten worden om de Belastingdienst in staat te stellen de carry back uitvoerbaar te maken per inwerkingtreding van de Wet werkelijk rendement box 3. Er zijn ook andere maatregelen die overwogen worden, zie hiervoor tabel 2.

Tabel 2: mogelijke aanpassingen Wet werkelijk rendement box 3

Standen in miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)	2026	2027	2028	2029	2030	2031	struc
Box 3							
1 jaar carry back	0	0	-1.236	-1.010	-526	-367	-12
Buitenlandse partiële belastingplicht	0	0	-23	-23	-23	-23	-23
Doorschuifregeling	0	0	-3	-5	-9	-12	0
Groen beleggen	0	0	pm	pm	pm	pm	pm
Definitie Startups en scale-ups box 3 (derving €95 mln in eerste 5 jaar)	0	0	pm	pm	pm	pm	pm

- Premies: Er is kritiek op de verhoging van de AOF-premie als onderdeel van de vrijheidsbijdrage, en het feit dat de AOF-premie structureel hoger ligt dan de uitgaven uit het AOF-fonds (tabel 3). Dit leidt inmiddels tot juridische procedures. De vrijheidsbijdrage gaat per 2027 in. Eventuele aanpassingen moeten in het Belastingplan 2027 worden verwerkt. In het coalitieakkoord is toegezegd dat overleg zal plaatsvinden met ondernemersorganisaties over de invulling van de vrijheidsbijdrage.

Tabel 3: budgettaire omvang vrijheidsbijdrage

Standen in miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)	2026	2027	2028	2029	2030	2031	struc
Vrijheidsbijdrage							
Vrijheidsbijdrage burgers (TCF)	0	1.500	3.400	3.400	3.400	3.400	3.400
Vrijheidsbijdrage bedrijven (AOF-premie)	0	1.500	1.700	1.700	1.700	1.700	1.700

- Zorg: Doordat de zorgpremies lastendekkend zijn, heeft besluitvorming over de zorguitgaven een doorwerking op de inkomstenkant. De compenserende lastenverzwaring in de eerste twee schijven van de inkomstenbelasting (€5 miljard) en de AOF-premie (€1,4 miljard), die volgt uit het verhogen van het eigen risico per 2027, kan mogelijk ter discussie komen te staan in augustus (zie ook tabel 4).

Tabel 4: budgettaire omvang compenserende premies eigen risico

Standen in miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)	2026	2027	2028	2029	2030	2031	struc
Compenserende premies eigen risico							
IB (eerste en tweede schijf)	0	3.025	3.258	3.960	4.132	4.256	4.956
AOF-premie	0	474	657	1.150	1.194	1.193	1.433

- Fiscale regelingen: er zijn recent meerdere evaluaties van fiscale regelingen afgerond. De uitkomsten van deze evaluaties worden gewogen in de vierhoeken om te bepalen welke stappen het kabinet wil zetten. Daarnaast is er de motie Dassen die verzoekt opties uit te werken waarbij

de voorgenomen belastingverhoging op arbeid verminderd kan worden via dekking in het afschaffen of versoberen van fiscale regelingen.

7. Overig: verwerking maatregelen energiepakket, win-win regeling, plastictafel, motie Grinwis/Oosterhuis (transitiepad youngtimerregeling), motie Stultiens (verruiming HRA) en reguliere verwerking herijkingen en technische fiscale aanpassingen. Daarnaast kan de ontwikkeling van het conflict in het Midden-Oosten en de energieprijzen mogelijk resulteren in een zwaarder economisch scenario wat aanleiding kan geven tot additionele maatregelen. Hierbij is ook de toezegging of de envelop elektriciteitsprijzen naar voren gehaald kan worden relevant.

Belastingplan

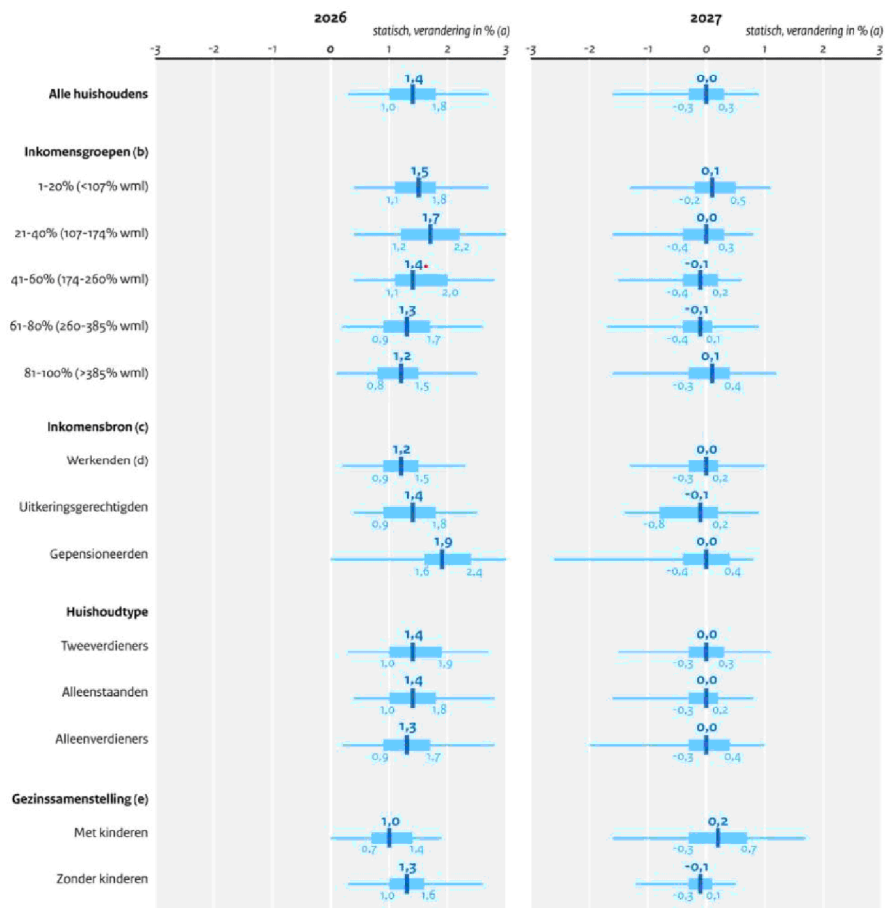
- Het Belastingplan 2027 leidt structureel tot een lastenverzwaring van ca € 9,5 miljard. De omvangrijkste maatregelen in het pakket Belastingplan 2027 zijn de hierboven genoemde IB-aanpassingen met betrekking tot de vrijheidsbijdrage en de compenserende lastenverzwaring.
- De andere grote aanpassingen (budgettair belang > € 100 miljoen) in het BP27 zijn hieronder weergegeven. Deze volgen allemaal uit het coalitieakkoord, het energiepakket of eerdere besluitvorming.
 - Tijdelijk verlengen accijnsverlaging benzine;
 - Afschaffen aftrek specifieke zorgkosten;
 - Afschaffen verlaagde btw-tarief sierteelt;
 - Bevriezen aftoppingsgrens pensioenopbouw;
 - Aanpassen behandeling valutaresultaten;
 - Verhogen onbelaste reiskostenvergoeding;
 - Tijdelijk verlagen mrb tarief bestelauto's;
 - Indexeren alcoholaccijns;
 - Afschaffen startersaftrek; en
 - Afschaffen werkkostenregeling vrijstelling voor branche-eigen bedrijfsproducten.

Onderwerpen uitgavenkant augustus

- Aan de uitgavenkant zijn de belangrijkste thema's die nog te realiseren besparingen bij SZW en VWS.
- Daarnaast worden de generale dossiers zoals asiel en uitvoeringsinformatie van SZW en VWS verwerkt en kunnen kasschuiven worden verwerkt indien hier budgettaire ruimte voor is. Ook verwachten we discussies omtrent o.a. Moerdijk en opvang Oekraïne (verlengen RTB).
- Verder kunnen gereserveerde intensiveringen op de Aanvullende Post (AP) na overeenstemming met u voor de kabinetsperiode worden overgeheveld bij Miljoenennota 2027 conform de startbrief.
- Indien besparingen niet tijdig worden doorgevoerd en/of generale dossiers leiden tot tegenvallers (o.a. als gevolg van cMEV) zal moeten worden gezien hoe om te gaan met de dekking hiervan, zoals bijv. niet overhevelen van AP-middelen.

Bijlage

Figuur 1: Koopkrachtontwikkeling in 2026 en 2027 bij CEP-raming

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

TER BESLISSING

Aan

de minister

31/5

nota

Outline Miljoenennota 2027 → ter bespreking

Directoraat-Generaal
van de Rijksbegroting
Directie
Begrotingszaken
afdeling Comptabele
Regelgeving, Begroting en
Verantwoording

Datum
29 mei 2026

Notanummer
2026-0000243232

Bijlagen
1. Outline
2. Bijlagen bij de Miljoenennota
3. Moties en toezeggingen

Aanleiding

Op dinsdag 15 september presenteert u de Miljoenennota (MJN) 2027 aan de Tweede Kamer. Voor de MJN is de bijgevoegde outline opgesteld. Na uw akkoord op de outline wordt deze uitgewerkt tot een eerste conceptversie die we op dinsdag 30 juni met u bespreken.

Beslispunten

- Bent u akkoord met de bijgevoegde outline van de MJN (bijlage 1)?
 - Indien gewenst bespreken wij de outline graag met u.

Goed om nog een moment
proberen te prikken

Kernpunten

- Specifiek vragen we uw aandacht voor de voorgestelde invulling van:
 - De economische structuuranalyse, opgeknipt in twee delen (H1 in bijlage 1):
 - Analyse over de ontwikkeling van publieke investeringen ten opzichte van consumptieve uitgaven.
 - Beleidsdoelen, risico's en beheersing. Hierin worden ook verschillende moties (brede welvaart centraal, generatietoets, doelen van beleid) verwerkt.
 - Het themahoofdstuk (H3 in bijlage 1): onevenwichtigheden, vergrijzing en begrotingsbeleid.
 - De voorgestelde set aan bijlagen bij de MJN (bijlage 2).
 - Bijlage 3 bevat een voorlopig overzicht van de moties en toezeggingen.

Planning

Datum	Dag	Tijd	Miljoenennota 2026
30-06	Dinsdag	16:45–17:15	Bespreking eerste conceptversie Miljoenennota
13-08	Donderdag	16:15–16:45	Bespreking MR-versie Miljoenennota
19-08	Woensdag		Begrotingsraden week 1
26-08	Woensdag		Begrotingsraden week 2
28-08	Vrijdag		Aanleveren Miljoenennota bij Raad van State
11-09	Vrijdag		Miljoenennota onder embargo naar de Tweede Kamer
15-09	Dinsdag		Prinsjesdag

Communicatie

Besprekingen met u over de communicatie rond Prinsjesdag volgen in de tweede helft van augustus.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

T.B.V. GESPREK 10 JUNI 11:00-11:30

HEDEN

TER BESPREKING

Aan

de minister

Algemene Financiële en
Economische Politiek

Persoonsgegevens

nota

Startnotitie augustusbesluitvorming

Datum

8 juni 2026

Notanummer

2026-0000251607

Bijlagen

geen

Aanleiding

Aankomende augustus vindt besluitvorming plaats over o.a. de inkomsten en koopkracht. Wij spreken u op 10 juni (11.00 – 11.30) en op 17 juni (13.00 – 13.45 samen met SFIN). In deze nota vindt u het voorgestelde proces en de belangrijkste inhoudelijk onderdelen.

Kernpunten

1. Proces en uitgangspunten inkomstenbesluitvorming

- De besluitvorming vindt plaats tussen vrijdag 14 augustus en vrijdag 28 augustus en wordt gecoördineerd door Financiën. De besluitvorming start met de publicatie van de cMEV (vrijdag 14 augustus). Deze publicatie biedt een actueel economisch beeld, raming van het EMU-saldo en koopkrachtraming. Deze vormen de cijferbasis en het startpunt voor de besluitvorming over koopkracht, en breder over de spreiding van de lasten. De resultaten van de besluitvorming worden vervolgens verwerkt in de MEV die uitkomt op Prinsjesdag.
- De inkomstenbesluitvorming vindt plaats in de vierhoek. Het betreft een beperkte periode voor besluitvorming omdat de begrotingsstukken uiterlijk 28 augustus ter akkoord voor moeten liggen in de MR. Aan het eind van augustus is ruimte gereserveerd voor politiek overleg.
- In augustus vindt in principe geen uitgavenbesluitvorming plaats. Uitgangspunt is dat eventuele generale claims worden afgewezen, er is geen ruimte voor budgettaire wensen en problemen zullen binnen de eigen begroting moeten worden opgelost. Eventuele besluitvorming over departementale begrotingen verloopt via de begrotingsraden.
- U wordt separaat geïnformeerd over het uitgavenbeeld. Alternatieve invullingen van maatregelen binnen het sociale domein (AOW, WIA, WW) en zorg (o.a. eigen risico) kunnen mogelijk ook effect hebben op de inkomstenbesluitvorming.
- Voor het zomerreces (3 juli) heeft u op het ministerie van Financiën gesprekken met (niet-)coalitiefracties en in de Kamer met de coalitiefracties. De MP sluit hierbij aan waar mogelijk. Daarnaast zult u samen met stasFIN aanschuiven bij het coalitieoverleg voor het reces. Voorbereiding voor deze gesprekken ontvangt u separaat.
- Er worden overleggen tussen u, StasFIN en de MP ingepland om over de ontwikkelingen in augustus te spreken.

Tabel 1: Schema besluitvorming

Augustusbesluitvorming	
Vr 14 aug	Publicatie cMEV
Vr 14 aug	Politieke vierhoek
Di 18 aug	Politieke vierhoek
Wo 19 aug	Reservering begrotingsraad
Do 20 aug	Reservering begrotingsraad
Vr 21 aug	Politieke vierhoek
Di 25 aug	Politieke vierhoek
Wo 26 aug	Reservering begrotingsraad
Do 27 aug	Reservering begrotingsraad
26-28 aug	Politiek overleg, invulling n.t.b.
Vr 28 aug	MR bespreking augustusbrieven en pakket Belastingplan
Vr 28 aug	Deadline aanleveren begrotingsstukken en BP bij RvS

2. Het inkomstenkader

- Het inkomstenkader vormt de basis voor de augustusbesluitvorming. Alle maatregelen die worden afgesproken in augustus zullen landen in de tabel van het inkomstenkader. Voor maatregelen aanvullend op het Coalitieakkoord dient te worden gecompenseerd.
- In augustus sluiten we conform de begrotingsregels het inkomstenkader. Dit betekent dat lastenrelevante beleidsmaatregelen budgettair gedekt zijn en het inkomstenkader op 0 uitkomt. Daarbij is het uitgangspunt dat de maatregelen in elk jaar, over de kabinetsperiode en ook structureel budgettair gedekt zijn.
- Begin augustus zullen wij u informeren over de definitieve stand van het inkomstenkader voor de augustusbesluitvorming.
- In de toelichting vindt u de voorlopige stand (tabel 8), inclusief toelichting per maatregel. De stand van het inkomstenkader kan nog wijzigen i.v.m. herijkingen van ramingen door het certificeringsproces van het CPB.
- Indien er sprake is van een mutatie van de Zvw-premies (door uitvoeringskosten) moet dit nog worden verwerkt in het inkomstenkader (compensatie d.m.v. lastenverlichting of -verzwaring omdat zorgpremies stijgen of dalen).

3. Koopkracht, armoede en energieprijzen

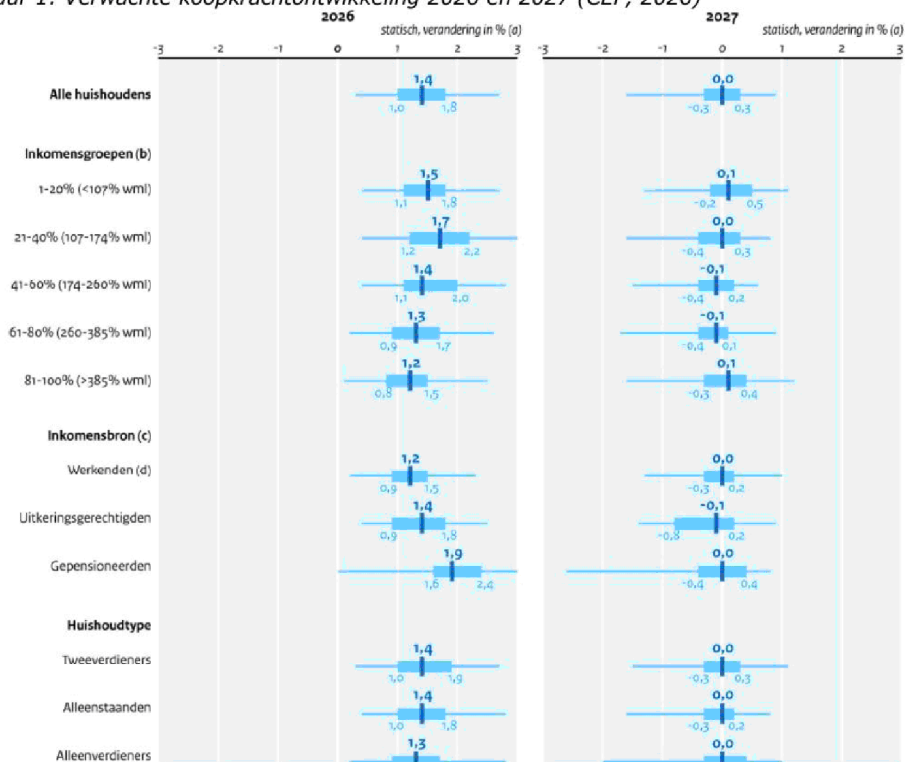
Bespreekpunt: Welke uitzoekpunten wilt u hier richting de besluitvorming op meegeven? Op welke wijze wilt u voldoen aan de motie Bikker die verzoekt de armoedecijfers te laten dalen?

- Op basis van de geraamde koopkrachtontwikkeling door het CPB zal er besluitvorming plaatsvinden over het koopkrachtbeeld voor 2027.
- Er bestaat grote onzekerheid over de koopkrachtcijfers vanwege de onzekere ontwikkeling rondom de energieprijzen en doorwerking in de inflatie. In de CEP raming (voorjaar 2026) wordt de mediane koopkrachtontwikkeling voor 2027 (t.o.v. 2026) geraamd op 0% (zie figuur 1). Het armoedepercentage komt uit op 2,5% in 2027 (ongewijzigd t.o.v. 2026) en kinderarmoede komt uit op 2,3% (ongewijzigd t.o.v. 2026). De gestegen energieprijzen zitten echter niet in het CEP-beeld waardoor het koopkrachtplaatje in de cMEV aanzienlijk anders uit kan vallen. Het scenario 'marktverwachtingen' van het

CPB (scenariostudie april 2026)¹ is het meest passende scenario om een beeld te krijgen van de koopkrachtontwikkeling, gegeven de prijsontwikkeling tot nu toe. In dit scenario komt de mediane koopkrachtontwikkeling uit op 0% in 2026 (-1,4% t.o.v. CEP) en juist wat positiever op 0,3% in 2027 (+0,3% t.o.v. het CEP). Hierbij is het CPB uitgegaan van een relatief snel einde van het conflict in het Midden-Oosten wat in hun raming leidt tot een inflatie van 3,8% in 2026 en 2,3% in 2027. Als de raming van de inflatie in de cMEV echter in de richting ligt van de raming van de Rabobank (3,0% in 2026 en 3,9% in 2027) zou het koopkrachtbeeld in 2027 een stuk negatiever uit kunnen komen en kan er zelfs sprake zijn van koopkrachtdaling.

- Aangezien inflatie voor iedere groep hetzelfde uitpakt in het koopkrachtbeeld, zal deze onzekerheid dus primair een effect hebben op de hoogte en niet zozeer op de verdeling.

Figuur 1: Verwachte koopkrachtontwikkeling 2026 en 2027 (CEP, 2026)

Tabel 2: Armoederaming (CEP 2026)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Personen in armoede (niveau in %)	3,0	2,5	2,5	2,5	2,5	2,6	2,7
Kinderen in armoede (niveau in %)	2,6	2,3	2,3	2,2	2,2	2,2	2,3

¹ Dit scenario gaat uit een stijging van de olieprijs per vat naar 110 dollar en een gestage daling richting eind 2026.

- Beleid dat in het coalitieakkoord is aangekondigd is verwerkt in dit CEP-beeld. Maatregelen uit het coalitieakkoord met het grootste effect op de mediane koopkrachtontwikkeling in 2027 zijn de vrijheidsbijdrage en de compenserende lastenverzwaring vanwege de lagere zorgkosten (hogere eigen risico leidt tot lagere zorgpremie en minder zorgconsumptie). Het aanpassen van deze maatregelen heeft dan ook effect op de koopkrachtcijfers.
- De Kamer heeft motie Bikker aangenomen die verzoekt dat de armoede in deze kabinetsperiode afneemt in plaats van toeneemt. Ook heeft de Kamer de motie Struijs- Van Brenk aangenomen over het voorkomen van de toename van energiearmoede.
- In het CEP blijft de armoede stabiel op 2,5% maar loopt deze op in 2030 naar 2,6%. De kinderarmoede neemt na 2027 af van 2,3% naar 2,2% en loopt na de kabinetsperiode weer op naar 2,3% (zie tabel 2). Omdat de armoede de afgelopen jaren sterk is afgenomen, wordt het steeds moeilijker en duurder om de armoede verder te laten dalen met het reguliere koopkrachtinstrumentarium. Dit komt doordat de mensen die nu nog onder de armoedegrens vallen, verder onder de grens zitten, zoals mensen die te maken hebben met multiproblematiek of die geen gebruik maken van inkomensregelingen waar zij recht op hebben
- Rekening houdend met de gestegen energieprijzen, zal de armoede waarschijnlijk verder oplopen. In het meest milde scenario van het CPB ('marktverwachtingen' zoals hierboven beschreven) loopt de armoede op naar 2,7% in 2026 en 2027. Deze oploep komt voor het grootste deel door de hogere energieprijzen en voor een minder groot deel door de hogere inflatie. Bij nog hogere prijzen zal de armoede verder toenemen.
- Gericht beleid op energiearmoede, zoals het noodfonds, is in dit geval het meest geschikte beleid om het effect van de opgelopen energieprijzen op de armoede te verzachten. Deze maatregelen zijn echter zeer beperkt zichtbaar in het armoedecijfer. Dit komt doordat het model uitgaat van gemiddelde energieprijzen, waardoor beleid gericht op de pieken in energieprijzen, zoals het noodfonds, beperkt effect heeft in het model. Analyses op basis van CBS microdata laten echter wel effect zien van gerichte beleidsmaatregelen.
- Mocht er de politieke wens zijn om heel direct te sturen op het armoedecijfer, dan is dat het meest effectief via de toeslagen. Het is echter erg duur om via de toeslagen de armoede verder te verlagen en bovendien gaat dit in tegen de wens uit het coalitieakkoord om het toeslagenstelsel te vereenvoudigen.

4. Fiscale regelingen

Besprekpunt: Hoe wilt u omgaan met de negatief geëvalueerde fiscale regelingen en de motie Dassen?

- Er zijn recentelijk een aantal fiscale regelingen negatief geëvalueerd. In de begrotingsregels is vastgelegd dat het uitgangspunt is om negatief geëvalueerde regelingen af te schaffen, aan te passen of in een kabinetsreactie na het eerstvolgende besluitvormingsmoment toe te lichten waarom de fiscale regeling gehandhaafd blijft. Het gaat om de volgende regelingen:
 - Fiscale regelingen bos-, natuur- en cultuurgronden
 - Verlaagd accijnstarief kleine brouwerijen
 - Werkkosten regeling (WKR)
- Daarnaast geldt voor de evaluatie van de jaarlijkse ouder-kindschenk vrijstelling dat de doelmatigheid niet kan worden beoordeeld omdat

de juiste hoogte van de vrijstelling onlosmakelijk verbonden is aan het maatschappelijke perspectief waartegen de schenk- en erfbelasting wordt beoordeeld. In dit geval vragen de begrotingsregels dat de kabinetsreactie ingaat op de mogelijkheden een dergelijke niet doorslaggevende evaluatie-uitkomst in de toekomst te voorkomen.

- Tabel 3 geeft de budgettaire opbrengst weer van het aanpassen of afschaffen van de negatief geëvalueerde onderdelen van deze fiscale regelingen.
- Motie Dassen is aangenomen die verzoekt opties in kaart te brengen waarbij de voorgenomen belastingverhogingen op arbeid uit het coalitieakkoord verminder kunnen worden via het aanpakken van ondoelmatige en ondoeltreffende fiscale regelingen.

Tabel 3: Fiscale regelingen

Maatregel	2027	2028	2029	2030	2031	Struc	Struc in
1 Jaarlijkse ouder-kindvrijstelling schenkbelasting*							
Aanpassen jaarlijkse ouder-kindvrijstelling schenkbelasting	PM	PM	PM	PM	PM	PM	PM
2 Fiscale regelingen bos-, natuur- en cultuurgronden							
Afschaffen bosbouwvrijstelling inkomstenbelasting (IB) en vennootschapsbelasting (Vpb)	0	33	34	34	34	35	2065
Afschaffen cultuurgrondvrijstelling overdrachtsbelasting (ovb)	0	169	169	169	169	169	2028
Afschaffen ovb natuurgrondvrijstelling	0	2	2	2	2	2	2028
Afschaffen ovb kavelruilvrijstelling	0	1	1	1	1	1	2028
3 Verlaagd accijnstarief kleine brouwerijen							
Afschaffen verlaagd accijnstarief voor kleine brouwerijen	0	2	2	2	2	2	2028
4 Werkkosten regeling (WKR)							
Afschaffen diensttijd-vrijstelling WKR	0	43	43	43	43	43	2028
Toestaan samenloop reis- en thuiswerkkosten-vergoeding WKR	0	-74	-74	-74	-74	-74	2028
Verhogen eindheffingstarief WKR met 10%-punt	PM	PM	PM	PM	PM	PM	PM

5. Box 3

Bespreekpunt: Welke uitzoekpunten wilt u hier richting de besluitvorming op meegeven?

- Het kabinet heeft aangekondigd in augustus 2026 met maatregelen te komen om de ervaren nadelen van vermogensaanwassystematiek binnen de Wet werkelijk rendement te verzachten. In tabel 3 zijn de mogelijke aanpassingen binnen de Wet werkelijk rendement (WWR) box 3 weergegeven.
- De mogelijke introductie van een achterwaartse verliesverrekening (carry back) gaat gepaard met een aanzienlijke derving die van dekking moet worden voorzien (tabel 4). Over de invoering van de carry back moet dit jaar besloten worden om de Belastingdienst in staat te stellen de carry back uitvoerbaar te maken per inwerktreding van de Wet werkelijk rendement box 3.
- Daarnaast kan de definitie van startups en scale-ups worden uitbereid. De budgettaire gevolgen daarvan zijn nog niet gedekt.
- In de motie Eerdmans/Bikker wordt het kabinet opgeroepen de dekking voor de carry back te zoeken in het brede vermogensdomein. In tabel 5 zijn verschillende dekkingsopties binnen het vermogensdomein in kaart gebracht. De lijst is niet uitputtend.
- Over de budgettaire gevolgen van uitstel van de Wet werkelijk rendement en de overgang naar een volledige vermogenswinstbelasting bent u separaat geïnformeerd.

Tabel 4: mogelijke aanpassingen Wet werkelijk rendement box 3

Standen in miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)	2028	2029	2030	2031	struc
Box 3					
1 jaar carry back	-1.236	-1.010	-526	-367	-12
2 jaar carry back	-2.269	-1.459	-1.016	-693	-22
Buitenlandse partiële belastingplicht	-23	-23	-23	-23	-23
Doorschuifregeling echtscheidingen en huwelijken	-3	-5	-9	-12	0
Groen beleggen	-200	-200	-200	-200	-200
Definitie Startups en scale-ups box 3**	-45	-24	-14	-8	0
Verlagen tarief met 1%-punt van 36% naar 35%	-218	-218	-218	-218	-218
Verhogen heffingsvrije resultaat met €100 naar €1.900	-70	-70	-70	-70	-70

* Derving is afhankelijk van vormgeving maatregel

** Is een ondergrens; dit kan afhankelijk van de reikwijdte van de nieuwe definitie meer worden

Tabel 5: mogelijke dekkingsopties binnen vermogensdomein

Standen in miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)		2027	2028	2029	2030	2031	struc
Aanpakken belastingconstructies							
1	Aanpakken belastingconstructie in de schenkbelasting met papieren schenkingen*	153	153	153	153	153	153
Actualiseren forfaits							
2	Moderniseren forfaits in schenk- en erfbelasting*		146	146	146	146	146
Box 2							
3	Excessief lenen box 2, drempel van €500.000 naar €300.000 inclusief afschaffen uitzondering eigen woning						
	w.v. Saldo	3.296	-7	-15	-22	-29	9
	w.v. Kader	57	57	57	57	57	57
4	Excessief lenen box 2, drempel van €500.000 naar €100.000. inclusief afschaffen uitzondering eigen woning						
	w.v. Saldo	9.659	-20	-41	-61	-81	24
	w.v. Kader	169	169	169	169	169	169
Vennootschapsbelasting							
5	Uniformeren Vpb met terugsluis box 2	1.129	1.071	1.014	956	898	841
	w.v Uniformeren tarief Vpb op 25%	1.978	1.920	1.863	1.805	1.747	1.690
	w.v Uniformeren tarief box 2 op 25%	-849	-849	-849	-849	-849	-849
6	Afschaffen lage vennootschapsbelasting (Vpb) tarief (uniformeren op 25,8%)	3.453	3.396	3.338	3.280	3.222	3.165
7	Verhogen lage Vpb tarief 21,1% (nu 19%)	1.237	1.206	1.175	1.143	1.112	1.081
8	Verlagen schijfsgrens Vpb van €200.000 naar €100.000	1.259	1.234	1.210	1.185	1.160	1.136

* Als deze maatregelen beide worden genomen, levert het minder op dan de optelsom. De rekenrente waarmee in de forfaits wordt gerekend, is namelijk dezelfde die over papieren schenkingen in rekening gebracht wordt.

6. Overig

Daarnaast verwachten we dat er in augustus nog een aantal dossiers/aangenomen moties op tafel komen in de categorie overig. Hieronder hebben we de belangrijkste samengevat:

- Vrijheidsbijdrage
 - Er is kritiek op de verhoging van de AOF-premie als onderdeel van de vrijheidsbijdrage, en het feit dat de AOF-premie structureel hoger ligt dan de uitgaven uit het AOF-fonds. Dit leidt inmiddels tot juridische procedures. De vrijheidsbijdrage gaat per 2027 in. Eventuele aanpassingen in de techniek moeten in het Belastingplan 2027 worden verwerkt. De hoogte van de premie zelf wordt met een ministeriële regeling via de minister SZW vastgelegd. In het coalitieakkoord is toegezegd dat overleg zal plaatsvinden met ondernemersorganisaties over de invulling van de vrijheidsbijdrage. Dinsdag 9 juli wordt over de motie Dijk (SP) gestemd waarin het kabinet wordt verzocht de AOF-premie en het geld in arbeidsongeschiktheidsfonds te gebruiken voor het doel, niet de premie te verhogen en voor iets anders te gebruiken.
- Compenserende lastenverzwaringen zorg inkomstenbelasting

- Doordat de zorgpremies lastendeckend zijn, heeft besluitvorming over de zorguitgaven een doorwerking op de inkomstenkant. De compenserende lastenverzwaring in de eerste twee schijven van de inkomstenbelasting (struc. €5 miljard) en de AOF-premie (struc. €1,4 miljard), die volgt uit het verhogen van het eigen risico per 2027, kan mogelijk ter discussie komen te staan in augustus.
- Motie Grinwis en Oosterhuis: verzoekt om een geleidelijker transitiepad voor de versoering van de youngtimerregeling in kaart te brengen en in wetgeving te verwerken.
 - De Kamer wil een geleidelijker transitiepad voor de versoering die met een amendement is toegevoegd aan het vorige Belastingplan. Het aanpassen van het transitiepad leidt tot een derving. Conform de motie zijn hier opties voor in kaart gebracht, inclusief dekking.
 - Deze opties worden voorgelegd aan de stasFIN met het ambtelijke advies om alleen opties in kaart te brengen en die open neer te leggen aan de Kamer.
- Motie Stultiens: verzoekt de gevolgen van de verhoging van het tarief tweede schijf op de hypotheekrenteaftrek (HRA) ongedaan te maken.
 - Deze motie raakt ook aan de discussie over de compenserende lastenverzwaring zorg in de inkomstenbelasting die leidt tot een verhoging van het tarief tweede schijf en daarmee het maximale aftrektarief. Deze koppeling is enigszins vreemd, omdat die – in de geest van de motie – waarschijnlijk eenzijdig bedoeld wordt. Met andere woorden: een verlaging van het tarief tweede schijf zal waarschijnlijk niet leiden tot een oproep om de HRA te verruimen.
 - De motie roept in eerste instantie op om het maximale aftrektarief los te koppelen van het tarief in de tweede schijf. Dat is een structuurwijziging voor de Belastingdienst en is de komende jaren niet mogelijk. Het ander genoemde alternatief is het verhogen van het eigenwoningforfait. Deze lastenverzwaring kan het voordeel van de verhoging van het maximale aftrektarief terugdraaien, maar betekent wel een herverdeling van woningbezitters zonder hypotheek naar woningbezitters met hypotheek.
- Plastictafel/motie Stultiens
 - Het vorige kabinet heeft besloten om het niet invoeren van de plastic heffing te dekken met het hervormen & verhogen van de afvalstoffenbelasting & het aanscherpen van de CO₂-heffing voor afvalverbrandingsinstallaties (AVI's). Dit is ook verwerkt in wetgeving.
 - Naar aanleiding van zorgen uit de sector is de Werkgroep afvalsector ingericht die heeft gezocht naar alternatieve voorstellen. Deze voorstellen moeten worden gewogen door het kabinet. De stasFIN en minKGG hebben hier in juni meerdere overleggen over.
 - De motie Stultiens roept het kabinet op om de budgettaire opgave zoveel mogelijk in te vullen met alternatieve maatregelen.
- Toezegging Bontenbal: kijken of envelop elektriciteitsprijzen uit het CA naar voren gehaald kan worden.
 - In het coalitieakkoord is van 2028 t/m 2035 een envelop aan de inkomstenkant van de begroting beschikbaar gesteld voor het verlagen van de elektriciteitsprijs van de (basis) industrie die veel elektriciteit verbruikt.
 - In het debat over de hoge energie- en brandstofprijzen is er aan het lid Bontenbal toegezegd dat er wordt gekeken of deze envelop naar

voren gehaald kan worden. Omdat er geen middelen zijn gereserveerd voor 2027 leidt dit tot een derving en een negatief saldo-effect.

- Er wordt vanuit Europa gewerkt aan een energiepakket, met daarin mogelijk het voorstel om vanaf 2028 elektriciteit lager te belasten ten opzichte van gas. Als dit onderdeel in het pakket zit, dan zal ofwel de belasting op gas verhoogd moeten worden, of de envelop hiervoor gebruikt moeten worden, of op dat moment alternatieve dekking te zoeken.
 - Als hiertoe wordt besloten moet er tegelijk een besluit worden genomen over de invulling van de envelop. Om een fiscale maatregel in te laten gaan per 2027 moet het namelijk in augustus verwerkt worden in het Belastingplan 2027.
 - Daarnaast is de motie Bontenbal aangenomen om de resterende structurele middelen van het energiepakket in te zetten voor verbetering van fiscale investeringsaftrekken, een win-winlening en een EU-beleggingsrekening. Hier ligt deze zomer nog geen uitgewerkt voorstel voor, met ambtelijk EZ koersen we op besluitvorming in 2027.
- Reguliëre besluitvorming technische fiscale aanpassingen
 - In de augustusbesluitvorming worden ook de budgettaire gevolgen verwerkt van de kleine, technische fiscale aanpassingen die in het najaar in wetgeving worden verwerkt.

Toelichting

- In tabel 8 vindt u de voorlopige stand van het inkomstenkader. De stand kan nog wijzigen i.v.m. herijkingen door het certificeringsproces van het CPB.
- De maatregelen uit het maatregelenpakket energieschok moeten nog budgettair worden verwerkt in het inkomstenkader. Daarom zijn de maatregelen opgenomen in de inkomstenkadertabel.
- Het energiepakket is gedekt en wordt boekhoudkundig verwerkt. Nieuwe ontwikkelingen na het energiepakket leiden tot een beperkt tekort in het inkomstenkader van €225 mln. over de kabinetsperiode (t/m 2031) en een structureel tekort van €84 mln.
- Begin augustus zullen wij u informeren over de definitieve stand van het inkomstenkader voor de augustusbesluitvorming.

Tabel 8: voorlopige stand inkomstenkader

Standen in miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)		2026	2027	2028	2029	2030	2031	struc
Herijkingen								
1	Afschaffen accijns teruggaafregeling voor biobrandstoffen	0	2	2	2	2	2	2
2	Invoeren fiscale regeling werknemersopties voor startups en scale-ups	0	-5	-4	-5	-5	-6	-7
3	Afschaffen verlaagde btw-tarief voor sierteelt	0	0	8	8	8	8	8
4	Afschaffen aftrek specifieke zorgkosten	0	0	27	27	27	27	27
5	Bevriezen aftoppingsgrens pensioenopbouw voor zes jaar	0	-4	-5	-8	-14	-18	-24
6	Indexeren alcoholaccijns	0	0	-1	-1	-1	0	-1
7	Verhogen onbelaste reiskostenvergoeding naar € 0,25 per km	11	6	1	2	1	1	1
8	Tijdelijk verlagen mrb tarief bestelauto's van ondernemers met 50%	-10	0	0	0	0	0	0
Verplichte implementatie EU-richtlijn								
9	Implementatie VAT in the Digital Age (VIDA)	0	0	-44	-92	-92	-92	-92
Totaal exclusief maatregelenpakket energieschok		1	1	-14	-65	-72	-76	-84
Maatregelenpakket energieschok (al besloten)								
10	Verhogen onbelaste reiskostenvergoeding naar € 0,25 per kilometer	-155	-191	-223	-218	-212	-207	-207
11	Tijdelijk verlagen mrb tarief bestelauto's van ondernemers met 50%	-150	0	0	0	0	0	0
12	Tijdelijk verlagen motorrijtuigenbelasting tarief vrachtauto's naar nihil – van 1 juli t/m december	-35	0	0	0	0	0	0
13	Verhogen aftrekpercentage EIA naar 45,5%	0	0	0	0	0	0	0
14	Envelop nader uit te werken verbeteringen fiscale investeringsaftrekken, win-winlening en/of EU-beleggingsrekening	0	0	0	0	0	0	-152
15	Tijdelijk verlagen tarieven vrachtwagenheffing	-80	0	0	0	0	0	0
16	Indexeren alcoholaccijns	0	26	47	70	90	110	130
17	Afschaffen startersaftrek	0	116	116	113	110	108	103
18	Afschaffen gerichte WKR-vrijstelling korting branche-eigen producten	0	126	126	126	126	126	126
Totaal		-419	76	50	24	40	59	-86

Toelichting maatregelen

1. Herijking - afschaffen accijns teruggaafregeling voor biobrandstoffen

In de Voorjaarsnota 2026 zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het herzien van de accijns teruggaafregeling voor biobrandstoffen. Bij de nadere uitwerking is er gekozen om de regeling niet te herzien maar af te schaffen. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

2. Herijking - invoeren fiscale regeling werknemersopties voor startups en scale-ups

In de Voorjaarsnota 2025 zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het invoeren van een nieuwe fiscale regeling voor werknemersopties van startups en scale-ups. De raming van deze maatregel is geactualiseerd en aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

3. Herijking - afschaffen verlaagde btw-tarief voor sierteelt

In de startnota zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het afschaffen van het verlaagde btw-tarief voor de levering van sierteeltproducten. De raming van deze maatregel is geactualiseerd en aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

4. Herijking - afschaffen aftrek specifieke zorgkosten

In de startnota zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het afschaffen van de aftrek en tegemoetkoming specifieke zorgkosten. De raming van deze maatregel is aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

5. Herijking - bevriezen aftoppingsgrens pensioenopbouw voor zes jaar

In de startnota zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het bevriezen van de aftoppingsgrens pensioenopbouw. De raming van deze maatregel is aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

6. Herijking - indexeren alcoholaccijns

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat het pakket energiemaatregelen (gedeeltelijk) wordt gedekt met het indexeren van de alcoholaccijns. Bij de raming van deze maatregel is een afrondingsfout gemaakt bij de bedragen voor 2028 t/m 2030 en structureel. Met deze herijking wordt dit hersteld.

7. Herijking - verhogen onbelaste reiskostenvergoeding naar € 0,25 per km

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat de onbelaste reiskostenvergoeding wordt verhoogd. De raming van deze maatregel is aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

8. Herijking - tijdelijk verlagen motorrijtuigenbelasting tarief bestelauto's van ondernemers met 50%

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat het mrb tarief voor bestelauto's van ondernemers tijdelijk wordt verlaagd. De raming van deze maatregel is aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

9. Implementatie Europese wetgevingspakket VIDA

De EU heeft in maart 2025 het wetgevingspakket VIDA gepubliceerd met nieuwe btw-regels. De budgettaire effecten moeten worden verwerkt.

10. Verhogen onbelaste reiskostenvergoeding naar € 0,25 per kilometer

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat de maximale onbelaste reiskostenvergoeding met terugwerkende kracht voor heel 2026 wordt verhoogd naar € 0,25 per kilometer. De raming van deze maatregel is herijkt (zie hierboven).

11. Tijdelijk verlagen mrb tarief bestelauto's van ondernemers met 50%

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat het mrb tarief voor bestelauto's van ondernemers per 1 juli tot eind dit jaar met 50% wordt verlaagd. De raming van deze maatregel is herijkt (zie hierboven).

12. Tijdelijk verlagen motorrijtuigenbelasting tarief vrachtauto's naar nihil – van 1 juli t/m december

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat de mrb voor vrachtauto's per 1 juli tot eind dit jaar wordt verlaagd naar een nihiltarief.

13. Verhogen aftrekpercentage Energie-investeringsaftrek naar 45,5%

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat het aftrekpercentage van de Energie-Investeringsaftrek per 1 januari 2027 wordt verhoogd van 40% naar 45,5%.

14. Envelop nader uit te werken verbeteringen fiscale investeringsaftrekken, win-winlening en/of EU-beleggingsrekening

Conform de motie Bontenbal c.s.² zijn de resterende structurele middelen uit het maatregelenpakket energieschok gereserveerd voor verbetering van fiscale investeringsaftrekken, een win-winlening en een EU-beleggingsrekening.

15. Tijdelijk verlagen tarieven vrachtwagenheffing

Conform de moties Flach c.s.³ en Eerdmans/Wilders⁴ wordt het tarief voor de vrachtwagenheffing tijdelijk verlaagd.

16. Indexeren alcoholaccijns

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat vanaf 1 januari 2027 de accijns op alcoholhoudende dranken jaarlijks wordt geïndexeerd. De raming van deze maatregel is herijkt (zie hierboven).

17. Afschaffen startersaftrek

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat de startersaftrek wordt afgeschaft.

18. Afschaffen gerichte WKR vrijstelling korting branche-eigen producten

² Kamerstukken II, 2025-26, 36 933, nr. 31

³ Kamerstukken II 2025/26, 36 933, nr. 30

⁴ Kamerstukken II 2025/26, 36933, nr. 4

Conform de eerdergenoemde motie Flach c.s. wordt het voorstel voor de versoering van de kleinschaligheidsinvesteringsaftrek (KIA) in het maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok ingetrokken. Deze wordt vervangen met het afschaffen van de gerichte vrijstelling voor korting op branche-eigen producten in de werkkostenregeling.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Ministerie van Financiën

woe 17/6, 13.15-13.45 uur
thorbeckeraad, a2.

TER BESLISSING

Aan ~~de minister~~ ^{14/6}

de staatssecretaris van Financiën

overleg, zonder ambtelijke ondersteuning en
is vooral politiek van aard.
stuk prima, nemen we onder
de arm mee, duuh.

Directie Algemene
Financiële en
Economische Politiek

nota

Bespreekstuk augustus voor coalitieoverleg

Persoonsgegevens

Aanleiding

Aankomende woensdag 17 juni (^{13.15-13.45} ~~13:30-14:00~~) sluit u beiden aan bij het coalitieoverleg om de augustusbesluitvorming te bespreken.

Datum

11 juni 2026

Notanummer

2026-0000257300

Bijlagen

1. Bespreekstuk

Beslispunten

Bijgevoegd stuk gaat in op de planning en het proces rondom de augustusbesluitvorming.

- Bent u (beiden) akkoord met de opzet van dit stuk?
- Zo ja, wilt u (beiden) het stuk vooraf verzenden naar het coalitieoverleg of onder de arm meenemen?

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

TER BESLISSING
Aan

**Directie Algemene
Financiële en
Economische Politiek**

de staatssecretaris van Financiën

nota

Bespreekstuk augustus voor coalitieoverleg

Persoonsgegevens

Aanleiding

Aankomende woensdag 17 juni (13:30 – 14:00) sluit u beiden aan bij het coalitieoverleg om de augustusbesluitvorming te bespreken.

Datum
11 juni 2026

Notanummer
2026-0000257300

Bijlagen
1. Bespreekstuk

Beslispunten

Bijgevoegd stuk gaat in op de planning en het proces rondom de augustusbesluitvorming.

- Bent u (beiden) akkoord met de opzet van dit stuk?
- Zo ja, wilt u (beiden) het stuk vooraf verzenden naar het coalitieoverleg onder de arm meenemen?

onder de arm

ook goed om "de grote brokken" te delen,
maar kan mondeling

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

**HEDEN
TER BESPREKING**
Aan

**Algemene Financiële en
Economische Politiek**

Persoonsgegevens

de staatssecretaris van Financiën

nota

Startoverleg augustusbesluitvorming

Datum
17 juni 2026
Notanummer
2026-0000257337
Bijlagen
geen

Aanleiding

Aankomende augustus vindt besluitvorming plaats over o.a. de inkomsten en koopkracht. Wij spreken u op 17 juni. In deze nota vindt u het voorgestelde proces en de belangrijkste inhoudelijk onderdelen. Bij de onderdelen 3, 4, 5 en 6 zijn bespreekpunten opgenomen.

Kernpunten

1. Proces en uitgangspunten inkomstenbesluitvorming
 - De besluitvorming vindt plaats tussen vrijdag 14 augustus en vrijdag 28 augustus en wordt gecoördineerd door Financiën. De besluitvorming start met de publicatie van de cMEV (vrijdag 14 augustus). Deze publicatie biedt een actueel economisch beeld, raming van het EMU-saldo en koopkrachtraming. Deze vormen de cijferbasis en het startpunt voor de besluitvorming over koopkracht, en breder over de spreiding van de lasten. De resultaten van de besluitvorming worden vervolgens verwerkt in de MEV die uitkomt op Prinsjesdag.
 - De inkomstenbesluitvorming vindt plaats in de vierhoek. Het betreft een beperkte periode voor besluitvorming omdat de begrotingsstukken uiterlijk 28 augustus ter akkoord voor moeten liggen in de MR. Aan het eind van augustus is ruimte gereserveerd voor politiek overleg.
 - In augustus vindt in principe geen uitgavenbesluitvorming plaats. Uitgangspunt is dat eventuele generale claims worden afgewezen, er is geen ruimte voor budgettaire wensen en problemen zullen binnen de eigen begroting moeten worden opgelost. Eventuele besluitvorming over departementale begrotingen verloopt via de begrotingsraden.
 - U (minister) wordt separaat geïnformeerd over het uitgavenbeeld. Alternatieve invullingen van maatregelen binnen het sociale domein (AOW, WIA, WW) en zorg (o.a. eigen risico) kunnen mogelijk ook effect hebben op de inkomstenbesluitvorming.
 - Er worden overleggen tussen u beiden en de MP ingepland om over de ontwikkelingen in augustus te spreken.

dat hoor ik dan graag ook

Tabel 1: concept schema besluitvorming

Augustusbesluitvorming	
Vr 14 aug	Publicatie cMEV
Vr 14 aug	Reservering politieke vierhoek
Di 18 aug	Reservering politieke vierhoek
Wo 19 aug	Reservering begrotingsraad
Do 20 aug	Reservering begrotingsraad
Vr 21 aug	Reservering politieke vierhoek
Di 25 aug	Reservering politieke vierhoek
Wo 26 aug	Reservering begrotingsraad
Do 27 aug	Reservering begrotingsraad
26-28 aug	Reservering Politiek overleg, invulling n.t.b.
Vr 28 aug	MR bespreking augustusbrief en pakket Belastingplan
Vr 28 aug	Deadline aanleveren begrotingsstukken en BP bij RvS

2. Het inkomstenkader

- Het inkomstenkader vormt de basis voor de augustusbesluitvorming. Alle maatregelen die worden afgesproken in augustus zullen landen in de tabel van het inkomstenkader. Voor maatregelen aanvullend op het Coalitieakkoord dient te worden gecompenseerd.
- In augustus sluiten we conform de begrotingsregels het inkomstenkader. Dit betekent dat lastenrelevante beleidsmaatregelen budgettair gedekt zijn en het inkomstenkader op 0 uitkomt. Daarbij is het uitgangspunt dat de maatregelen in elk jaar, over de kabinetsperiode en ook structureel budgettair gedekt zijn.
- Begin augustus zullen wij u informeren over de definitieve stand van het inkomstenkader voor de augustusbesluitvorming.
- In de toelichting vindt u de voorlopige stand (tabel 8), inclusief toelichting per maatregel. De stand van het inkomstenkader kan nog wijzigen i.v.m. herijkingen van ramingen door het certificeringsproces van het CPB.
- Indien er sprake is van een mutatie van de Zvw-premies (door uitvoeringskosten) moet dit nog worden verwerkt in het inkomstenkader (compensatie d.m.v. lastenverlichting of -verzwaring omdat zorgpremies stijgen of dalen).

3. Koopkracht, armoede en energieprijzen

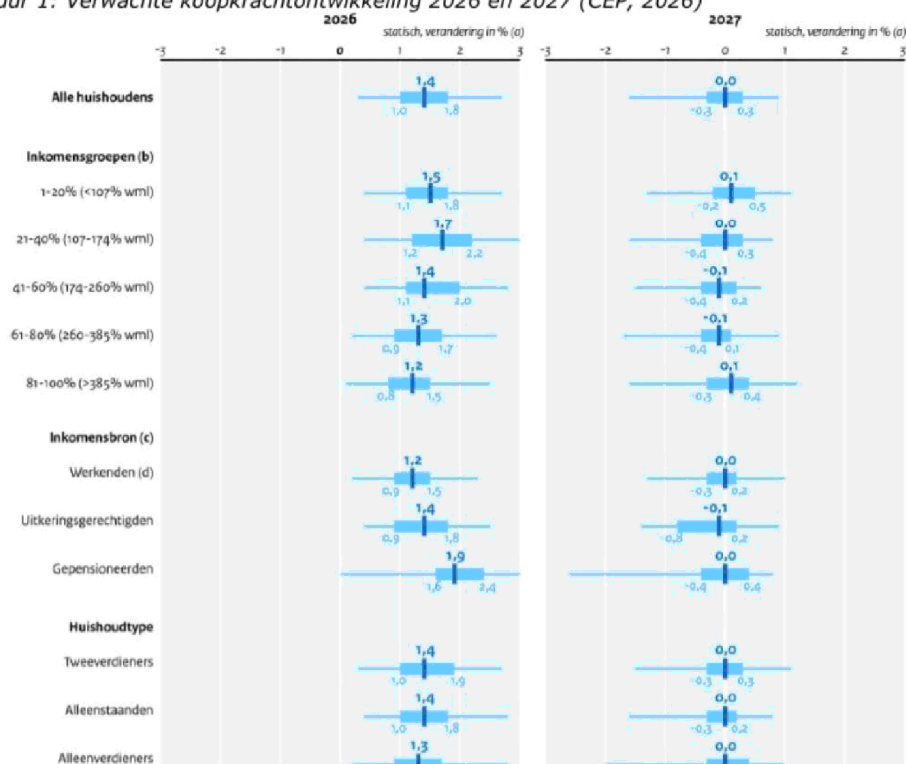
Bespreekpunt: Welke uitzoekpunten wilt u hier richting de besluitvorming op meegeven? Op welke wijze wilt u voldoen aan de motie Bikker die verzoekt de armoedecijfers te laten dalen?

- Op basis van de geraamde koopkrachtontwikkeling door het CPB zal er besluitvorming plaatsvinden over het koopkrachtbeeld voor 2027.
- Er bestaat grote onzekerheid over de koopkrachtcijfers vanwege de onzekere ontwikkeling rondom de energieprijzen en doorwerking in de inflatie. In de CEP raming (voorjaar 2026) wordt de mediane koopkrachtontwikkeling voor 2027 (t.o.v. 2026) geraamd op 0% (zie figuur 1). Het armoedepercentage komt uit op 2,5% in 2027 (ongewijzigd t.o.v. 2026) en kinderarmoede komt uit op 2,3% (ongewijzigd t.o.v. 2026).
- De gestegen energieprijzen zitten echter niet in het CEP-beeld waardoor het koopkrachtplaatje in de cMEV aanzienlijk anders uit kan vallen. Het scenario

'marktverwachtingen' van het CPB (scenariostudie april 2026)¹ geeft een mogelijk beeld van de koopkrachtontwikkeling, gegeven de prijsontwikkeling tot nu toe. In dit scenario komt de mediane koopkrachtontwikkeling uit op 0% in 2026 (-1,4% t.o.v. CEP) en juist wat positiever op 0,3% in 2027 (+0,3% t.o.v. het CEP). Hierbij is het CPB uitgegaan van een relatief snel einde van het conflict in het Midden-Oosten wat in hun raming leidt tot een inflatie van 3,8% in 2026 en 2,3% in 2027.

- De DNB juniraming geeft echter alweer een ander beeld. Alhoewel de inflatie in 2027 (2,3%) iets lager uitkomt dan in 2026 (2,7%), is ook de loongroei in 2027 (3,2%) lager dan in 2026 (4,0%). Onderaan de streep lijkt dit een negatieve invloed te hebben op de koopkrachtontwikkeling en zou je een negatiever beeld verwachten dan in het CPB scenario.
- Aangezien inflatie voor iedere groep hetzelfde uitpakt in het koopkrachtbeeld, zal deze onzekerheid dus primair een effect hebben op de hoogte en niet zozeer op de verdeling. De loonontwikkeling kan wel iets schever doorwerken.

Figuur 1: Verwachte koopkrachtontwikkeling 2026 en 2027 (CEP, 2026)

Tabel 2: Armoederaming (CEP 2026)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Personen in armoede (niveau in %)	3,0	2,5	2,5	2,5	2,5	2,6	2,7
Kinderen in	2,6	2,3	2,3	2,2	2,2	2,2	2,3

¹ Dit scenario gaat uit een stijging van de olieprijs per vat naar 110 dollar en een gestage daling richting eind 2026.

armoede (niveau in %)							
--------------------------	--	--	--	--	--	--	--

- Beleid dat in het coalitieakkoord is aangekondigd is verwerkt in dit CEP-beeld. Maatregelen uit het coalitieakkoord met het grootste effect op de mediane koopkrachtontwikkeling in 2027 zijn de vrijheidsbijdrage en de compenserende lastenverzwaring vanwege de lagere zorgkosten (hogere eigen risico leidt tot lagere zorgpremie en minder zorgconsumptie). Het aanpassen van deze maatregelen heeft dan ook effect op de koopkrachtcijfers.
- De Kamer heeft motie Bikker aangenomen die verzoekt dat de armoede in deze kabinetsperiode afneemt in plaats van toeneemt. Ook heeft de Kamer de motie Struijs- Van Brenk aangenomen over het voorkomen van de toename van energiearmoede.
- In het CEP blijft de armoede stabiel op 2,5% maar loopt deze op in 2030 naar 2,6%. De kinderarmoede neemt na 2027 af van 2,3% naar 2,2% en loopt na de kabinetsperiode weer op naar 2,3% (zie tabel 2). Omdat de armoede de afgelopen jaren sterk is afgenomen, wordt het steeds moeilijker en duurder om de armoede verder te laten dalen met het reguliere koopkrachtinstrumentarium. Dit komt doordat de mensen die nu nog onder de armoedegrens vallen, verder onder de grens zitten, zoals mensen die te maken hebben met multiproblematiek of die geen gebruik maken van inkomensregelingen waar zij recht op hebben
- Rekening houdend met de gestegen energieprijzen, zal de armoede waarschijnlijk verder oplopen. In het meest milde scenario van het CPB ('marktverwachtingen' zoals hierboven beschreven) loopt de armoede op naar 2,7% in 2026 en 2027. Deze oploep komt voor het grootste deel door de hogere energieprijzen en voor een minder groot deel door de hogere inflatie. Bij nog hogere prijzen zal de armoede verder toenemen.
- Gericht beleid op energiearmoede, zoals het noodfonds, is in dit geval het meest geschikte beleid om het effect van de opgelopen energieprijzen op de armoede te verzachten. Deze maatregelen zijn echter zeer beperkt zichtbaar in het armoedecijfer. Dit komt doordat het model uitgaat van gemiddelde energieprijzen, waardoor beleid gericht op de pieken in energieprijzen, zoals het noodfonds, beperkt effect heeft in het model. Analyses op basis van CBS microdata laten echter wel effect zien van gerichte beleidsmaatregelen.
- Mocht er de politieke wens zijn om heel direct te sturen op het armoedecijfer, dan is dat het meest effectief via de toeslagen. Het is echter erg duur om via de toeslagen de armoede verder te verlagen en bovendien gaat dit in tegen de wens uit het coalitieakkoord om het toeslagenstelsel te vereenvoudigen.

4. Fiscale regelingen

Besprekpunt: Hoe wilt u omgaan met de negatief geëvalueerde fiscale regelingen en de motie Dassen?

- Er zijn recentelijk een aantal fiscale regelingen negatief geëvalueerd. In de begrotingsregels is vastgelegd dat het uitgangspunt is om negatief geëvalueerde regelingen af te schaffen, aan te passen of in een kabinetsreactie na het eerstvolgende besluitvormingsmoment toe te lichten waarom de fiscale regeling gehandhaafd blijft. Het gaat om de volgende regelingen:
 - Fiscale regelingen bos-, natuur- en cultuurgronden
 - Verlaagd accijnstarief kleine brouwerijen

- Ook de Werkkosten regeling (WKR) is recent geëvalueerd. Als systeem is de WKR doeltreffend en deels doelmatig, maar uit de evaluatie van de WKR volgen een aantal aanbevelingen om de WKR te vereenvoudigen. Enkele van deze aanbevelingen hebben budgettaire gevolgen. In het verleden is het uitgangspunt vaak toegepast om aanpassingen binnen de WKR neutraal vorm te geven binnen de WKR als geheel. In de kabinetsreactie bij de evaluatie is aangegeven dat het kabinet tegen de achtergrond van dit uitgangspunt in augustus zal wegen hoe het hierin wil handelen.
- Daarnaast geldt voor de evaluatie van de jaarlijkse ouderkindschenk vrijstelling dat de doelmatigheid niet kan worden beoordeeld omdat de juiste hoogte van de vrijstelling onlosmakelijk verbonden is aan het maatschappelijke perspectief waartegen de schenk- en erfbelasting wordt beoordeeld. In dit geval vragen de begrotingsregels dat de kabinetsreactie ingaat op de mogelijkheden een dergelijke niet doorslaggevende evaluatie-uitkomst in de toekomst te voorkomen.
- Tabel 3 geeft de budgettaire opbrengst weer van het aanpassen of afschaffen van de negatief geëvalueerde onderdelen van deze fiscale regelingen.
- Motie Dassen is aangenomen die verzoekt opties in kaart te brengen waarbij de voorgenomen belastingverhogingen op arbeid uit het coalitieakkoord verminder kunnen worden via het aanpakken van ondoelmatige en ondoeltreffende fiscale regelingen.

Tabel 3: Fiscale regelingen

Maatregel	2027	2028	2029	2030	2031	Struc	Struc in
1 Fiscale regelingen bos-, natuur- en cultuurgroonden							
Afschaffen bosbouwvrijstelling inkomstenbelasting (IB) en vennootschapsbelasting (Vpb)	0	33	34	34	34	35	2065
Afschaffen cultuurgrondvrijstelling overdrachtsbelasting (ovb)	0	169	169	169	169	169	2028
Afschaffen ovb natuurgrondvrijstelling	0	2	2	2	2	2	2028
Afschaffen ovb kavelruilvrijstelling	0	1	1	1	1	1	2028
2 Verlaagd accijnstarief kleine brouwerijen							
Afschaffen verlaagd accijnstarief voor kleine brouwerijen	0	2	2	2	2	2	2028
3 Werkkosten regeling (WKR)							
Afschaffen dienstdiensttijd vrijstelling WKR	0	43	43	43	43	43	2028
Toestaan samenloop reis- en thuiswerkkosten-vergoeding WKR	0	-74	-74	-74	-74	-74	2028

Verhogen eindheffingstarief WKR met 10%-punt	PM	PM	PM	PM	PM	PM	PM
--	----	----	----	----	----	----	----

5. Box 3

Bespreekpunt: Welke uitzoekpunten wilt u hier richting de besluitvorming op meegeven?

- Het kabinet heeft aangekondigd in augustus 2026 met maatregelen te komen om de ervaren nadelen van vermogensaanwassystematiek binnen de Wet werkelijk rendement te verzachten. In tabel 3 zijn de mogelijke aanpassingen binnen de Wet werkelijk rendement (WWR) box 3 weergegeven.
- De mogelijke introductie van een achterwaartse verliesverrekening (carry back) gaat gepaard met een aanzienlijke derving die van dekking moet worden voorzien (tabel 4). Over de invoering van de carry back moet dit jaar besloten worden om de Belastingdienst in staat te stellen de carry back uitvoerbaar te maken per inwerktreding van de Wet werkelijk rendement box 3.
- Daarnaast kan de definitie van startups en scale-ups worden uitbereid. De budgettaire gevolgen daarvan zijn nog niet gedekt.
- In de motie Eerdmans/Bikker wordt het kabinet opgeroepen de dekking voor de carry back te zoeken in het brede vermogensdomein. In tabel 5 zijn verschillende dekkingsopties binnen het vermogensdomein in kaart gebracht. De lijst is niet uitputtend.
- Over de budgettaire gevolgen van uitstel van de Wet werkelijk rendement en de overgang naar een volledige vermogenswinstbelasting bent u separaat geïnformeerd.

Tabel 4: mogelijke aanpassingen Wet werkelijk rendement box 3

Standen in miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)	2028	2029	2030	2031	struc
Box 3					
1 jaar carry back	-1.236	-1.010	-526	-367	-12
2 jaar carry back	-2.269	-1.459	-1.016	-693	-22
Buitenlandse partiële belastingplicht	-23	-23	-23	-23	-23
Doorschuiфregeling echtscheidingen en huwelijken	-3	-5	-9	-12	0
Groen beleggen*	-200	-200	-200	-200	-200
Definitie Startups en scale-ups box 3**	-60	-56	-40	-33	0
Verlagen tarief met 1%-punt van 36% naar 35%	-218	-218	-218	-218	-218
Verhogen heffingsvrije resultaat met €100 naar €1.900	-70	-70	-70	-70	-70

* Derving is afhankelijk van vormgeving maatregel

** Dit is de raming behorend bij de definitie zoals in de internetconsultatie

Tabel 5: mogelijke dekkingsopties binnen vermogensdomein

Standen in miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)		2027	2028	2029	2030	2031	struc
Aanpakken belastingconstructies							
1	Aanpakken belastingconstructie in de schenkbelasting met papieren schenkingen*	153	153	153	153	153	153
Actualiseren forfaits							
2	Moderniseren forfaits in schenk- en erfbelasting*		146	146	146	146	146
Box 2							
3	Excessief lenen box 2, drempel van €500.000 naar €300.000, inclusief afschaffen uitzondering eigen woning						
	w.v. Saldo	6.96 5	-14	-29	-43	-57	17
	w.v. Kader	123	123	123	123	123	123
4	Excessief lenen box 2, drempel van €500.000 naar €300.000, exclusief afschaffen uitzondering eigen woning						
	w.v. Saldo	2.40 9	-5	-11	-16	-21	6
	w.v. Kader	42	42	42	42	42	42
Vennootschapsbelasting							
5	Uniformeren Vpb met terugsluis box 2	1.12 9	1.07 1	1.01 4	956	898	841
	w.v Uniformeren tarief Vpb op 25%	1.97 8	1.92 0	1.86 3	1.80 5	1.74 7	1.69 0
	w.v Uniformeren tarief box 2 op 25%	-849	-849	-849	-849	-849	-849
6	Afschaffen lage vennootschapsbelasting (Vpb) tarief (uniformeren op 25,8%)	3.45 3	3.39 6	3.33 8	3.28 0	3.22 2	3.16 5
7	Verhogen lage Vpb tarief 21,1% (nu 19%)	1.23 7	1.20 6	1.17 5	1.14 3	1.11 2	1.08 1
8	Verlagen schijfgrens Vpb van €200.000 naar €100.000	1.25 9	1.23 4	1.21 0	1.18 5	1.16 0	1.13 6

* Als deze maatregelen beide worden genomen, levert het minder op dan de optelsom. De rekenrente waarmee in de forfaits wordt gerekend, is namelijk dezelfde die over papieren schenkingen in rekening gebracht wordt.

6. Overig

Bespreekpunt: Hoe wilt u de derving van de onderdelen van de VIDA wetgeving dekken waarbij Nederland geen beleidsruimte heeft? En wilt u ook aanvullend beleid implementeren? En zo ja, hoe wilt u dat dekken?

- Implementatie VAT in the Digital Age (VIDA)
 - De EU heeft in maart 2025 het wetgevingspakket VIDA gepubliceerd met nieuwe btw-regels. Het VIDA-pakket bestaat uit drie onderdelen: 1) elektronisch factureren en digitale rapportage, 2) de platformeconomie en 3) de uitbreiding van de éénloketregelingen. De maatregelen die hier zijn opgenomen hebben betrekking op de platformeconomie.

- Het aanpassen van de plaats van btw-heffing van faciliteringsdiensten is een onvermijdbaar onderdeel van VIDA en moet worden geïmplementeerd. Dit leidt tot een derving van € 92 mln. Deze derving is opgenomen in de inkomstenkadertabel (tabel 9).
- Een ander onderdeel van VIDA is een aanpassing van de definitie van kortetermijnverhuur. Lidstaten moeten deze definitie overnemen, maar kunnen aanvullende voorwaarden, beperkingen en criteria stellen. Bij een generieke implementatie (zonder voorwaarden, criteria en beperkingen) bedraagt de derving € 28 mln. Deze derving is nog niet opgenomen in de inkomstenkadertabel, hier dient eerst besluitvorming over plaats te vinden.
- Ook kunnen ondernemers die gebruik maken van de kleineondernemersregeling (KOR) worden uitgezonderd van de platformfictie voor passagiersvervoer & de kortetermijnverhuur van accommodaties. Hier zijn dus twee opties:
 - De platformfictie voor passagiersvervoer en kortdurende verhuur strak invoeren. Dat leidt tot een budgettaire opbrengst van € 12 mln.; of
 - KOR-ondernemers uitzonderen. Dat leidt tot een opbrengst van € 2 mln.
- U (staatssecretaris) heeft eerder aangegeven de definitie van kortetermijnverhuur generiek te willen implementeren en KOR-ondernemers uit te zonderen van de platformfictie. In totaal bedraagt de derving van deze twee onderdelen € 26 mln. Dit moet gedekt worden.
- Zowel de onvermijdbare als de aanvullende dervingen kunnen worden gedekt binnen de btw door negatief geëvalueerde verlaagde tarieven of vrijstellingen af te schaffen. In tabel 8 staan mogelijke opties hiervoor.

Tabel 8: mogelijke dekkingsopties implementatie VIDA (niet uitputtend)

Standen in miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)	202 6	2027	2028	2029	2030	2031	struc
Aanpassen plaats btw-heffing van faciliteringsdiensten (onvermijdelijk)	0	0	-44	-92	-92	-92	-92
Generiek implementeren definitie kortetermijnverhuur	0	0	-13	-28	-28	-28	-28
Invoeren platformfictie passagiersvervoer	0	0	0	0	0	0	0
Invoeren platformfictie kortlopende verhuur; <u>of</u>	0	0	6	12	12	12	12
Invoeren platformfictie kortlopende verhuur met uitzondering KOR-ondernemers	0	0	1	2	2	2	2
Dekkingsopties							
Optie 1: afschaffen verlaagde btw-tarief op kampeergelegenheid	0	0	218	218	218	218	218
Optie 2: afschaffen verlaagde btw-tarieven voor schoonmaak- en reparatiewerkzaamheden	0	0	121	121	121	121	121
Optie 3: afschaffen verlaagde btw-tarieven voor reparatiewerkzaamheden en luchtballonvaart	0	0	61	61	61	61	61

Daarnaast verwachten we dat er in augustus nog een aantal dossiers/aangenomen moties op tafel komen in de categorie overig. Hieronder hebben we de belangrijkste samengevat:

- Vrijheidsbijdrage
 - Er is kritiek op de verhoging van de AOF-premie als onderdeel van de vrijheidsbijdrage, en het feit dat de AOF-premie structureel hoger ligt dan de uitgaven uit het AOF-fonds. Dit leidt inmiddels tot juridische procedures. De vrijheidsbijdrage gaat per 2027 in. Eventuele aanpassingen in de techniek moeten in het Belastingplan 2027 worden verwerkt. De hoogte van de premie zelf wordt met een ministeriële regeling via de minister SZW vastgelegd. In het coalitieakkoord is toegezegd dat overleg zal plaatsvinden met ondernemersorganisaties over de invulling van de vrijheidsbijdrage. Dinsdag 9 juli wordt over de motie Dijk (SP) gestemd waarin het kabinet wordt verzocht de AOF-premie en het geld in arbeidsongeschiktheidsfonds te gebruiken voor het doel, niet de premie te verhogen en voor iets anders te gebruiken.
- Compenserende lastenverzwaringen zorg inkomstenbelasting
 - Doordat de zorgpremies lastendekkend zijn, heeft besluitvorming over de zorguitgaven een doorwerking op de inkomstenkant. De compenserende lastenverzwaring in de eerste twee schijven van de inkomstenbelasting (struc. €5 miljard) en de AOF-premie (struc. €1,4 miljard), die volgt uit het verhogen van het eigen risico per 2027, kan mogelijk ter discussie komen te staan in augustus.
- Motie Grinwis en Oosterhuis: verzoekt om een geleidelijker transitiepad voor de versoering van de youngtimerregeling in kaart te brengen en in wetgeving te verwerken.
 - De Kamer wil een geleidelijker transitiepad voor de versoering die met een amendement is toegevoegd aan het vorige Belastingplan. Het aanpassen van het transitiepad leidt tot een derving. Conform de motie zijn hier opties voor in kaart gebracht, inclusief dekking.
 - Deze opties worden voorgelegd aan de stasFIN met het ambtelijke advies om alleen opties in kaart te brengen en die open neer te leggen aan de Kamer.
- Motie Stultiens: verzoekt de gevolgen van de verhoging van het tarief tweede schijf op de hypotheekrenteaftrek (HRA) ongedaan te maken.
 - Deze motie raakt ook aan de discussie over de compenserende lastenverzwaring zorg in de inkomstenbelasting die leidt tot een verhoging van het tarief tweede schijf en daarmee het maximale aftrektarief. Deze koppeling is enigszins vreemd, omdat die – in de geest van de motie – waarschijnlijk eenzijdig bedoeld wordt. Met andere woorden: een verlaging van het tarief tweede schijf zal waarschijnlijk niet leiden tot een oproep om de HRA te verruimen.
 - De motie roept in eerste instantie op om het maximale aftrektarief los te koppelen van het tarief in de tweede schijf. Dat is een structuurwijziging voor de Belastingdienst en is de komende jaren niet mogelijk. Het ander genoemde alternatief is het verhogen van het eigenwoningforfait. Deze lastenverzwaring kan het voordeel van de verhoging van het maximale aftrektarief terugdraaien, maar betekent wel een herverdeling van woningbezitters zonder hypotheek naar woningbezitters met hypotheek.
- Plastictafel/motie Stultiens
 - Het vorige kabinet heeft besloten om het niet invoeren van de plastic heffing te dekken met het hervormen & verhogen van de

- afvalstoffenbelasting & het aanscherpen van de CO₂-heffing voor afvalverbrandingsinstallaties (AVI's). Dit is ook verwerkt in wetgeving.
- Naar aanleiding van zorgen uit de sector is de Werkgroep afvalsector ingericht die heeft gezocht naar alternatieve voorstellen. Deze voorstellen moeten worden gewogen door het kabinet. De stasFIN en minKGG hebben hier in juni meerdere overleggen over.
 - De motie Stultiens roept het kabinet op om de budgettaire opgave zoveel mogelijk in te vullen met alternatieve maatregelen.
 - Toezegging Bontenbal: kijken of envelop elektriciteitsprijzen uit het CA naar voren gehaald kan worden.
 - In het coalitieakkoord is van 2028 t/m 2035 een envelop aan de inkomstenkant van de begroting beschikbaar gesteld voor het verlagen van de elektriciteitsprijs van de (basis) industrie die veel elektriciteit verbruikt.
 - In het debat over de hoge energie- en brandstofprijzen is er aan het lid Bontenbal toegezegd dat er wordt gekeken of deze envelop naar voren gehaald kan worden. Omdat er geen middelen zijn gereserveerd voor 2027 leidt dit tot een derving en een negatief saldo-effect.
 - Er wordt vanuit Europa gewerkt aan een energiepakket, met daarin mogelijk het voorstel om vanaf 2028 elektriciteit lager te belasten ten opzichte van gas. Als dit onderdeel in het pakket zit, dan zal ofwel de belasting op gas verhoogd moeten worden, of de envelop hiervoor gebruikt moeten worden, of op dat moment alternatieve dekking te zoeken.
 - Als hiertoe wordt besloten moet er tegelijk een besluit worden genomen over de invulling van de envelop. Om een fiscale maatregel in te laten gaan per 2027 moet het namelijk in augustus verwerkt worden in het Belastingplan 2027.
 - Daarnaast is de motie Bontenbal aangenomen om de resterende structurele middelen van het energiepakket in te zetten voor verbetering van fiscale investeringsaftrekken, een win-winlening en een EU-beleggingsrekening. Hier ligt deze zomer nog geen uitgewerkt voorstel voor, met ambtelijk EZ koersen we op besluitvorming in 2027.
 - Reguliere besluitvorming technische fiscale aanpassingen
 - In de augustusbesluitvorming worden ook de budgettaire gevolgen verwerkt van de kleine, technische fiscale aanpassingen die in het najaar in wetgeving worden verwerkt.

Toelichting

- In tabel 9 vindt u de voorlopige stand van het inkomstenkader. De stand kan nog wijzigen i.v.m. herijkingen door het certificeringsproces van het CPB.
- De maatregelen uit het maatregelenpakket energieschok moeten nog budgettair worden verwerkt in het inkomstenkader. Daarom zijn de maatregelen opgenomen in de inkomstenkadertabel.
- Het energiepakket is gedekt en wordt boekhoudkundig verwerkt. Nieuwe ontwikkelingen na het energiepakket leiden tot een beperkt tekort in het inkomstenkader van €142 mln. over de kabinetsperiode (t/m 2031) en een structureel tekort van €72 mln.
- Begin augustus zullen wij u informeren over de definitieve stand van het inkomstenkader voor de augustbesluitvorming.

Tabel 9: voorlopige stand inkomstenkader

Standen in miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)		2026	2027	2028	2029	2030	2031	structuur
Herijkingen								
1	Afschaffen accijns teruggaafregeling voor biobrandstoffen	0	2	2	2	2	2	2
2	Invoeren fiscale regeling werknemersopties voor startups en scale-ups	0	-5	-4	-5	-5	-6	-7
3	Afschaffen verlaagde btw-tarief voor sierteelt	0	0	8	8	8	8	8
4	Afschaffen aftrek specifieke zorgkosten	0	0	27	27	27	27	27
5	Bevriezen aftoppingsgrens pensioenopbouw voor zes jaar	0	-4	-5	-8	-14	-18	-24
6	Indexeren alcoholaccijns	0	0	-1	-1	-1	0	-1
7	Verhogen onbelaste reiskostenvergoeding naar € 0,25 per km	11	6	1	2	1	1	1
8	Tijdelijk verlagen mrb tarief bestelauto's van ondernemers met 50%	-10	0	0	0	0	0	0
9	Aanpassen Pijler 2 n.a.v. Side-by-Side-akkoord	16	16	16	15	15	15	14
Verplichte implementatie EU-richtlijn								
10	Implementatie VAT in the Digital Age (VIDA)	0	0	-44	-92	-92	-92	-92
Totaal exclusief maatregelenpakket energieschok		17	15	0	-52	-59	-63	-72
Maatregelenpakket energieschok (al besloten)								
11	Verhogen onbelaste reiskostenvergoeding naar € 0,25 per kilometer	-155	-191	-223	-218	-212	-207	-207
12	Tijdelijk verlagen mrb tarief bestelauto's van ondernemers met 50%	-150	0	0	0	0	0	0
13	Tijdelijk verlagen motorrijtuigenbelasting tarief vrachtauto's naar nihil – van 1 juli t/m december	-35	0	0	0	0	0	0
14	Verhogen aftrekpercentage EIA naar 45,5%	0	0	0	0	0	0	0
15	Envelop nader uit te werken verbeteringen fiscale investeringsaftrekken, win-winlening en/of EU-beleggingsrekening	0	0	0	0	0	0	-152
16	Tijdelijk verlagen tarieven vrachtwagenheffing	-80	0	0	0	0	0	0

1								
7	Indexeren alcoholaccijns	0	26	47	70	90	110	130
1								
8	Afschaffen startersaftrek	0	116	116	113	110	108	103
1	Afschaffen gerichte WKR-vrijstelling korting							
9	branche-eigen producten	0	126	126	126	126	126	126
Totaal		-40 3	92	66	39	55	74	-72

Toelichting maatregelen

1. Herijking - afschaffen accijns teruggaafregeling voor biobrandstoffen

In de Voorjaarsnota 2026 zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het herzien van de accijns teruggaafregeling voor biobrandstoffen. Bij de nadere uitwerking is er gekozen om de regeling niet te herzien maar af te schaffen. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

2. Herijking - invoeren fiscale regeling werknemersopties voor startups en scale-ups

In de Voorjaarsnota 2025 zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het invoeren van een nieuwe fiscale regeling voor werknemersopties van startups en scale-ups. De raming van deze maatregel is geactualiseerd en aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

3. Herijking - afschaffen verlaagde btw-tarief voor sierteelt

In de startnota zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het afschaffen van het verlaagde btw-tarief voor de levering van sierteeltproducten. De raming van deze maatregel is geactualiseerd en aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

4. Herijking - afschaffen aftrek specifieke zorgkosten

In de startnota zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het afschaffen van de aftrek en tegemoetkoming specifieke zorgkosten. De raming van deze maatregel is aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

5. Herijking - bevriezen aftoppingsgrens pensioenopbouw voor zes jaar

In de startnota zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het bevriezen van de aftoppingsgrens pensioenopbouw. De raming van deze maatregel is aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

6. Herijking - indexeren alcoholaccijns

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat het pakket energiemaatregelen (gedeeltelijk) wordt gedekt met het indexeren van de alcoholaccijns. Bij de raming van deze maatregel is een afrondingsfout gemaakt bij de bedragen voor 2028 t/m 2030 en structureel. Met deze herijking wordt dit hersteld.

7. Herijking - verhogen onbelaste reiskostenvergoeding naar € 0,25 per km

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat de onbelaste reiskostenvergoeding wordt verhoogd. De raming van deze maatregel is aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

8. Herijking - tijdelijk verlagen motorrijtuigenbelasting tarief bestelauto's van ondernemers met 50%

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat het mrb tarief voor bestelauto's van ondernemers tijdelijk wordt verlaagd. De raming van deze maatregel is aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

9. Herijking - aanpassen minimumbelasting (Pijler 2) n.a.v. Side-by-Side-akkoord

In de startnota zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het aanpassen van de wereldwijde minimumbelasting 'Pijler 2' naar aanleiding van het Side-by-Side akkoord van 5 januari 2026. De raming van deze maatregel is geactualiseerd. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

10. Implementatie Europese wetgevingspakket VIDA

De EU heeft in maart 2025 het wetgevingspakket VIDA gepubliceerd met nieuwe btw-regels. De budgettaire effecten moeten worden verwerkt.

11. Verhogen onbelaste reiskostenvergoeding naar € 0,25 per kilometer

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat de maximale onbelaste reiskostenvergoeding met terugwerkende kracht voor heel 2026 wordt verhoogd naar € 0,25 per kilometer. De raming van deze maatregel is herijkt (zie hierboven).

12. Tijdelijk verlagen mrb tarief bestelauto's van ondernemers met 50%

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat het mrb tarief voor bestelauto's van ondernemers per 1 juli tot eind dit jaar met 50% wordt verlaagd. De raming van deze maatregel is herijkt (zie hierboven).

13. Tijdelijk verlagen motorrijtuigenbelasting tarief vrachtauto's naar nihil – van 1 juli t/m december

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat de mrb voor vrachtauto's per 1 juli tot eind dit jaar wordt verlaagd naar een nihiltarief.

14. Verhogen aftrekpercentage Energie-investeringsaftrek naar 45,5%

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat het aftrekpercentage van de Energie-Investeringsaftrek per 1 januari 2027 wordt verhoogd van 40% naar 45,5%.

15. Envelop nader uit te werken verbeteringen fiscale investeringsaftrekken, win-winlening en/of EU-beleggingsrekening

Conform de motie Bontenbal c.s.² zijn de resterende structurele middelen uit het maatregelenpakket energieschok gereserveerd voor verbetering van fiscale investeringsaftrekken, een win-winlening en een EU-beleggingsrekening.

16. Tijdelijk verlagen tarieven vrachtwagenheffing

² Kamerstukken II, 2025-26, 36 933, nr. 31

Conform de moties Flach c.s.³ en Eerdmans/Wilders⁴ wordt het tarief voor de vrachtwagenheffing tijdelijk verlaagd.

17. Indexeren alcoholaccijns

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat vanaf 1 januari 2027 de accijns op alcoholhoudende dranken jaarlijks wordt geïndexeerd. De raming van deze maatregel is herijkt (zie hierboven).

18. Afschaffen startersaftrek

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat de startersaftrek wordt afgeschaft.

19. Afschaffen gerichte WKR vrijstelling korting branche-eigen producten

Conform de eerdergenoemde motie Flach c.s. wordt het voorstel voor de versoering van de kleinschaligheidsinvesteringsaftrek (KIA) in het maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok ingetrokken. Deze wordt vervangen met het afschaffen van de gerichte vrijstelling voor korting op branche-eigen producten in de werkkostenregeling.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

³ Kamerstukken II 2025/26, 36 933, nr. 30

⁴ Kamerstukken II 2025/26, 36933, nr. 4

Proces augustusbesluitvorming

- De besluitvorming vindt plaats tussen vrijdag 14 augustus en vrijdag 28 augustus en wordt gecoördineerd door Financiën. De besluitvorming start met de publicatie van de cMEV (vrijdag 14 augustus). Deze publicatie biedt een actueel economisch beeld, raming van het EMU-saldo en koopkrachtraming. Deze vormen de cijferbasis en het startpunt voor de besluitvorming over koopkracht en de definitieve lastenbesluitvorming.
- De augustusbrief en het Belastingplan liggen voor in de MR van 28 augustus, zodat de stukken tijdig naar de Raad van State kunnen worden verstuurd voor hun toets op de begroting. Daarnaast gaan de beleidsuitgangspunten naar het CPB, zodat zij deze kunnen verwerken in hun doorrekening (de MEV).
- Conform onderstaand schema betekent dit dat er een kleine twee weken beschikbaar is voor het politiek overleg binnen het kabinet. Dit is altijd krap, maar dit is met het behoorlijke aantal dossiers en als eerste augustusbesluitvorming van dit kabinet extra uitdagend.
- Zoals gewoonlijk vindt de inkomsten- en koopkrachtbesluitvorming plaats in de vierhoek. Daarnaast is ruimte gereserveerd voor politiek overleg met de Kamerfracties.
- De augustusbesluitvorming is geen uitgavenbesluitvorming. Wel verwerkt het kabinet mee- en tegenvallers op generale dossiers, mutaties volgend uit cMEV en overhevelingen van de Aanvullende Post. Conform begrotingsregels dient een per saldo tegenvallend beeld van dekking te worden voorzien.

Tabel 1. Planning

Periode tot zomerreces	Gesprekken met kamerfracties; politieke vierhoek en coalitieoverleg vooruitblik augustusbesluitvorming
Zomerreces 03 juli t/m 10 aug	
14 aug	Publicatie cMEV, start augustusbesluitvorming met economisch en koopkrachtbeeld
14 – 27 aug	Aantal politieke vierhoeken en ruimte voor politiek overleg
19, 20, 26 en 27 aug	Begrotingsraden
28 aug	MR met daarin de augustusbrief en Belastingplan. Daarna verzending RvS en CPB
15 sep	Prinsjesdag
16 t/m 17 sep	Algemene Politieke Beschouwingen

- Kabinetsintern vindt een extra vierhoek plaats over proces en agenda augustus, bespreken de MP, MFIN en SFIN de gesprekken met de Kamerfracties voor, en is er een overleg tussen de MP, minFIN en de bewindspersonen VWS over de VWS-begroting.
- De MP en MFIN voeren voor de zomer gesprekken met de Kamerfracties om input op te halen voor augustus.

TER-BESLISSING

Aan

de minister

de staatssecretaris van Financiën

Directie Algemene
Financiële en
Economische Politiek

Persoonsgegevens

nota

Oplegnotitie vierhoek over augustusbesluitvorming

Datum

19 juni 2026

Notanummer

2026-0000264575

Bijlagen

1. Nota vierhoek

Aanleiding

Op 25 juni vindt een ambtelijke vierhoek plaats voorafgaand aan het zomerreces. AZ heeft gevraagd of het besluitvormingsproces in augustus kan worden toegelicht. Bijgevoegd aan deze notitie vindt u een ter info notitie voor de ambtelijke vierhoek die dit proces omschrijft.

Beslispunten

Gaat u akkoord met het delen van bijgevoegde notitie als informatiepunt voor de vierhoek. U kunt het proces in de vierhoek van 30 juni dan toelichten.

Kernpunten

- De besluitvorming vindt plaats tussen vrijdag 14 augustus en vrijdag 28 augustus en wordt gecoördineerd door Financiën.
- Het inkomstenkader vormt de basis voor de augustusbesluitvorming. Alle maatregelen die worden afgesproken in augustus, waaronder koopkracht maatregelen, zullen landen in de tabel van het inkomstenkader. Het uitgangspunt is dat lastenrelevante beleidsmaatregelen budgettair gedekt zijn.
- In augustus vindt in principe geen uitgavenbesluitvorming plaats.
- In de notitie staat een korte planning van augustus en hebben we een lijst opgenomen met onderwerpen die aan bod zullen komen tijdens de besluitvorming.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

TER BESLISSING
Aan

**Directie Algemene
Financiële en
Economische Politiek**

de staatssecretaris van Financiën

Persoonsgegevens

nota

Oplegnotitie vierhoek over augustusbesluitvorming

Datum
19 juni 2026

Notanummer
2026-0000264575

Bijlagen
1. Nota vierhoek

Aanleiding

Op 25 juni vindt een ambtelijke vierhoek plaats voorafgaand aan het zomerreces. AZ heeft gevraagd of het besluitvormingsproces in augustus kan worden toegelicht. Bijgevoegd aan deze notitie vindt u een ter info notitie voor de ambtelijke vierhoek die dit proces omschrijft.

Beslispunten

Gaat u akkoord met het delen van bijgevoegde notitie als informatiepunt voor vierhoek. U kunt het proces in de vierhoek van 30 juni dan toelichten.

akkoord

gezien minderheidskabinet wel goed mondeling ook even het proces te delen rondom steun, zonder het politiek te maken

Kernpunten

- De besluitvorming vindt plaats tussen vrijdag 14 augustus en vrijdag 28 augustus en wordt gecoördineerd door Financiën.
- Het inkomstenkader vormt de basis voor de augustusbesluitvorming. Alle maatregelen die worden afgesproken in augustus, waaronder koopkracht maatregelen, zullen landen in de tabel van het inkomstenkader. Het uitgangspunt is dat lastenrelevante beleidsmaatregelen budgettair gedekt zijn.
- In augustus vindt in principe geen uitgavenbesluitvorming plaats.
- In de notitie staat een korte planning van augustus en hebben we een lijst opgenomen met onderwerpen die aan bod zullen komen tijdens de besluitvorming.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

TER BESPREKING OP DINSDAG 30 JUNI 16:45-17:15 UUR

Aan
de minister

DG Rijksbegroting,
Directie Begrotingszaken,
Afdeling CBV

Datum
26 juni 2026

Notanummer
2026-0000272127

Bijlagen
1. Concept Miljoenennota

nota

Concept Miljoenennota 2027

Aanleiding

Op 9 juni bespraken we met u de outline van de Miljoenennota 2027. Deze outline is nu uitgewerkt tot een eerste conceptversie. Op dinsdag 30 juni staat een bespreking hierover gepland. De volgende versie van het stuk ontvangt u volgens planning in augustus, voorafgaand aan agendering in de begrotingsraden.

Bespreekpunten

- Wat vindt u van de opzet van de structuuranalyse (1.3)?
 - Bent u er akkoord mee dat er in 1.3.2 een box is toegevoegd over grondverdeling? Hoewel de huidige wijze van grondverdeling economisch waarschijnlijk niet optimaal is, is er op dit moment ook weinig (verwacht) kabinetsbeleid dat hierin verandering gaat brengen.
 - Gaat u akkoord met het verder uitwerken van de paragraaf over doelen langs de voorgestelde lijnen (1.3.3)?
- Wat vindt u van de opzet van H3? Straalt dit genoeg handelingsperspectief uit?
- Mist u nog onderwerpen in deze conceptversie van de Miljoenennota?
- Wenst u in de tweede helft van juli, na interdepartementale afstemming, een extra, tussentijdse versie van de Miljoenennota te ontvangen?

Kernpunten

- In deze eerste conceptversie van de Miljoenennota zijn de volgende onderdelen verder uitgewerkt:
 - Hoofdstuk 1: Beginnende met begrotingsdiscipline (1.1), het economisch beeld (1.2), de structuuranalyse (1.3) en de stand van de overheidsfinanciën (1.4).
 - Hoofdstuk 3: Met een analyse van de groeiende mondiale onevenwichtigheden (3.1), de oorzaken hiervan (3.2), de toekomstverwachting (3.3), de risico's (3.4) en het handelingsperspectief (3.5).
- De volgende bespreking van de Miljoenennota staat gepland op donderdag 13 augustus. Na deze bespreking zijn in beperkte mate wijzigingen mogelijk omdat het stuk op vrijdag 14 augustus moet worden aangeleverd bij AZ ten behoeve van de begrotingsraadbehandeling op woensdag 19 augustus. Wij kunnen de Miljoenennota vanaf vrijdag 7 augustus bij u aanleveren. Eventueel kunnen wij u in de tweede helft van juli een tussentijdse versie van de

Miljoenennota sturen. Dit is de versie die ook ambtelijk interdepartementaal is afgestemd.

Toelichting

Proces en planning

Datum	Dag	Tijd	Miljoenennota 2027
30-06	Dinsdag	16:45-17:15	Bespreking eerste conceptversie Miljoenennota
13-07 t/m 20-07			Interdepartementale afstemming Miljoenennota via Persoonsgegevens
13-08	Donderdag	16:15-16:45	Bespreking MR-versie Miljoenennota
14-08	Vrijdag	17:00	Uiterlijke aanlevering Miljoenennota bij AZ
19-08	Woensdag		1 ^e behandeling Miljoenennota begrotingsraad
20-08	Donderdag	17:00	Uiterlijke aanlevering Miljoenennota bij AZ
21-08	Vrijdag		2 ^e behandeling Miljoenennota behandeling reguliere MR
24-08	Maandag	12:00	Uiterlijke aanlevering Miljoenennota + bijlagen bij AZ
26-08	Woensdag		3 ^e behandeling Miljoenennota + bijlagen in begrotingsraad
28-08	Vrijdag		Aanleveren Miljoenennota bij Raad van State
11-09	Vrijdag		Miljoenennota onder embargo naar de Tweede Kamer
15-09	Dinsdag		Prinsjesdag

Communicatie

Besprekingen met u over de communicatie rond Prinsjesdag volgen in de tweede helft van augustus.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

TER BESPREKING

Aan

de leden van de politieke vierhoek

**Algemene Financiële en
Economische Politiek**

Persoonsgegevens

Datum

30 juni 2026

Notanummer

2026-0000264402

Bijlagen

geen

nota

Proces besluitvorming augustus

Aanleiding

Aankomende augustus vindt besluitvorming plaats over de inkomsten en koopkracht. In deze nota vindt u het voorgestelde proces.

Kernpunten

- De besluitvorming vindt plaats tussen vrijdag 14 augustus en vrijdag 28 augustus en wordt gecoördineerd door Financiën. De besluitvorming start met de publicatie van de cMEV (vrijdag 14 augustus). Deze publicatie biedt een actueel economisch beeld, raming van het EMU-saldo en koopkrachtraming. Deze vormen de cijferbasis en het startpunt voor de besluitvorming over koopkracht, en breder over de spreiding van de lasten. De resultaten van de besluitvorming worden verwerkt in de MEV die uitkomt op Prinsjesdag.
- Het CPB zal de cMEV toelichten tijdens de politieke vierhoek van 14 augustus. Het CPB zal uitleg geven over het verwachte economische beeld. DNB zal hier een reflectie opgeven. Er zal in het bijzonder aandacht zijn voor de ontwikkeling van energieprijzen.
- De inkomstenbesluitvorming vindt plaats in de vierhoek. Het betreft een beperkte periode voor besluitvorming omdat de begrotingsstukken uiterlijk 28 augustus ter akkoord voor moeten liggen in de MR. Aan het eind van augustus is ruimte gereserveerd voor politiek overleg.
- In augustus vindt in principe geen uitgavenbesluitvorming plaats. Uitgangspunt is dat eventuele generale claims worden afgewezen, er is geen ruimte voor budgettaire wensen en problemen zullen binnen de eigen begroting moeten worden opgelost. Indien sprake is van een rijksbrede opgave zal rijksbrede dekking nodig zijn.
- De augustusbrief en het Belastingplan liggen voor in de MR van 28 augustus, zodat de stukken tijdig naar de Raad van State kunnen worden verstuurd voor hun toets op de begroting. Daarnaast gaan de beleidsuitgangspunten naar het CPB, zodat zij deze kunnen verwerken in hun doorrekening (de MEV).

Tabel 1: concept schema besluitvorming

Augustusbesluitvorming	
14 aug	Publicatie cMEV, start augustusbesluitvorming met economisch- en koopkrachtbeeld
14 aug	Politieke vierhoek (bespreking cMEV)
14 aug	Ambtelijke vierhoek
18 aug	Politieke vierhoek
19 aug	Ambtelijke vierhoek
19 aug	Begrotingsraad
21 aug	Politieke vierhoek
21 aug	Ambtelijke vierhoek
25 aug	Politieke vierhoek
26 aug	Begrotingsraad
14 – 27 aug	Ruimte voor politiek overleg
28 aug	MR met daarin de augustusbrief en Belastingplan. Daarna verzending RvS en CPB
15 sep	Prinsjesdag
16 t/m 17 sep	Algemene Politieke Beschouwingen

Toelichting

Inkomstenkader

- Het inkomstenkader wordt bij de start van het kabinet vastgesteld, en bevat alle beleidsmatige aanpassingen in belastingen en premies aan de inkomstenkant van de begroting. Op basis hiervan worden de begrotingsregels aan de inkomstenkant gehandhaafd. Het sluiten van het inkomstenkader gebeurt jaarlijks in augustus, en wordt officieel getoetst door het CPB en de Raad van State.
- Het inkomstenkader vormt daarmee de basis voor de augustusbesluitvorming. Alle maatregelen die worden afgesproken in augustus zullen landen in de tabel van het inkomstenkader.
- Conform de begrotingsregels dient het inkomstenkader te worden gesloten, dit betekent dat lastenrelevante beleidsmaatregelen budgettair gedekt zijn en het inkomstenkader op 0 uitkomt. Conform begrotingsregels is daarbij het uitgangspunt dat de maatregelen in elk jaar, over de kabinetsperiode en ook structureel budgettair gedekt zijn.

Koopkracht

- Op basis van de geraamde koopkrachtontwikkeling door het CPB zal er besluitvorming plaatsvinden over het koopkrachtbeeld voor 2027.
- Er bestaat grote onzekerheid over de koopkrachtcijfers vanwege de onzekere ontwikkeling rondom de energieprijzen en doorwerking in de inflatie. In de CEP raming (voorjaar 2026) wordt de mediane koopkrachtontwikkeling voor 2027 (t.o.v. 2026) geraamd op 0% en is er sprake van een relatief evenwichtig koopkrachtbeeld.
- De gestegen energieprijzen zitten echter niet in het CEP-beeld waardoor het koopkrachtbeeld in de cMEV aanzienlijk anders uit kan vallen.

Onderwerpen augustus

- Het is de verwachting dat onder meer de volgende onderwerpen aan bod komen in augustus:
 1. *Koopkracht en armoede*
Besluitvorming op basis van het koopkracht- en armoedebeeld van het

CPB. De Kamer heeft twee moties (motie Bikker en motie Struijs- van Brenk) aangenomen die zien op het verlagen van armoede en het voorkomen dat energiearmoede toeneemt.

2. *Inkomstenkader*

Alle maatregelen die worden afgesproken in augustus zullen landen in de tabel van het inkomstenkader. Voor maatregelen aanvullend op het Coalitieakkoord dient te worden gecompenseerd. Daarnaast worden een aantal zaken in het inkomstenkader verwerkt, waaronder de budgettaire gevolgen van herijkingen, technische maatregelen Belastingplan, het energiepakket van afgelopen voorjaar en de implementatie VIDA (nieuwe btw-regels) conform EU-richtlijn.

3. *Box 3*

De mogelijke aanpassingen van de Wet werkelijk rendement.

4. *Vrijheidsbijdrage*

Er is aandacht geweest voor de verhoging van de AOF-premie als onderdeel van de vrijheidsbijdrage, en dat de premie structureel hoger ligt dan de uitgaven uit het AOF-fonds. Er loopt een onderzoek naar de werking en houdbaarheid van de fondsensystematiek (uitvoering motie Grinwis en Patijn). In het coalitieakkoord is toegezegd dat overleg zal plaatsvinden met ondernemersorganisaties over de vrijheidsbijdrage. De motie Dijk verzoekt de Aof-premie en het geld in het arbeidsongeschiktheidsfonds te gebruiken voor het doel dat zij dienen en hiermee niet de vrijheidsbijdrage te faciliteren. De motie Dassen verzoekt daarnaast opties uit te werken waarbij de voorgenoemde belastingverhoging op arbeid verminderd kan worden via het afschaffen of versoberen van fiscale regelingen.

5. *Fiscale regelingen*

Er zijn recent meerdere evaluaties van fiscale regelingen afgerond (o.a. fiscale regelingen bos-en natuur- en cultuurgronden en de werkkostenregeling). Volgens de begrotingsregels dient het kabinet aan te geven hoe hiermee om te gaan.

6. *Compenserende lastenverzwaring inkomstenbelasting*

Besluitvorming over de zorguitgaven heeft een doorwerking op de inkomstenkant doordat via de eerste twee schijven van de inkomstenbelasting en de AOF-premie de zvw-premie wordt gecompenseerd. Daarnaast verzoekt de motie Stultiens de gevolgen van de verhoging van het tarief tweede schijf op de hypotheekrenteaftrek ongedaan te maken.

7. *Envelop elektriciteitsprijzen*

Aan het lid Bontenbal is toegezegd om te kijken of de envelop elektriciteitsprijzen uit het Coalitieakkoord naar voren gehaald kan worden.

TER INFORMATIE

Aan
de minister

DG Rijksbegroting
Directie
Begrotingszaken,
afdeling CBV

Persoonsgegevens

Datum
9 juli 2026

Notanummer
2026-0000280781

Bijlagen
1. Concept Miljoenennota

nota

Extra versie Miljoenennota 2027

Aanleiding

Op donderdag 2 juli bespraken we met u de concept Miljoenennota 2027. Daarbij heeft u aangegeven om een extra tussentijdse versie te willen ontvangen. In de bijgevoegde versie van de Miljoenennota zijn uw opmerkingen verwerkt.

Kernpunten

- Ten opzichte van de versie die we vorige week met u bespraken hebben we de drieslag toegevoegd: voor toekomstige welvaart zijn (1) investeringen, (2) hervormingen en (3) internationale samenwerking van belang. Ook is paragraaf 1.3.3 (beleidsdoelen, risico's en beheersing) aangevuld. Daarnaast is een eerste aanzet gedaan voor hoofdstuk 2. De verdere inhoudelijk invulling hiervan volgt na afronding van de besluitvorming.
- De volgende versie ontvangt u op vrijdag 7 augustus. Na bespreking op donderdag 13 augustus gaat de Miljoenennota naar AZ voor behandeling in de eerste begrotingsraad. Indien gewenst kunt u na de interdepartementale afstemming nog een tussentijdse versie ontvangen. Deze kan dan in de week van 20 juli aan u worden verzonden.

Procestabel

Datum	Dag	Tijd	Miljoenennota 2027
13-07 t/m 20-07			Interdepartementale afstemming Miljoenennota via Persoonsgegevens
13-08	Donderdag	16:15- 16:45	Bespreking MR-versie Miljoenennota
14-08	Vrijdag	17:00	Uiterlijke aanlevering Miljoenennota bij AZ
19-08	Woensdag		1 ^e behandeling Miljoenennota begrotingsraad
20-08	Donderdag	17:00	Uiterlijke aanlevering Miljoenennota bij AZ
21-08	Vrijdag		2 ^e behandeling Miljoenennota behandeling reguliere MR
24-08	Maandag	12:00	Uiterlijke aanlevering Miljoenennota + bijlagen bij AZ
26-08	Woensdag		3 ^e behandeling Miljoenennota + bijlagen in begrotingsraad
28-08	Vrijdag		Aanleveren Miljoenennota bij Raad van State
11-09	Vrijdag		Miljoenennota onder embargo naar de Tweede Kamer

15-09	Dinsdag		Prinsjesdag
-------	---------	--	-------------

Communicatie
N.v.t.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

TER INFORMATIE

Aan
de minister

Persoonsgegevens

Datum
15 juli 2026
Notanummer
2026-0000309758
Bijlagen
1. Concept Miljoenennota

nota

Extra versie Miljoenennota 2027

Aanleiding

Op maandag 13 juli heeft u enkele mondelinge en tekstuele opmerkingen gemaakt bij de concept Miljoenennota. In de bijgevoegde versie van de Miljoenennota zijn uw opmerkingen verwerkt.

Kernpunten

- In deze versie is het verhaal wat centraler rond de overkoepelende boodschap van de MJN opgezet: *Economische groei is nodig voor onze toekomstige welvaart. Daarvoor moeten we drie pijlers gelijktijdig versterken: investeringen, productiviteit en internationaal samenwerken. Aan de basis van dit alles liggen gezonde overheidsfinanciën.*
- De volgende versie ontvangt u op vrijdag 7 augustus. Na bespreking op donderdag 13 augustus gaat de Miljoenennota naar AZ voor behandeling in de eerste begrotingsraad. Indien gewenst kunt u na de interdepartementale afstemming nog een tussentijdse versie ontvangen. Deze kan op maandag 27 juli aangeleverd worden.

Proces

Datum	Dag	Tijd	Miljoenennota 2027
15-07 t/m 23-07			Interdepartementale afstemming Miljoenennota via Persoonsgegevens
13-08	Donderdag	16:15-16:45	Bespreking MR-versie Miljoenennota
14-08	Vrijdag	17:00	Uiterlijke aanlevering Miljoenennota bij AZ
19-08	Woensdag		1 ^e behandeling Miljoenennota begrotingsraad
20-08	Donderdag	17:00	Uiterlijke aanlevering Miljoenennota bij AZ
21-08	Vrijdag		2 ^e behandeling Miljoenennota behandeling reguliere MR
24-08	Maandag	12:00	Uiterlijke aanlevering Miljoenennota + bijlagen bij AZ
26-08	Woensdag		3 ^e behandeling Miljoenennota + bijlagen in begrotingsraad
28-08	Vrijdag		Aanleveren Miljoenennota bij Raad van State
11-09	Vrijdag		Miljoenennota onder embargo naar de Tweede Kamer
15-09	Dinsdag		Prinsjesdag

Communicatie
N.v.t.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

TER BESLISSING

Aan
de minister

12/8

Dank, grote slag gemaakt!
Feedback bespreken we.

DG Rijksbegroting
Directie
Begrotingszaken,
afdeling CBV

Persoonsgegevens

nota

Miljoenennota voor Begrotingsraad 21 augustus

Datum

7 augustus 2026

Notanummer

2026-0000330038

Bijlagen

1. Miljoenennota 2027
2. MR-aanbiedingsformuli

Aanleiding

- Op donderdag 13 augustus (10:30-11:00 uur) bespreken we met u de bijgevoegde versie van de Miljoenennota.
- In deze versie zijn uw opmerkingen en het ambtelijk commentaar van de departementen, CPB en DNB verwerkt.
- Na de bespreking verwerken wij uw commentaar. In de eerste MR-versie zal ook de cMEV-raming verwerkt zijn. Uiterlijk vrijdag 14 augustus (17:00u) versturen we de Miljoenennota naar Algemene Zaken voor de eerste bespreking tijdens de Begrotingsraad van woensdag 19 augustus.

Beslispunten

- Bent u akkoord met de agendering in de Begrotingsraad van 19 augustus?
 - Zo ja, kunt u het bijgevoegde MR-aanbiedingsformulier ondertekenen?

na verwerking
feedback.

Kernpunten

- Op basis van uw commentaar op de vorige versie zijn de teksten aangepast en ingekort. Economische groei staat centraal en de teksten zijn opgebouwd rond drie pijlers voor economische groei: 1. (private) investeringen, 2. productiviteit en 3. internationale samenwerking. Ook hoofdstuk 3 over economische onevenwichtigheden en geo-economie is aangepast in lijn met de boodschap uit hoofdstuk 1.
- Indien gewenst kan in de inleiding van H1 bij de verschillende pijlers meer ingegaan worden op initiatieven van het kabinet op basis van de besluitvorming. Dit bespreken we graag met u.
- In deze versie is ook het ambtelijke commentaar van andere departementen, het CPB en DNB verwerkt. Tekstsuggesties ter verduidelijking en feitelijke nuances zijn overgenomen. Inhoudelijke opmerkingen op teksten die geschrapt zijn en onderwerpen die niet aansluiten bij de drie pijlers zijn niet overgenomen. Mogelijk dat hier punten over opgebracht worden in de besprekingen in de Begrotingsraad/MR.
- De uitkomsten van de bespreking in de Begrotingsraad op 19 augustus worden verwerkt in een nieuwe versie van de Miljoenennota. Tijdens de reguliere MR op vrijdag 21 augustus kunt u mondeling terugkoppelen hoe we omgaan met de besproken opmerkingen. In de tweede Begrotingsraad op woensdag 26 augustus presenteert u de integrale Miljoenennota, inclusief bijlagen. Voor alle behandelingen leveren wij apart een adviesnotitie aan waarin we ingaan op de inbreng van andere departementen.

Toelichting

Proces en planning

De Miljoenennota blijft een *work in progres*. Naast de verwerking van de augustusbesluitvorming wordt er ook verder gewerkt aan de vormgeving en de kwaliteit van de figuren. Separaat wordt er in samenwerking met communicatie ook gewerkt aan de visuele samenvatting.

Datum	Dag	Tijd	Miljoenennota 2027
13-08	Donderdag	10:30-11:00	Bespreking MR-versie Miljoenennota
14-08	Vrijdag	17:00	Uiterlijke aanlevering Miljoenennota bij AZ
19-08	Woensdag		1 ^e behandeling Miljoenennota begrotingsraad
21-08	Vrijdag		Reguliere MR (Mondeling punt verwerking eerste bespreking)
24-08	Maandag	12:00	Uiterlijke aanlevering Miljoenennota + bijlagen bij AZ
26-08	Woensdag		3 ^e behandeling Miljoenennota + bijlagen in begrotingsraad
28-08	Vrijdag		Aanleveren Miljoenennota bij Raad van State
11-09	Vrijdag		Miljoenennota onder embargo naar de Tweede Kamer
15-09	Dinsdag		Prinsjesdag

Communicatie

Over de communicatiemiddelen rond de Miljoenennota wordt u apart geïnformeerd.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

**HEDEN
TER-BESLISSING**

Aan
de minister
de staatssecretaris van Financiën

nota

Inkomstenkader ambtelijke vierhoek 14 augustus 2026

Algemene Financiële en
Economische Politiek

Persoonsgegevens

Datum

11 augustus 2026

Notanummer

2026-0000329390

Bijlagen

1. Inkomstenkader augus

Aanleiding

- Vrijdag 14 augustus vindt de eerste ambtelijke Vierhoek van de augustusbesluitvorming plaats. In deze Vierhoek wordt de stand van het inkomstenkader toegelicht en de budgettaire opgave die daaruit volgt. Hierbij leggen wij de startnotitie over de inkomsten voor de vierhoek aan u voor met daarbij een specifieke vraag (beslispunt 1). Deze nota zal vervolgens op dinsdag 18 augustus voorliggen in de politieke Vierhoek.
- Wij informeren u in deze nota ook over beleidsvoorstellen in het energie en mobiliteitsdomein van andere departementen en leggen wij u opties voor hoe om te gaan met middelen uit de elektriciteitsenvelop (beslispunt 2).
- Over box 3 wordt u separaat geïnformeerd.

Beslispunten

Beslispunt 1: Bijlage 1 bevat de conceptnota voor de ambtelijke vierhoek van vrijdag 14 augustus. Wilt u specifieke dekking voor het tekort in het inkomstenkader in de Vierhoek nota opnemen of het integraal meenemen in augustus?

- In de startnotitie voor de politieke vierhoek worden de uitgangspunten en het proces geschetst voor de augustusbesluitvorming.
- De nota voor de vierhoek bevat de stand van het inkomstenkader (tabel 1), dat wil zeggen alle onvermijdelijke mee- en tegenvallers en herijkingen. Over de kabinetsperiode is er een tekort van €450 mln. Structureel is er een tekort van €111 mln. Dit tekort wordt primair veroorzaakt door de onvermijdelijke implementatie van de EU-richtlijn VAT in the Digital Age (VIDA).
- Naast het verplichte deel van de VIDA-implementatie is er een aanvullende mogelijkheid om de definitie van kortetermijnverhuur uit de richtlijn te implementeren. Dit zou leiden tot een aanvullende derving van structureel €26 miljoen per jaar, waarvoor ook aanvullende dekking nodig is.
- Het is mogelijk om in de Vierhoek notitie al specifieke dekking op te nemen voor het deel van VIDA dat onvermijdelijk is, waarmee het tekort wordt gedekt (staat in de Vierhoek notitie nu nog op PM). Het voordeel hiervan is dat u als minister van Financiën gelijk een gedekt pakket op tafel legt, voor een probleem dat ook binnen de fiscaliteit is ontstaan. Het nadeel is dat dit veelal gaat over politiek gevoelige dekkingsmaatregelen, zoals het afschaffen van fiscale regelingen binnen de btw, en dat de derving zo niet integraal kan worden gezien binnen de bredere dekkingsvraag in augustus.

Dit zijn keuzes die
andere
ingevuld kunnen
worden

Er moet echt breder en politieker geadviseerd worden.

- Voor dekking van een maatregel wordt in beginsel altijd zoveel mogelijk gekeken binnen hetzelfde domein. Wij zien twee dekkingspakketten op basis van negatief geëvalueerde regelingen binnen de btw (tabel 1):
 - Met pakket 1 wordt voorgesteld om het tekort te dekken met het afschaffen van het verlaagde btw-tarief op schoonmaken, het afschaffen van het verlaagde btw-tarief op isolatiewerkzaamheden en het afschaffen van het verlaagde btw-tarief op luchtballonvaart.
 - Met pakket 2 wordt voorgesteld om het tekort te dekken met het afschaffen van het verlaagde btw-tarief op kampeergelegenheid per 2030. Het verlaagde tarief op logies is per 1 januari 2026 al afgeschaft, met uitzondering van het bieden van gelegenheid tot kamperen. Het behoud van dit verlaagde tarief leidt tot een complexer belastingstelsel en afbakeningsdiscussies over wat onder dit verlaagde tarief valt.
- In de toelichting hieronder worden nog enkele aanvullende richtingen voor dekking geschetst.
- In de startnotitie wordt de vierhoek eveneens geïnformeerd over de planning en de onderwerpen die aan bod komen deze augustusbesluitvorming. Dit zullen in ieder geval box 3 en de evaluaties van een aantal fiscale regelingen zijn, naast het koopkrachtbeeld dat door SZW wordt geagendeerd.

politek totaal onhaalbaar.

Bespreken.

Dit moet echt anders. Bespreken.

Tabel 1: dekkingsopties inkomstenkader

In miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Cum.	Struc.
Stand inkomstenkader	56	-85	-47	-107	-123	-144	-450	-111
w.v. implementatie VAT in the Digital Age (VIDA)	0	0	-44	-92	-92	-92	-320	-92
Pakket 1								
Afschaffen verlaagde btw-tarief op schoonmaken*	0	0	73	73	73	73	292	73
Afschaffen verlaagde btw-tarief op isolatiewerkzaamheden*	0	0	39	39	39	39	156	39
Afschaffen verlaagde btw-tarief op luchtballonvaart*	0	0	2	2	2	2	8	2
Totaalstand inkomstenkader	56	-85	67	7	-9	-30	6	3
Pakket 2								
Afschaffen verlaagde btw-tarief op kampeergelegenheid per 2030*	0	0	0	0	228	228	456	228
Totaalstand inkomstenkader	56	-85	-47	-107	105	84	6	117

*Deze ramingen worden deze week geactualiseerd op basis van de cMEV.

Beslispunt 2: hoe wenst u om te gaan met de middelen uit de elektriciteitsenvelop?

- In het coalitieakkoord is een envelop aan de inkomstenkant gereserveerd voor het verlagen van de elektriciteitskosten van de industrie. U heeft in mei een nota ontvangen over de samenloop van deze envelop met het voornemen van de Europese Commissie om elektriciteit verplicht lager te belasten dan gas. KGG wil de middelen uit de envelop naar voren (2027) halen en overhevelen naar de uitgavenkant. U heeft in het debat over energieprijzen aan het lid Bontenbal toegezegd om dit te willen verkennen.
- Het onderwerp komt naar verwachting terug in de Vierhoek. Ambtelijk zien wij twee opties: 1) reserveren van de middelen voor deze mogelijke tegenvaller (bij invulling via verlaging van de energiebelasting elektriciteit) of 2) de middelen naar voren halen (conform de wens van Bontenbal) en gericht

↳ kost wel geld.

inzetten op industrie. Wij adviseren voor optie 1, vanuit budgettaire oogpunt. De twee varianten:

1. Middelen voor nu aan de inkomstenkant laten staan en niet naar voren halen. Zo kan de envelop benut worden om de mogelijke budgettaire tegenvaller op te vangen die voortvloeit uit het Europese Electrification Action Plan. Volgens dat plan moet de EB elektriciteit in schijf 1, 2 en 4 worden verlaagd in lijn met de EB gas.
 - Op 17 juli jl. heeft de Europese Commissie het Electrification Action Plan gepresenteerd. Onderdeel van dit plan is dat de energiebelasting op elektriciteit altijd lager moet worden belast dan aardgas. Dit is in de Nederlandse energiebelasting niet in alle schijven het geval.
 - Als dit wordt opgelost door de energiebelasting op elektriciteit te verlagen (alternatief is combinatie met verhogen EB gas), dan is de verwachte tegenvaller €770 mln. in 2028 en €805 mln. structureel. De verwachte tegenvaller is hoger dan de envelop (zie tabel 2).
 - Verlaging van de EB is in hetzelfde domein als waarvoor de envelop is gereserveerd, maar betreft slechts beperkt dezelfde doelgroep, voor een deel dus niet ook zijnde industrie.¹
 - Het is nog niet zeker dat het Europese voorstel doorgang vindt: de onderhandelingen starten pas dit najaar.
2. Envelop een jaar naar voren halen (2027) en overhevelen naar de uitgavenkant, conform de wens van een deel van de TK.²
 - Voorstel EZK is om de middelen te besteden aan het tijdelijke CISAF-compensatiekader voor elektriciteitskosten: een recente uitzondering op staatssteunregels vanwege gestegen energieprijzen. Hiermee worden energielasten van de energie-intensieve industrie direct verlaagd. Dit is conform doelstelling CA. Omdat het tijdelijke middelen betreft, zijn de effecten op investeringen vermoedelijk beperkt. Bovendien profiteert de industrie van weggevalen concurrentie in Rusland en golfregio en gestegen energieprijzen in China.
 - Het naar voren halen van de envelop belast het saldo van 2027. Voor deze schuif is dekking nodig om het saldo niet te belasten. DGG heeft hiervoor nog geen dekking aangeleverd.
 - Verlaging van de elektriciteitskosten via CISAF kan voor maximaal drie jaar. Voor invulling van de envelop in latere jaren is een andere maatregel nodig, die KGG richting het voorjaar wil uitwerken.

nee

1 nogal cruciaal

Tabel 2. Middelen envelop en verwachte tegenvaller EU-voorstel.

Reeks	2026	2027	2028	2029 – 2035
Envelop elektriciteitskosten	-	-	345 mln.	495 mln.
Verwachte derving EU Electrification Plan	-	-	770 mln.	850 mln. (struc)

Besluitvorming overige onderwerpen

- Rondom het onderwerp energie, mobiliteit en gezondheid spelen er een aantal dossiers waarover besluitvorming in augustus nodig is. Deze maatregelen worden door SFIN besproken in aparte BWO's, waarvan de uitkomst in de Vierhoek terechtkomt. Het gaat om de volgende onderwerpen:

¹ Verlaging van EB schijf 4 betreft deels industriële gebruikers (ca. 30%), maar schijf 1 en 2 met name huishoudens.

² Vooral nog is geen gerichte optie gevonden: binnen de nettarieven is alleen een generieke verlaging mogelijk en dat is niet specifiek gericht op de industrie. Ook verlaging van de energiebelasting elektriciteit (schijf 4 en 5) is ongericht.

Via minister ium
breidere AUG-besluit
vorming en politieke
overleggen.

1. Aanpassing prijszingspakket afval (n.a.v. motie TK)
 2. Aanpassing youngtimerregeling en introductie greentimer-regeling (n.a.v. motie TK)
 3. Uitwerking prijszingspakket glastuinbouw (toezegging aan TK)
 4. Uitwerking verbruiksbelasting alcoholvrije dranken (n.a.v. toezegging TK).
- IenW heeft daarnaast de wens om de vliegbelasting te verlagen en heeft ambtelijk aangegeven een BWO te willen. Wij houden dit af en verwijzen naar de Vierhoek.

Bespreken, dit is niet conform eerdere besprekingen

Toelichting

Alternatieve dekkingsopties binnen de btw

- Binnen het btw-domein zijn er meer dekkingsopties mogelijk met het afschaffen van vrijstellingen of verlaagde tarieven. Deze zijn weergegeven in tabel 3. In plaats van meerdere kleinere regelingen zou bijvoorbeeld één grote regeling zoals het lage tarief op kampeergelegenheid afgeschaft kunnen worden. In het stuk voor de Vierhoek wordt hier ook een optie voor gepresenteerd (dekkingspakket 2).
- Er zou ook buiten het btw-domein gekeken kunnen worden. Er zou bijvoorbeeld geredeneerd kunnen worden dat de derving raakt aan uitgaven die huishoudens met hogere inkomens doen aan vakanties. Dan zou bijvoorbeeld het aangrijpingspunt van het toptarief in de inkomstenbelasting verlaagd kunnen worden. Of vanuit de redentie dat het raakt aan enkele grote faciliteringsdiensten zou de vennootschapsbelasting verhoogd kunnen worden.
- Gezien de relatief kleine derving t.o.v. de grote omvang van de IB en Vpb, zouden deze aanpassingen wel zeer beperkt moeten zijn.

Tabel 3: beleidsopties negatief geëvalueerde regelingen btw-domein

In miljoenen euro (+ is saldobeterend)	2027	2028	2029	2030	2031	struc
Afschaffen btw-vrijstelling voor schrijvers, journalisten en componisten	0	7	7	7	7	7
Afschaffen lage btw-tarief op kampeergelegenheid	0	224	224	224	224	224
Afschaffen verlaagde btw-tarief op genees- en hulpmiddelen	0	1758	1758	1758	1758	1758
Afschaffen verlaagde btw-tarief op luchtballonvaart	0	2	2	2	2	2
Afschaffen verlaagde btw-tarief op arbeidsintensieve diensten	0	838	838	838	838	838
Waarvan kappersdiensten	0	255	255	255	255	255
Waarvan herstelwerkzaamheden	0	50	50	50	50	50
Waarvan schoonmaken	0	73	73	73	73	73
Waarvan schilderen, stukadoren en behangen	0	422	422	422	422	422
Waarvan isolatiewerkzaamheden	0	39	39	39	39	39
Afschaffen verlaagde btw-tarief op voedingsmiddelen en water	0	1094	1094	1094	1094	1094
Waarvan levering van voedingsmiddelen	0	4	4	4	4	4
Waarvan restaurantdiensten	0	8787	8787	8787	8787	8787
Waarvan leidingwater	0	1888	1888	1888	1888	1888
Waarvan leidingwater	0	269	269	269	269	269

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

TER ADVISERING

Aan

de staatssecretaris van Financiën
de minister

AFP & AFEP

Persoonsgegevens

nota

BWO negatief geëvalueerde fiscale regelingen landbouw

Datum

11 augustus 2026

Notanummer

2026-0000335796

Bijlagen

1. Overzicht fiscale regelingen
2. Agenda met bespreekpunten

Aanleiding

- Aanstaaende donderdag 13 augustus heeft u (SFIN) met SLVVN en MLVVN een overleg over de negatief geëvalueerde fiscale regelingen in de landbouw. In deze nota wordt u (SFIN) over de inzet geadviseerd.
- Deze nota wordt ter informatie ook aan u (minister) voorgelegd, omdat in augustus breder wordt gesproken over de aanpak van fiscale regelingen. In bijlage 2 treft u de gezamenlijke agenda met bespreekpunten.

Geadviseerde inbreng per agendapunt

Bespreekpunt 2.1: Voor welke fiscale regelingen in de landbouw ziet u de komende periode kansen om deze te hervormen of af te schaffen en welke (proces) afspraken kunnen hierover worden gemaakt?

Advies:

- U kunt benoemen dat veel fiscale regelingen in het natuur- en landbouwdomein negatief zijn geëvalueerd. Zoals de bosbouwvrijstelling, cultuurgrondvrijstelling en landbouwvrijstelling. De begrotingsregels schrijven voor dat deze regelingen in beginsel worden afgeschaft of hervormd.
- U kunt daarom het volgende voorstellen:
 - Deze zomer een eerste stap zetten door de bosbouwvrijstelling per 2029 af te schaffen (zonder overgangsrecht). In overleg met MFIN kan worden gezien of de opbrengst deels (5 mln. van de 35 mln.) kan worden terug gesluisd naar een regeling voor natuurherstel aan de uitgavenkant en voor het overige deel kan worden ingezet als dekking van andere maatregelen of als invulling van de motie Dassen. Dit is een passend voorstel: slechts een zeer klein deel (<5 mln.) van de bosbouwvrijstelling komt op dit moment bij bosbouwbedrijven terecht.
 - Richting het voorjaar samen met betrokken stakeholders verkennen hoe de andere negatief geëvalueerde fiscale landbouwregelingen kunnen worden afgeschaft of hervormd. Bijvoorbeeld door te vereenvoudigen en/of beter te laten aansluiten op de verduurzamingsopgave (dierenwelzijn, stikstof en klimaat). Op basis hiervan kan vervolgens in het voorjaar besluitvorming plaatsvinden.

Toelichting

Motie Dassen en begrotingsregels

- In de begrotingsregels is opgenomen dat fiscale regelingen bij een negatieve evaluatie in beginsel afgeschaft, versoerd of aangepast moeten worden. Ook is opgenomen dat indien uit de evaluatie blijkt dat een fiscale regeling beter aan de uitgavenkant kan worden vormgegeven, het uitgangspunt is om de fiscale regeling conform de aanbeveling te verplaatsen.
- De TK heeft daarnaast recent de motie Dassen aangenomen, die "verzoekt de regering opties uit te werken waarbij de voorgenomen belastingverhoging op arbeid verminderd kan worden via dekking in het afschaffen of versoeren van ondoelmatige¹ en ondoeltreffende² fiscale regelingen, en deze met de Kamer te delen voor de Voorjaarsnota."
- De opbrengst van het afschaffen van de bosbouwvrijstelling kan (deels) worden ingezet als onderdeel van een invulling van de motie Dassen.
- De bredere invulling van de motie Dassen is onderdeel van de augustusbesluitvorming en ligt voor in de Politieke Vierhoek van 21 augustus. Hierover wordt u separaat geadviseerd.

Bosbouwvrijstelling

- Het gebruik van de bosbouwvrijstelling door bosbouwbedrijven is zeer beperkt omdat bosbouwbedrijven doorgaans weinig tot niet winstgevend zijn, terwijl de regeling beoogt winst vrij te stellen. Bovendien lijken bosbouwbedrijven maar een zeer beperkte hoeveelheid bosgrond in bezit te hebben.
- Daarnaast vindt er substantieel gebruik van de bosbouwvrijstelling plaats door niet-bosbouwbedrijven, zoals de verhuur van een landgoed aan een natuurbegraafplaats en de verkoop van boomsnoeisels voor farmaceutische doeleinden: slechts 6 procent van het belastbare bedrag correspondeert met bosbezit.
- De structurele opbrengst van het afschaffen van de bosbouwvrijstelling is circa € 35 mln. Hiervan slaat slechts een zeer klein deel (<5 mln.) neer bij bosbouwbedrijven, doordat de vrijstelling vooral door andere bedrijven worden gebruikt.
- De bosbouwvrijstelling kan afgeschaft worden zonder het treffen van overgangsrecht. Bij de jaarlijkse exploitatie van het bos zal dat in de praktijk niet tot bezwaren leiden, omdat daadwerkelijke bosbouwbedrijven in de regel geen of nauwelijks winst maken. De afwezigheid van een vrijstelling wordt dan niet gevoeld, omdat er geen vrij te stellen winst is.
- Onder de bosbouwvrijstelling vallen ook de vervreemdingswinsten bij verkoop van het bos. Vrijgesteld is dan alleen de verkoopopbrengst die verband houdt met de instandhouding van het bos. Een meerwaarde van de bosgrond vanwege een alternatieve aanwending (bij bijv. bestemmingswijziging) van de grond is niet vrijgesteld.
- Bij afschaffing van de bosbouwvrijstelling is de waardeontwikkeling van bos dus niet langer vrijgesteld, ook als deze waardeontwikkeling toerekenbaar is

¹ Ondoelmatige regelingen zijn regelingen waarvan het doel met minder middelen of (negatieve) neveneffecten bereikt had kunnen worden. Hierbij kunnen middelen terugslaan op de kosten van de regeling zelf, kosten die voor de regeling worden gemaakt door de uitvoering, en kosten die door gebruikers van de regelingen moeten worden gemaakt (d.w.z. regeldruk).

² Ondoeltreffende regelingen zijn regelingen die het beoogde doel niet behalen.

aan periode waarin de bosbouwvrijstelling wel van kracht was. Dit kan tot bezwaren leiden.

- De verwachting is echter dat de afwezigheid van overgangsrecht bij toekomstige verkoop beperkt tot problemen zal leiden, omdat (i) de gemiddelde hectareprijs van bosgrond ten opzichte van de gemiddelde hectareprijs van bouwgrond en landbouwgrond relatief laag is en (ii) het aandeel bosgrond dat onder de bosbouwvrijstelling valt ten opzichte van het totale bosareaal slechts 0,033% is

Bespreekpunt 3.1: Bent u akkoord om de voor- en nadelen van een Fiscale Investeringsreserve Landbouw (FIL) nader te onderzoeken en hierbij ook te bezien wat de mogelijkheden zijn voor aanpassingen aan de bestaande MIA en Vamil voor integrale stallen? De uitkomsten van het onderzoek kunnen worden betrokken bij het voorjaar van 2027

Advies:

- U kunt aangeven dat u vooralsnog niet enthousiast bent over een dergelijke nieuwe regeling, omdat er al andere bestaande regelingen zijn (MIA/Vamil) en een agrariër er alleen gebruik van kan maken als er winst wordt gemaakt. Ook is niet duidelijk waarom een nieuwe fiscale regeling hier een wenselijke beleids optie zou zijn. Als actie wenselijk is, liggen niet-fiscale maatregelen meer voor de hand.

Toelichting:

- LVVN en de landbouwsector pleiten om een Fiscale Investeringsreserve Landbouw (FIL) voor dier- en natuurvriendelijke investeringen te introduceren.
- Ambtelijk zien we op vooralsnog weinig meerwaarde in een nieuwe reserve:
 - Milieuvriendelijke investeringen worden al gestimuleerd met de MIA/Vamil;
 - Het instrument komt alleen ten gunste van winstgevende agrariërs. Niet-fiscale maatregelen liggen daarom meer voor de hand om het doel te bereiken.
- Vanuit ambtelijk LVVN wordt aangegeven dat de MIA/Vamil niet alle type milieuvriendelijke investeringen dekt: bedrijfsmiddelen komen alleen op de Milieulijst als ze nog niet gangbaar zijn, een lange terugverdientijd hebben en een bovenwettelijke milieuwinst hebben. Integrale stallen (die zijn ingericht voor emissiereductie EN dierenwelzijn) komen bijvoorbeeld niet altijd in aanmerking voor MIA/Vamil, terwijl ze wel bijdragen aan het verbeteren van dierenwelzijn.

Bespreekpunt 4.1: Bent u akkoord om het werkbezoek gezamenlijk in te laten plannen met als hoofdonderwerp fiscaliteit?

Advies:

- U kunt akkoord gaan met het voorstel om gezamenlijk een werkbezoek te plannen aan LTO en het NAJK.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

Bijlage 1 – overzicht fiscale regelingen landbouwdomein

1. Landbouwwijziging - Bij afschaffing met overgangsrecht per 2028 zal de budgettaire opbrengst oplopen van slechts 12 miljoen euro tot het structurele niveau van 182 miljoen euro in het jaar 2071.

- *Doelstelling:* Twee typen eigenaren van landbouwgrond (eigenaar die de grond zelf bewerkt en de eigenaar die de grond verpacht) fiscaal gelijk behandelen.
- *Werking:*
 - o De landbouwwijziging regelt, kort gezegd, dat de waardeverandering van grond niet tot de winst uit landbouwbedrijf behoort voor zover die waardeverandering is toe te rekenen aan de ontwikkeling van de waarde in het economische verkeer bij agrarische bestemming (WEVAB). Waardeveranderingen die zijn ontstaan door de bedrijfsvoering of door bestemmingswijziging zijn bijvoorbeeld niet vrijgesteld.
 - o De landbouwwijziging is ingevoerd met als doel het borgen van een gelijk fiscaal speelveld tussen de landbouwer-ondernemer die grond in bezit had en de particulier die landbouwgrond verpachtte. Met de invoering van de Wet inkomstenbelasting 2001 is het doel komen te vervallen, omdat particulieren sindsdien wel (forfaitair) worden belast over de waardeontwikkeling van (verpachte) landbouwgrond.
- *Beoordeling doeltreffendheid en doelmatigheid SEO (andere evaluatie ((SEO, 2024)³):*
 - o De landbouwwijziging is reeds in 2024 geëvalueerd door SEO.
 - o In het evaluatierapport wordt geconcludeerd dat de landbouwwijziging noch doeltreffend noch doelmatig is en ook niet kan worden gerechtvaardigd door het realiseren van (eventueel wenselijke) neveneffecten.
 - o SEO schetst vervolgens de beleidsoptie om de landbouwwijziging af te schaffen met overgangsrecht.

2. Bosbouwwijziging - 35 mln. euro (meest recente schatting 2026)

- *Doelstelling:* Bevorderen van het behoud en de aanleg van bossen door bosbedrijven
- *Werking:*
 - o De bosbouwwijziging is een fiscale regeling in de IB/Vpb en kent ook een optieregeling. Voordelen uit bosbedrijf zijn vrijgesteld van inkomstenbelasting en vrijgesteld van vennootschapsbelasting.
 - o De bosbouwwijziging bestaat sinds 1926 in (de voorloper van) de inkomstenbelasting.
 - o In 1994 is de optieregeling ingevoerd. De optieregeling houdt in dat de vrijstelling op verzoek niet van toepassing is. Dit is erop gericht om de verrekening van verliezen niet uit te sluiten. De bosbouwwijziging heeft immers tot gevolg dat winsten onbelast blijven, maar ook dat verliezen niet in de belastingheffing worden betrokken en dus niet verrekenbaar zijn. Met de optieregeling wordt rekening gehouden met verlieslatende bosbedrijven die mogelijk op een later moment winstgevend zouden kunnen worden. Indien gekozen wordt voor de optieregeling staat deze keuze ten minste 10 jaar vast.
- *Beoordeling doeltreffendheid en doelmatigheid SEO:*

³ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2024/03/20/bijlage-evaluatie-landbouwwijziging-rapport-seo>

- De bosbouwvrijstelling is niet doeltreffend en niet doelmatig volgens de onderzoekers omdat bosbouwbedrijven doorgaans weinig tot niet winstgevend zijn, terwijl de regeling beoogt winst vrij te stellen.
- Het gebruik door bosbouwbedrijven lijkt zeer beperkt en er zijn indicaties dat er substantieel gebruik plaatsvindt door ondernemingen die bosbouw niet als hoofdactiviteit hebben.
- Afschaffing is de logische beleidsoptie volgens de onderzoekers.
- De onderzoekers voorzien beperkte gevolgen voor bosbouwbedrijven omdat zij weinig tot niet winstgevend zijn, als het bosbedrijf überhaupt kwalificeert als onderneming.
- Bij afschaffing kan ervoor worden gekozen om de vrijgekomen middelen op een andere manier te blijven inzetten om de doelstelling te realiseren. Bij natuur ligt immers een rol voor de overheid. Dit kan bijvoorbeeld door het ophogen van bestaande subsidies of de bijdrage aan Staatsbosbeheer.

3. Vrijstelling voor vergoedingen bos- en natuurbeheer - 11 mln. euro (meest recent: 2026)

- *Doelstelling:* Bevorderen van het behoud en de aanleg van bossen door bosbedrijven
- *Werking:*
 - De faciliteit voorkomt dat voordelen ingevolge vergoedingen en subsidies ten behoeve van de ontwikkeling en instandhouding van bos en natuur worden belast als winst in de IB en Vpb.
 - De vrijstelling is van toepassing in de IB en Vpb.
 - De doelgroep bestaat uit natuurlijke personen/ondernemers en Vpb-plichtige lichamen die subsidies aanvragen en ontvangen ten behoeve van bos- en natuurbeheer.
- *Beoordeling doeltreffendheid en doelmatigheid SEO:*
 - Het effect van de vrijstelling is onduidelijk omdat de subsidie hetgeen is wat de doelstelling nastreeft en niet zozeer de vrijstelling.
 - Met een onbekend effect kan twee kanten op geredeneerd worden: afschaffing of voorzichtigheidshalve behouden. Als de voorkeur uitgaat naar afschaffing vanwege beleidstechnische redenen (zoals eenvoud in het belastingstelsel) zouden de eventuele vrijgekomen middelen wederom ingezet kunnen worden via de subsidies in brede zin.
 - Maar de regeling kan dus ook behouden worden. De subsidies zijn gebaseerd op de verwachte kosten (normkosten) voor natuurbeheer.

4. Vrijstelling box 3 - 7 mln. euro (meest recent: 2023)

- *Doelstelling:* Bevorderen van het behoud en de aanleg van bossen door bosbedrijven
- *Werking:*
 - Bossen, natuurterreinen en landgoederen zijn vrijgesteld van de forfaitaire rendementsheffing in box 3. Gebouwde eigendommen op landgoederen vallen niet onder de vrijstelling.
 - De vrijstelling is enkel van toepassing bij volle eigendom, niet bij bloot eigendom of vruchtgebruik. De vrijstelling voor bossen en natuurterreinen is niet beperkt tot het Nederlandse grondgebied, maar geldt ook voor (de volle eigendom van) buitenlandse bos- en natuurterreinen.

- De vrijstelling heeft een lange historie. In de Wet IB 1964 was reeds een bepaling opgenomen waardoor bosterreinen en landgoederen (inclusief opstallen) vrijgesteld waren. Destijds gold de vrijstelling niet voor buitenlandse bos- en natuurterreinen.
- *Beoordeling doeltreffendheid en doelmatigheid SEO:*
 - De box 3-vrijstelling is waarschijnlijk doeltreffend en doelmatig volgens de onderzoekers, maar het exacte effect is lastig meetbaar doordat de doelstelling niet helder en eenduidig geformuleerd is.
 - Dit geldt voor alle regelingen met deze doelstelling. Onder het bevorderen van behoud en aanleg van bos en natuur vallen zowel verbetering als minder verslechtering.
 - Het doel is ook zeer algemeen, wat de meetbaarheid niet ten goede komt, met name doordat er ook veel ander beleid is dat zich op soortgelijke doelen richt. Voor de doeltreffendheid van deze fiscale regelingen is het daarom niet mogelijk geweest om het effect te isoleren en/of te schatten.
 - Onder het nieuwe box 3-stelsel (werkelijk rendement) kan de doeltreffendheid mogelijk verhoogd worden door het directe rendement niet vrij te stellen en het indirecte rendement vrijgesteld te laten of te voorzien in een doorschuiffaciliteit voor het indirecte rendement, zo geven de onderzoekers van SEO aan.
 - Het directe rendement, wat bij bossen en natuurterreinen doorgaans negatief is, kan de box 3-belasting drukken en zodoende meer gelden beschikbaar maken voor bossen en natuurterreinen.

5. Cultuurgrondvrijstelling - 290 mln. euro (meest recent: 2026)

- *Doelstelling:* Verbetering van landbouwstructuur
- *Weking:*
 - De vrijstelling ziet op de verkrijging van cultuurgrond. Het tarief van de overdrachtsbelasting is 10,4% over de waarde van de onroerende zaak.
 - De cultuurgrond dient primair de functie te hebben om gewassen te voeden en te laten groeien. Gedacht kan worden aan gronden voor akkerbouw, tuinbouw, veehouderij of bosbouw. De ondergrond van gebouwen valt niet onder de vrijstelling, afgezien van de ondergrond van glasopstanden.
 - De vrijstelling ziet op cultuurgronden die bestemd zijn voor agrarische doeleinden en ten behoeve van de landbouw bedrijfsmatig geëxploiteerd (zullen) worden.
 - Er geldt verder een voortzettingseis van de agrarische bedrijfsmatige exploitatie van tien jaar. Wanneer cultuurgrond verkocht wordt, blijft de vrijstelling bij de initiële verkrijger in stand indien de cultuurgrond gedurende de lopende termijn van tien jaren bedrijfsmatig geëxploiteerd blijft ten behoeve van de landbouw. Bij elke volgende verkrijger gaat een nieuwe termijn van tien jaar lopen.
- *Beoordeling doeltreffendheid en doelmatigheid SEO:*
 - Uit de bredere beleidsmatige context blijkt dat structuurverbetering in de landbouw is ingeruild voor structuurverbetering van het algehele landelijke gebied. Hierdoor is geen sprake meer van een noodzaak tot overheidsingrijpen via de cultuurgrondvrijstelling met betrekking tot het oorspronkelijke doel.

- De cultuurgrondvrijstelling is niet doeltreffend en niet doelmatig, mede doordat er geen waarborg meer is voor realisatie van de doelstelling volgens de onderzoekers.
- Een verbetering van de landbouwstructuur is geen helder en eenduidig doel, noch wordt er bij elke transactie getoetst of het bijdraagt aan dat doel.
- Tegelijkertijd observeren de onderzoekers een lange trend van schaalvergroting in de landbouwsector die mede mogelijk wordt gemaakt met de cultuurgrondvrijstelling, terwijl expliciet is vermeld door de wetgever dat het stimuleren van schaalvergroting niet het doel was van de (voorloper van de) cultuurgrondvrijstelling. Afschaffing is de logische beleidsoptie op basis van het Toetsingskader Fiscale Regelingen en de begrotingsregels.

6. Natuurgrondvrijstelling - 4 mln. euro (meest recent: 2023)

- *Doelstelling:* Het bevorderen van het behoud en de aanleg van natuurgebieden
- *Werking:*
 - Voor natuurgrond geldt een vrijstelling van overdrachtsbelasting.
 - Deze vrijstelling ziet op verkrijgingen van natuurgronden waarvan de inrichting en het beheer geheel of nagenoeg geheel (voor 90% of meer) duurzaam zijn afgestemd op het behoud en de ontwikkeling van natuur en landschap.
 - Een (ondergrond van een) opstal kan niet aangemerkt worden als natuurgrond. Er geldt eveneens een instandhoudingseis van tien jaar.
 - De vrijstelling is ingevoerd met de gedachte dat natuurgrond niet anders dient te worden behandeld dan cultuurgrond.
- *Beoordeling doeltreffendheid en doelmatigheid SEO:*
 - De doeltreffendheid en doelmatigheid van de natuurgrondvrijstelling is volgens de onderzoekers onbekend doordat in de parlementaire stukken geen doelstelling is opgenomen, noch een duidelijke probleemstelling.
 - Er is wel een reden tot overheidsingrijpen, aangezien de doelstelling enigszins uit zou moeten komen op het behoud (en in mindere mate de aanleg) van natuur.
 - De redenering voor het overheidsingrijpen lijkt sterk op die van de andere fiscale regelingen die trachten het behoud en de aanleg van natuur te bevorderen.
 - De formulering van het doel is eveneens niet helder.
 - De natuurgrondvrijstelling kan afgeschaft worden, zo volgt uit het toetsingskader fiscale regelingen. Een beleidstechnische hervorming is ook mogelijk waarbij een doelstelling geformuleerd wordt.
 - Hervorming zou dan zien op het wegnemen van de versturende werking van de overdrachtsbelasting bij de aankoop van natuur door particuliere organisaties. De vrijstelling is namelijk voor een deel een continuering van de tegemoetkoming voor particuliere organisaties die die zich het behoud van natuurschoon ten doel stellen.
 - Initieel werd naar een manier gezocht om de aanschaf van landbouwgronden die nog omgevormd zouden worden tot natuurgronden vrij te stellen. Dit is vervolgens breder getrokken tot alle natuurgronden, en later zijn de landbouwgronden die nog omgevormd zouden worden tot natuurgronden van de vrijstelling weer uitgesloten. Ook is niet duidelijk waarom in de vormgeving van de

natuurgrondvrijstelling is gekozen om ook particulieren te laten delen in de vrijstelling.

7. Vrijstelling voor kavelruil - 1 mln. euro (meest recent: 2023)

- *Doelstelling:* Verbetering van landbouwstructuur
- *Werking:*
 - o Verkrijgingen krachtens kavelruil in het landelijke gebied zijn onder voorwaarden vrijgesteld van overdrachtsbelasting.
 - o Kavelruil betreft een overeenkomst waarbij drie of meer eigenaren hun onroerende zaken samenvoegen, het verkavelen en het onder elkaar bij notariële kavelruilakte verdelen van de onroerende zaken.
 - o Daarnaast dient een kavelruil in het landelijke gebied te leiden tot een verbetering van een gebied in overeenstemming met de functies die aan de betrokken locaties zijn toegedeeld.
- *Beoordeling doeltreffendheid en doelmatigheid SEO:*
 - o Het landelijke gebied betreft zowel landbouwwzaken (zoals de bedrijfsomvang, verkavelingssituatie, waterbeheersing, ontsluiting van agrarische bedrijven en dergelijke) als natuur en landschap, infrastructuur, recreatie en cultuurhistorie.
 - o De herverkaveling en kavelruil maakt de overdracht van gronden mogelijk, zodat bijvoorbeeld wegen, waterlopen en andere infrastructuur kunnen worden aangelegd en gronden dichterbij elkaar komen te liggen. Aangezien dit publieke middelen zijn, is overheidsinterventie om deze doelen te realiseren noodzakelijk.
 - o De doelstelling van de vrijstelling voor kavelruil wordt niet gewaarborgd. De formulering van dit doel is niet helder en eenduidig. Bovendien wordt al bijna twintig jaar lang geen (ecologische) toets op de objectieve verbeteringseis uit de Omgevingswet meer uitgevoerd die de realisatie van het doel waarborgt. De (ecologische) toets is een beoordeling door (ecologische) specialisten of een kavelruil bijdraagt aan de verbetering van de structuur van het landelijke gebied. Dit heeft een negatief effect op de doeltreffendheid, die sinds de recente aanscherpingen per 2025 naar alle waarschijnlijkheid toegenomen is. Echter, omdat het doel lastig meetbaar is en gegevens beperkt bijgehouden worden, is onbekend in hoeverre de regeling doeltreffend en doelmatig is.

8. Vrijstelling voor herverkaveling - zeer beperkt (meest recent: 2023)

- *Doelstelling:* Verbetering van landbouwstructuur
- *Werking:*
 - o Verkrijgingen krachtens herverkaveling in het landelijke gebied zijn onder voorwaarden vrijgesteld van overdrachtsbelasting.
 - o Herverkaveling betreft het samenvoegen van onroerende zaken in een gebied, verdeling van het gebied in kavels en toewijzing van die kavels aan eigenaren.
- *Beoordeling doeltreffendheid en doelmatigheid SEO:*
 - o Het landelijke gebied betreft zowel landbouwwzaken (zoals de bedrijfsomvang, verkavelingssituatie, waterbeheersing, ontsluiting van agrarische bedrijven en dergelijke) als natuur en landschap, infrastructuur, recreatie en cultuurhistorie.
 - o De herverkaveling en kavelruil maakt de overdracht van gronden mogelijk, zodat bijvoorbeeld wegen, waterlopen en andere

infrastructuur kunnen worden aangelegd en gronden dicht bij elkaar komen te liggen. Aangezien dit publieke middelen zijn, is overheidsinterventie om deze doelen te realiseren genoodzaakt.

- De onderzoekers concluderen dat de vrijstelling voor herverkaveling wel doeltreffend en doelmatig is. De overheid zal enkel een herverkaveling inzetten bij evidente verbetering. Het bevat de facto al een waarborg voor doeltreffendheid en doelmatigheid.

**Directoraat-Generaal voor
Fiscale Zaken**

Directie Algemene Fiscale
Politiek
Strategie en parlementaire
aangelegenheden

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
POSTBUS 20201
2500 EE Den Haag

Contactpersoon

Persoonsgegevens

agenda

Bespreking negatief geëvalueerde fiscale regelingen

Omschrijving	Bespreking negatief geëvalueerde fiscale regelingen
Vergaderdatum en - tijd	13 augustus 2026 om 09:30
Eindtijd	10:00
Deelnemers	Staatssecretaris van Financiën; Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur en de Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur
Vergaderplaats	Webex

Datum

13 augustus 2026

Onze referentie

2026-0000335798

Agenda:

1. Opening

2. Augustusbesluitvorming en fiscale regelingen in de landbouw

- Op 11 mei is de evaluatie van onderzoeksbureau SEO naar de fiscale regelingen met betrekking tot bos-, natuur- en cultuurgrond naar de Tweede Kamer gestuurd.
- In de kabinetsreactie in de Kamerbrief wordt aangegeven dat op basis van de beoordelingen die door SEO zijn gegeven, het kabinet onderzoek zal doen hoe de onderzochte regelingen, waar nodig, afgeschaft of hervormd kunnen worden. Tot slot wordt aangegeven dat de Tweede Kamer op Prinsjesdag geïnformeerd wordt over de uitkomsten van het onderzoek en de daaruit voortvloeiende besluitvorming.
- De landbouwwijziging is meermaals negatief geëvalueerd op doeltreffendheid en doelmatigheid.

Bespreekpunt 2.1: Voor welke fiscale regelingen in de landbouw ziet u de komende periode kansen om deze te hervormen of af te schaffen en welke (proces) afspraken kunnen hierover worden gemaakt?

3. Bespreken openstaande acties motie Stoffer en motie Grinwis c.s.

- Op 9 maart 2026 heeft SFIN mede namens de SLVVN een Kamerbrief verstuurd naar aanleiding van de motie Stoffer¹ en de motie Grinwis².
- In de **motie Stoffer** werd verzocht om richting de komende formatie knelpunten te inventariseren en onderzoek te doen naar mogelijkheden voor een betere aansluiting van de vennootschapsbelasting op de landbouwpraktijk.
- In de **motie Grinwis** werd verzocht om fiscale knelpunten in de samenwerking tussen melkveehouders en akkerbouwers weg te nemen, en daarbij te onderzoeken of bij tijdelijke uitruil van grond de bedrijfsopvolgingsregeling in de schenk- en erfbelasting (BOR) kan blijven gelden. In deze **Kamerbrief** is in de bijlage een overzicht gegeven van gesignaleerde knelpunten en de bijbehorende voorstellen van belangenorganisaties, en de kabinetsappreciatie daarop om te voldoen aan deze moties.
- In het Kamerdebat over nationale fiscaliteit van 24 juni j. heeft SFIN toegezegd dat hij vóór de behandeling van het Belastingplan in november 2026 een vervolgbrief stuurt met een update over de openstaande acties uit deze Kamerbrief.
- Bij enkele appreciaties is er nog een vervolgactie die uit de Kamerbrief volgt, waar dus een update over nodig is:
 - I. **Aanpassing BOR ten aanzien van vruchtwisseling** – Vanuit de sector ligt er de wens om verpachte gronden uit te zonderen van de vastgoedmaatregel in de BOR en doorschuifregelingen als er sprake is van tijdelijke uitruil van grond tussen akkerbouwers en melkveehouders waarbij voor een van de twee sprake is van vruchtwisseling. Dit voorstel is verwerkt in de Fiscale Verzamelwet 2028 welke op dit moment in internetconsultatie ligt.
 - II. **FIL** – Bij het verzoek om een Fiscale Investeringsreserve Landbouw (FIL) voor dier- en natuurvriendelijke investeringen te introduceren wordt aangegeven dat het kabinet voornemens is om te investeren in een dierwaardige veehouderij met het oog op een economisch perspectief voor gezinsbedrijven, conform tekst in Coalitieakkoord). Eind april heeft tussen sectorpartijen, FIN en LVVN een gesprek plaatsgevonden.

Bespreekpunt 3.1: Bent u akkoord om de voor- en nadelen van een FiL nader te onderzoeken en hierbij ook te bezien wat de mogelijkheden zijn voor aanpassingen aan de bestaande MIA en Vamil voor integrale stallen? De uitkomsten van het onderzoek kunnen worden betrokken bij het voorjaar van 2027

4. Werkbezoek NAJK en LTO

- SFIN heeft in het voorjaar een kennismakingsgesprek gehad met NAJK en LTO, waarbij SFIN is uitgenodigd voor een werkbezoek over fiscaliteit en boeren. Inmiddels heeft LTO hier een formeel verzoek voor ingediend bij Financiën.
- Gezien de inhoudelijke overlap is het voorstel om er een gezamenlijk (SFIN en SLVVN) werkbezoek van te maken.

Directoraat-Generaal voor Fiscale Zaken

Directie Algemene Fiscale Politiek
Strategie en parlementaire aangelegenheden

Datum

13 augustus 2026

Onze referentie

2026-0000335798

¹ Kamerstukken II 2025/26, 36800, nr. 53 (motie-Stoffer)

² Kamerstukken II 2025/26, 36812, nr. 97 (motie-Grinwis c.s.)

Bespreekpunt 4.1: Bent u akkoord om het werkbezoek gezamenlijk in te laten plannen met als hoofdonderwerp fiscaliteit?

**Directoraat-Generaal voor
Fiscale Zaken**

Directie Algemene Fiscale
Politiek
Strategie en parlementaire
aangelegenheden

Datum

13 augustus 2026

Onze referentie

2026-0000335798

**HEDEN
TER BESLISSING**

Aan
de minister
de staatssecretaris van Financiën

**Algemene Financiële en
Economische Politiek**

Persoonsgegevens

nota

Inkomstenkader ambtelijke vierhoek 14 augustus 2026

Datum
11 augustus 2026

Notanummer
2026-0000329390

Bijlagen
1. Inkomstenkader augus

Aanleiding

- Vrijdag 14 augustus vindt de eerste ambtelijke Vierhoek van de augustusbesluitvorming plaats. In deze Vierhoek wordt de stand van het inkomstenkader toegelicht en de budgettaire opgave die daaruit volgt. Hierbij leggen wij de startnotitie over de inkomsten voor de vierhoek aan u voor met daarbij een specifieke vraag (beslispunt 1). Deze nota zal vervolgens op dinsdag 18 augustus voorliggen in de politieke Vierhoek.
- Wij informeren u in deze nota ook over beleidsvoorstellen in het energie en mobiliteitsdomein van andere departementen en leggen wij u opties voor hoe om te gaan met middelen uit de elektriciteitsenvelop (beslispunt 2).
- Over box 3 wordt u separaat geïnformeerd.

Beslispunten

Beslispunt 1: Bijlage 1 bevat de conceptnota voor de ambtelijke vierhoek van vrijdag 14 augustus. Wilt u specifieke dekking voor het tekort in het inkomstenkader in de Vierhoek nota opnemen of het integraal meenemen in augustus?

- In de startnotitie voor de politieke vierhoek worden de uitgangspunten en het proces geschetst voor de augustusbesluitvorming.
- De nota voor de vierhoek bevat de stand van het inkomstenkader (tabel 1), dat wil zeggen alle onvermijdelijke mee- en tegenvallers en herijkingen. Over de kabinetsperiode is er een tekort van €450 mln. Structureel is er een tekort van €111 mln. Dit tekort wordt primair veroorzaakt door de onvermijdelijke implementatie van de EU-richtlijn VAT in the Digital Age (VIDA).
- Naast het verplichte deel van de VIDA-implementatie is er een aanvullende mogelijkheid om de definitie van kortetermijnverhuur uit de richtlijn te implementeren. Dit zou leiden tot een aanvullende derving van structureel €26 miljoen per jaar, waarvoor ook aanvullende dekking nodig is.
- Het is mogelijk om in de Vierhoek notitie al specifieke dekking op te nemen voor het deel van VIDA dat onvermijdelijk is, waarmee het tekort wordt gedekt (staat in de Vierhoek notitie nu nog op PM). Het voordeel hiervan is dat u als minister van Financiën gelijk een gedekt pakket op tafel legt, voor een probleem dat ook binnen de fiscaliteit is ontstaan. Het nadeel is dat dit veelal gaat over politiek gevoelige dekkingsmaatregelen, zoals het afschaffen van fiscale regelingen binnen de btw, en dat de derving zo niet integraal kan worden gezien binnen de bredere dekkingsvraag in augustus.

- Voor dekking van een maatregel wordt in beginsel altijd zoveel mogelijk gekeken binnen hetzelfde domein. Wij zien twee dekkingspakketten op basis van negatief geëvalueerde regelingen binnen de btw (tabel 1):
 1. Met pakket 1 wordt voorgesteld om het tekort te dekken met het afschaffen van het verlaagde btw-tarief op schoonmaken, het afschaffen van het verlaagde btw-tarief op isolatiewerkzaamheden en het afschaffen van het verlaagde btw-tarief op luchtballonvaart.
 2. Met pakket 2 wordt voorgesteld om het tekort te dekken met het afschaffen van het verlaagde btw-tarief op kampeergelegenheid per 2030. Het verlaagde tarief op logies is per 1 januari 2026 al afgeschaft, met uitzondering van het bieden van gelegenheid tot kamperen. Het behoud van dit verlaagde tarief leidt tot een complexer belastingstelsel en afbakeningsdiscussies over wat onder dit verlaagde tarief valt.
- In de toelichting hieronder worden nog enkele aanvullende richtingen voor dekking geschetst.
- In de startnotitie wordt de vierhoek eveneens geïnformeerd over de planning en de onderwerpen die aan bod komen deze augustusbesluitvorming. Dit zullen in ieder geval box 3 en de evaluaties van een aantal fiscale regelingen zijn, naast het koopkrachtbeeld dat door SZW wordt geagendeerd.

Tabel 1: dekkingsopties inkomstenkader

In miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Cum.	Struc.
Stand inkomstenkader	56	-85	-47	-107	-123	-144	-450	-111
w.v. implementatie VAT in the Digital Age (VIDA)	0	0	-44	-92	-92	-92	-320	-92
Pakket 1								
Afschaffen verlaagde btw-tarief op schoonmaken*	0	0	73	73	73	73	292	73
Afschaffen verlaagde btw-tarief op isolatiewerkzaamheden*	0	0	39	39	39	39	156	39
Afschaffen verlaagde btw-tarief op luchtballonvaart*	0	0	2	2	2	2	8	2
Totaalstand inkomstenkader	56	-85	67	7	-9	-30	6	3
Pakket 2								
Afschaffen verlaagde btw-tarief op kampeergelegenheid per 2030*	0	0	0	0	228	228	456	228
Totaalstand inkomstenkader	56	-85	-47	-107	105	84	6	117

*Deze ramingen worden deze week geactualiseerd op basis van de cMEV.

Beslispunt 2: hoe wenst u om te gaan met de middelen uit de elektriciteitsenvelop?

- In het coalitieakkoord is een envelop aan de inkomstenkant gereserveerd voor het verlagen van de elektriciteitskosten van de industrie. U heeft in mei een nota ontvangen over de samenloop van deze envelop met het voornemen van de Europese Commissie om elektriciteit verplicht lager te belasten dan gas. KGG wil de middelen uit de envelop naar voren (2027) halen en overhevelen naar de uitgavenkant. U heeft in het debat over energieprijzen aan het lid Bontenbal toegezegd om dit te willen verkennen.
- Het onderwerp komt naar verwachting terug in de Vierhoek. Ambtelijk zien wij twee opties: 1) reserveren van de middelen voor deze mogelijke tegenvaller (bij invulling via verlaging van de energiebelasting elektriciteit) of 2) de middelen naar voren halen (conform de wens van Bontenbal) en gericht

inzetten op industrie. Wij adviseren voor optie 1, vanuit budgettaire oogpunt. De twee varianten:

1. Middelen voor nu aan de inkomstenkant laten staan en niet naar voren halen. Zo kan de envelop benut worden om de mogelijke budgettaire tegenvaller op te vangen die voortvloeit uit het Europese Electrification Action Plan. Volgens dat plan moet de EB elektriciteit in schijf 1, 2 en 4 worden verlaagd in lijn met de EB gas.
 - Op 17 juli jl. heeft de Europese Commissie het Electrification Action Plan gepresenteerd. Onderdeel van dit plan is dat de energiebelasting op elektriciteit altijd lager moet worden belast dan aardgas. Dit is in de Nederlandse energiebelasting niet in alle schijven het geval.
 - Als dit wordt opgelost door de energiebelasting op elektriciteit te verlagen (alternatief is combinatie met verhogen EB gas), dan is de verwachte tegenvaller €770 mln. in 2028 en €805 mln. structureel. De verwachte tegenvaller is hoger dan de envelop (zie tabel 2).
 - Verlaging van de EB is in hetzelfde domein als waarvoor de envelop is gereserveerd, maar betreft slechts beperkt dezelfde doelgroep, voor een deel dus niet ook zijnde industrie.¹
 - Het is nog niet zeker dat het Europese voorstel doorgang vindt: de onderhandelingen starten pas dit najaar.
2. Envelop een jaar naar voren halen (2027) en overhevelen naar de uitgavenkant, conform de wens van een deel van de TK.²
 - Voorstel EZK is om de middelen te besteden aan het tijdelijke CISAF-compensatiekader voor elektriciteitskosten: een recente uitzondering op staatssteunregels vanwege gestegen energieprijzen. Hiermee worden energielasten van de energie-intensieve industrie direct verlaagd. Dit is conform doelstelling CA. Omdat het tijdelijke middelen betreft, zijn de effecten op investeringen vermoedelijk beperkt. Bovendien profiteert de industrie van weggevallen concurrentie in Rusland en golfregio en gestegen energieprijzen in China.
 - Het naar voren halen van de envelop belast het saldo van 2027. Voor deze schuif is dekking nodig om het saldo niet te belasten. DGG heeft hiervoor nog geen dekking aangeleverd.
 - Verlaging van de elektriciteitskosten via CISAF kan voor maximaal drie jaar. Voor invulling van de envelop in latere jaren is een andere maatregel nodig, die KGG richting het voorjaar wil uitwerken.

Tabel 2. Middelen envelop en verwachte tegenvaller EU-voorstel.

Reeks	2026	2027	2028	2029 – 2035
Envelop elektriciteitskosten	-	-	345 mln.	495 mln.
Verwachte derving EU Electrification Plan	-	-	770 mln.	850 mln. (struc)

Besluitvorming overige onderwerpen

- Rondom het onderwerp energie, mobiliteit en gezondheid spelen er een aantal dossiers waarover besluitvorming in augustus nodig is. Deze maatregelen worden door SFIN besproken in aparte BWO's, waarvan de uitkomst in de Vierhoek terechtkomt. Het gaat om de volgende onderwerpen:

¹ Verlaging van EB schijf 4 betreft deels industriële gebruikers (ca. 30%), maar schijf 1 en 2 met name huishoudens.

² Vooral nog is geen gerichte optie gevonden: binnen de nettarieven is alleen een generieke verlaging mogelijk en dat is niet specifiek gericht op de industrie. Ook verlaging van de energiebelasting elektriciteit (schijf 4 en 5) is ongericht.

1. Aanpassing prijszingspakket afval (n.a.v. motie TK)
 2. Aanpassing youngtimerregeling en introductie greentimer-regeling (n.a.v. motie TK)
 3. Uitwerking prijszingspakket glastuinbouw (toezegging aan TK)
 4. Uitwerking verbruiksbelasting alcoholvrije dranken (n.a.v. toezegging TK).
- IenW heeft daarnaast de wens om de vliegbelasting te verlagen en heeft ambtelijk aangegeven een BWO te willen. Wij houden dit af en verwijzen naar de Vierhoek.

Toelichting

Alternatieve dekkingsopties binnen de btw

- Binnen het btw-domein zijn er meer dekkingsopties mogelijk met het afschaffen van vrijstellingen of verlaagde tarieven. Deze zijn weergegeven in tabel 3. In plaats van meerdere kleinere regelingen zou bijvoorbeeld één grote regeling zoals het lage tarief op kampeergelegenheid afgeschaft kunnen worden. In het stuk voor de Vierhoek wordt hier ook een optie voor gepresenteerd (dekkingpakket 2).
- Er zou ook buiten het btw-domein gekeken kunnen worden. Er zou bijvoorbeeld geredeneerd kunnen worden dat de derving raakt aan uitgaven die huishoudens met hogere inkomens doen aan vakanties. Dan zou bijvoorbeeld het aangrijpingspunt van het toptarief in de inkomstenbelasting verlaagd kunnen worden. Of vanuit de redenering dat het raakt aan enkele grote faciliteringsdiensten zou de vennootschapsbelasting verhoogd kunnen worden.
- Gezien de relatief kleine derving t.o.v. de grote omvang van de IB en Vpb, zouden deze aanpassingen wel zeer beperkt moeten zijn.

Tabel 3: beleidsalternatieven negatief geëvalueerde regelingen btw-domein

In miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)	2027	2028	2029	2030	2031	struc
Afschaffen btw-vrijstelling voor schrijvers, journalisten en componisten	0	7	7	7	7	7
Afschaffen lage btw-tarief op kampeergelegenheid	0	224	224	224	224	224
Afschaffen verlaagde btw-tarief op genees- en hulpmiddelen	0	1758	1758	1758	1758	1758
Afschaffen verlaagde btw-tarief op luchtballonvaart	0	2	2	2	2	2
Afschaffen verlaagde btw-tarief op arbeidsintensieve diensten	0	838	838	838	838	838
<i>Waarvan kappersdiensten</i>	0	255	255	255	255	255
<i>Waarvan herstelwerkzaamheden</i>	0	50	50	50	50	50
<i>Waarvan schoonmaken</i>	0	73	73	73	73	73
<i>Waarvan schilderen, stukadoors en behangen</i>	0	422	422	422	422	422
<i>Waarvan isolatiewerkzaamheden</i>	0	39	39	39	39	39
Afschaffen verlaagde btw-tarief op voedingsmiddelen en water	0	1094	1094	1094	1094	1094
<i>Waarvan levering van voedingsmiddelen</i>	0	4	4	4	4	4
<i>Waarvan restaurantdiensten</i>	0	8787	8787	8787	8787	8787
<i>Waarvan leidingwater</i>	0	1888	1888	1888	1888	1888
	0	269	269	269	269	269

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

TER BESPREKING

Aan

de leden van de politieke vierhoek

Datum

14 augustus 2026

Notanummer**Bijlagen**

geen

nota

Analyse onderuitputting

Aanleiding

Het CPB publiceerde 14 augustus de concept Macro-Economische Verkenning (cMEV). Daarnaast heeft Financiën een nieuwe saldoraming gemaakt op basis van de cMEV. Op verzoek van de politieke vierhoek d.d. 14 augustus gaat deze nota in op de verschillen in ramingen en de onderuitputting in het bijzonder.

Kernpunten

- Het EMU-saldo van Financiën komt in 2026 positiever uit dan het saldo van het CPB en in 2027 negatiever (zie tabel 1).

Tabel 1. Ontwikkeling EMU-saldo Financiën en CPB

<i>In % bbp, + is saldoverbeterend t.o.v. CPB</i>	2026	2027
EMU-saldo CPB in cMEV	-2,8%	-2,1%
Verschil inkomsten	-0,1%	-0,2%
Onderuitputting en overige beleidsmatige verschillen	-0,3%	-0,8%
Verschil saldo decentrale overheden	0,3%	0,1%
Kastransverschil SPUKs	0,2%	0,0%
Overige verschillen	0,1%	-0,2%
EMU-saldo FIN na cMEV doorrekening	-2,6%	-3,1%

- In 2026 zijn er een aantal verschillen in de raming die samen leiden tot een positiever saldo in de Financiën-raming. In 2027 is de aanvullende onderuitputting die het CPB raamt ten opzichte van de begroting de grootste verklarende factor. Het CPB splitst de geraamde generieke onderuitputting niet verder uit.
- Behoedzaamheid is dus nodig: om van het CPB-saldo uit te kunnen gaan zou in totaal 9,1 mld. euro aan onderuitputting als taakstelling verwerkt moeten worden op de verschillende departementale begrotingen. Tabel 3 laat zien hoe deze opgave van 9,1 mld. euro over de begrotingen verdeeld kan worden, als dit naar rato van de hiervoor relevante budgetten zou gebeuren (zie toelichting).

Toelichting

- De aanvullende onderuitputting in de CPB-raming wordt door het CPB verondersteld met het oog op aanhoudende krapte op de arbeids- en materieelmarkten en ambitieuze fasering van de beleidsplannen. Tabel 2 geeft de door het CPB veronderstelde onderuitputting ten opzichte van de begroting weer. Voor defensie en infrastructuur wordt de onderuitputting uitgesplitst, generieke onderuitputting betreft onderuitputting bij alle andere overheidsterreinen.

Tabel 2. Onderuitputting CPB ten opzichte van de begroting

<i>In miljarden euro</i>	2026	2027
Defensie	-1,4	-0,4
Infrastructuur	-0,8	0,0
Generiek	-0,2	-8,7
Totaal	-2,4	-9,1

- De stand onderuitputting van Financiën is gebaseerd op de in=uit-taakstelling en aanvullend ingeboekte onderuitputting.
- Voor de begroting zijn de ramingen van de departementen leidend. Als onderuitputting verwacht wordt, moeten de kasritmes op de departementale begrotingen in eerste instantie realistischer gemaakt worden.
- De onderuitputting van het CPB is aanvullend op de onderuitputting in de begroting. De definitie van onderuitputting door het CPB is ruimer dan de begrotingsdefinitie van onderuitputting. Het CPB rekent bij onderuitputting ook posten mee zoals toekomstige kasschuiven en specifieke uitkeringen die door het Rijk aan gemeenten overgeboekt worden, maar niet in hetzelfde jaar tot besteding komen. De cijfers zijn hierdoor niet direct met elkaar te vergelijken. Een deel van de onderuitputting komt in de CPB-raming niet meer tot besteding, terwijl een ander deel in latere jaren ingehaald zal worden.
- Om op het saldo van het CPB uit te komen zou de aanvullende onderuitputting van het CPB in de begroting verwerkt moeten worden. Tabel 3 toont de onderverdeling per departement in het geval dat deze onderuitputting als taakstelling naar rato over begrotingen wordt verdeeld. Voor I&W en Defensie is in de tabel het door het CPB geraamde bedrag opgenomen. Voor de overige begrotingen is als grondslag uitgegaan van de begrotingsgefinancierde uitgaven^[1] onder het kader. Een andere verdeelsleutel is denkbaar, maar dit laat zien dat het overnemen van de door het CPB ingeboekte onderuitputting hoe dan ook een majeure taakstelling per departement zou betekenen.

^[1] Exclusief inkomensoverdrachten bij SZW

Tabel 3. Onderuitputting CPB naar rato doorverdeeld naar de begrotingen (stand cMEV)*

In miljoenen euro	In te boeken onderuitputting
3 Algemene Zaken	-6
4 Koninkrijksrelaties	-11
5 Buitenlandse Zaken	-643
6 Justitie en Veiligheid	-1.049
7 Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	-258
8 Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	-3.134
9B Financiën	-704
10 Defensie**	-405
12 Infrastructuur en Waterstaat**	-4
13 Economische Zaken	-172
14 Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur	-194
15 Sociale Zaken en Werkgelegenheid	-158
16 Volksgezondheid, Welzijn en Sport	-416
17 Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp	-179
20 Asiel en Migratie	-440
22 Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening	-545
23 Klimaat en Groene Groei	-336
70 Nationaal Groeifonds	-18
71 Klimaatfonds	-52
86 Aanvullende Post	-373
Eindtotaal	-9.099

* Als grondslag is hierbij uitgegaan van de begrotingsgefinancierde uitgaven onder het kader.

** Voor I&W en Defensie is de door het CPB geraamde onderuitputting opgenomen.

- In 2022 en 2023 is er meer onderuitputting opgetreden dan er van te voren in de begroting is geraamd. In 2024 en 2025 is er uiteindelijk minder onderuitputting opgetreden dan van te voren werd verwacht (zie tabel 4).
- De afgelopen jaren was er forse onderuitputting op de begroting. Mede naar aanleiding van de Expertgroep Realistisch ramen zijn de begrotingen via kasschuiven in een realistischer ritme gezet. Daarnaast was er in zowel 2024 als 2025 sprake van minder onderuitputting dan waar vooraf rekening mee werd gehouden in de begroting. Voor de komende jaren zijn er wel risico's op nieuwe onderuitputting bij posten waarop in het coalitieakkoord geïntensiveerd is.

Tabel 4. Historische onderuitputting op basis van Financiën definitie (exclusief kasschuiven)

In miljoenen euro	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Totaal ingeboekte onderuitputting FIN	-3.515	-6.418	-8.519	-7.051	-5.375	-4.525
wv. In=uit taakstelling	-1.415	-4.318	-5.019	-4.101	-3.075	-3.075*
wv. Aanvullende onderuitputting	-2.100	-2.100	-3.500	-2.950	-2.300	-1.450
Ingevulde taakstelling	-6.184	-7.207	-7.608	-5.677	PM	PM
Verschil	2.669	789	-911	-1.374	PM	PM

* in 2027 is hetzelfde bedrag aan in= uit taakstelling als in 2026 verondersteld.

TER BESPREKING

Aan
de leden van de politieke vierhoek

Datum
14 augustus 2026

Bijlagen
geen

nota

Analyse rentelasten

Aanleiding

De politieke vierhoek d.d. 14 augustus 2026 heeft verzocht om een analyse van de rentelasten. De afgelopen jaren zijn de rente en de rentelasten toegenomen, de verwachting is dat deze de komende jaren verder zullen stijgen. Deze nota gaat in op de recente ontwikkelingen van de rente en de rentelasten in Nederland en in internationale vergelijking.

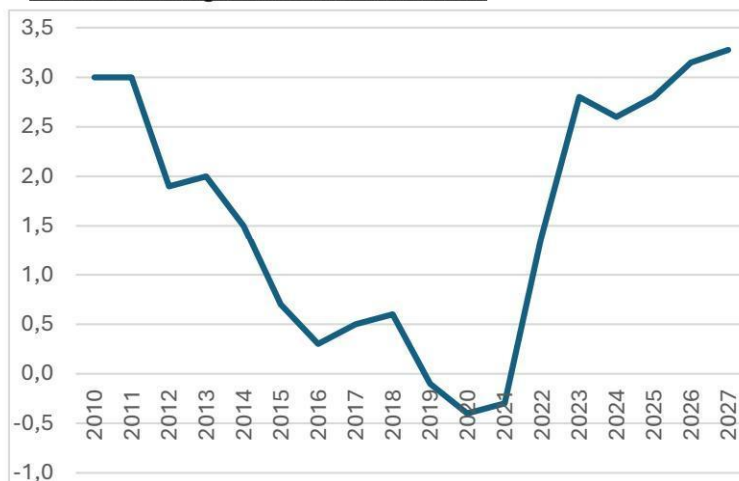
Kern

- De schuld van Nederland en de rentepercentages lopen op, dit zorgt ervoor dat de uitgaven aan rentelasten stijgen.
- In de begroting worden voor de komende jaren verder stijgende rentelasten geraamd. Analyses van DNB ondersteunen dit beeld.
- In het voorjaar komt het CPB een met nieuwe raming van onder andere de rentelasten voor de volledige meerjarenperiode.

Toelichting

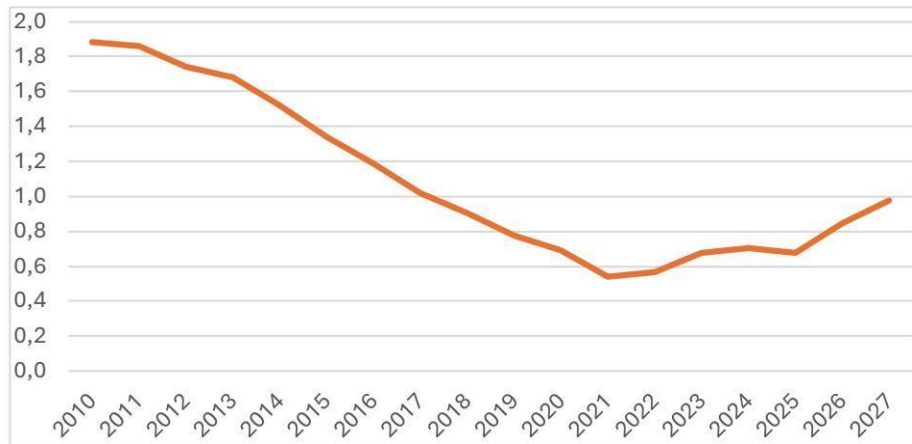
- Onderstaande grafieken laten de lange rente in Nederland en de rente-uitgaven (als % bbp) zien, vanaf 2010.

Grafiek 1: Lange rente van Nederland

Bron: cMEV 2027

Grafiek 2: totale rente-uitgaven in % bbp

Bron: cMEV 2027

- Sinds 2010 is de lange rente bijna elk jaar gedaald tot 2022. Sinds de piek in 2022 en 2023 neemt de rente elk jaar toe.
- De rente-uitgaven als percentage van het BBP lopen sinds 2022 ook gestaag op. Volgens de cijfers uit de cMEV stijgen de rente-uitgaven van 0,7% bbp in 2025 naar 0,8% bbp en 1,0% bbp in 2026 en 2027.
- Onderdeel van deze trendbreuk is een toenemende EMU-schuld vanaf 2024, hoewel deze in internationaal perspectief nog steeds relatief laag is. Onderstaande tabel laat (de raming van) de EMU-schuld als percentage van het BBP zien vanaf 2022.

Tabel 1. EMU-schuld										
in percentage BBP	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
EMU-schuld	48,4	45,9	44,0	44,7	46,1	46,5	48,0	48,7	49,3	50,1

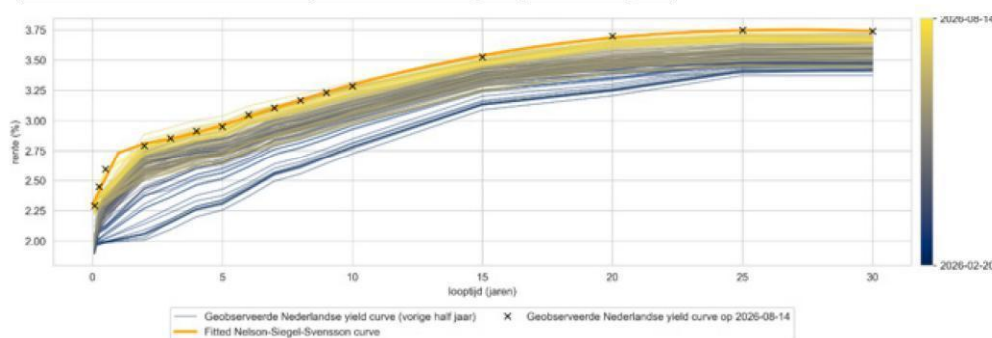
- De gestegen rentes zijn deels het gevolg van hogere schulden, ook internationaal. Daarbij speelt de algehele geopolitieke situatie een rol, waardoor de onzekerheid in de markt toeneemt en risicopremies oplopen. Daarnaast is de beleidsrente bij de ECB inmiddels ruim 2%.
- De verwachting is dat de rentelasten de komende jaren verder zullen oplopen. Dat is te zien in de begroting maar ook in analyses van DNB. DNB heeft met behulp van hun schuldhoudbaarheidsanalyse-instrument een scenario van de rente-ontwikkeling berekend op basis van de cMEV. Onderstaande tabel laat de inschatting van DNB, CPB en de raming in de begroting zien op basis van cMEV. Het niveau van het CPB is hoger omdat dit de totale rentelasten zijn, niet alleen de rentelasten op de staatsschuld.

Tabel 2. Rentelasten op de staatsschuld						
in percentage BBP	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Begroting	0,7%	0,9%	0,9%	1,0%	1,1%	1,2%
Inschatting DNB	0,7%	0,9%	0,9%	1,0%	1,0%	
Inschatting CPB (totale rentelasten)	0,8%	1,0%				

Tabel 3. Rentelasten op de staatsschuld						
in miljarden euro	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Begroting	8,7	11,1	12,5	14,3	15,8	17,5

- DNB heeft daarnaast geanalyseerd hoe de rentes zich het afgelopen half jaar hebben ontwikkeld. Onderstaande figuur laat de *yield curve* voor Nederland zien, met op de horizontale as de verschillende looptijden van een obligatie. De gele lijnen zijn het meest recent. Te zien is dat in het afgelopen half jaar, alle rentes op de verschillende looptijden zijn toegenomen.

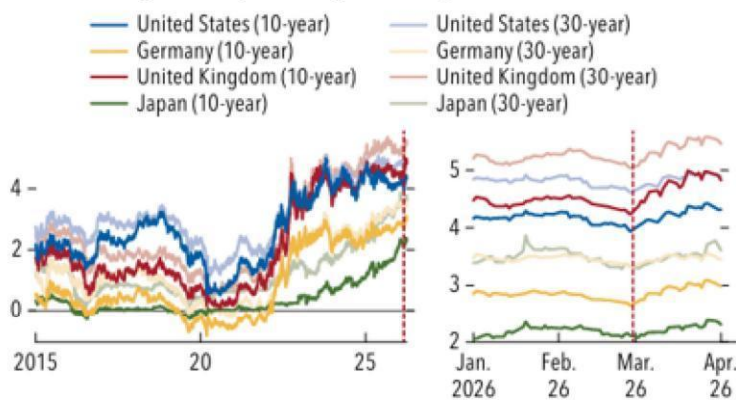
Grafiek 3: Nederlandse yield curve afgelopen half jaar

Bron: DNB

- Internationaal is dezelfde trend zichtbaar. Onderstaande figuur uit de Fiscal Monitor 2026 van het IMF laat zien dat in alle "Advanced Economies" de lange rente toeneemt. De rode stippellijn in de rechterfiguur markeert de start van de oorlog in het Midden Oosten.

Grafiek 4: Lange termijn rentepercentages in "Advanced Economies"

Source: Bloomberg Finance L.P.

TER BESPREKING

Aan

de leden van de politieke vierhoek

**Algemene Financiële en
Economische Politiek**

Persoonsgegevens

nota

Startnotitie augustusbesluitvorming 2026

Datum

14 augustus 2026

Notanummer

2026-0000329395

Bijlagen

geen

Aanleiding

Deze notitie is het startdocument van de augustusbesluitvorming over de inkomsten. In deze nota vindt u het proces, de uitgangspunten en de stand van het inkomstenkader.

Kern

- Het inkomstenkader vormt de basis voor de augustusbesluitvorming. Alle maatregelen die worden afgesproken in augustus landen in de tabel van het inkomstenkader.
- Aan de inkomstenkant is op dit moment sprake van een tekort, zowel cumulatief over de kabinetsperiode als structureel. Het tekort wordt met name veroorzaakt door de derving die ontstaat bij de verplichte EU-implementatie van de VAT in the Digital Age (VIDA).
- Conform begrotingsregels dienen lastenrelevante beleidsmaatregelen gedekt te worden. De dekking zal integraal moeten worden gezien.

A. Uitgangspunten inkomstenbesluitvorming

- De inkomstenbesluitvorming vindt plaats in de Vierhoek. In augustus vindt geen uitgavenbesluitvorming plaats. Uitgangspunt is dat eventuele generale claims worden afgewezen, er is geen ruimte voor budgettaire wensen en problemen zullen binnen de eigen begroting moeten worden opgelost. Indien sprake is van een rijksbrede opgave zal rijksbrede dekking nodig zijn.
- Op dit moment is er een tekort in het inkomstenkader. Er is geen ruimte voor additionele intensiveringen of lastenverlichting.
- Conform begrotingsregels dient het inkomstenkader te worden gesloten, dit betekent dat lastenrelevante beleidsmaatregelen budgettair gedekt zijn en het inkomstenkader op 0 uitkomt (zowel structureel als over de kabinetsperiode).
- Het dekken van tegenvallers is ook van belang gelet op de ontwikkeling van het EMU-saldo.

B. Proces inkomstenbesluitvorming

- De besluitvorming vindt plaats tussen vrijdag 14 augustus en vrijdag 28 augustus en wordt gecoördineerd door Financiën. Er is geen uitloop mogelijk.
- De besluitvorming start met de publicatie van de cMEV. Deze publicatie biedt een actueel economisch beeld, raming van het EMU-saldo en koopkrachtraming. Deze vormen de cijferbasis en het startpunt voor de besluitvorming over koopkracht, en breder over de spreiding van de lasten. De

resultaten van de besluitvorming worden verwerkt in de MEV die uitkomt op Prinsjesdag.

- Hieronder is de concrete planning opgenomen. De augustusbrief en het Belastingplan liggen voor in de MR van 28 augustus, zodat de stukken tijdig naar de Raad van State kunnen worden verstuurd voor hun toets op de begroting. Daarnaast gaan de beleidsuitgangspunten naar het CPB, zodat zij deze kunnen verwerken in hun doorrekening (de MEV).

Tabel 1: planning augustus

<i>Inkomstenbesluitvorming</i>	
Vr 14 aug	Politieke vierhoek
Di 18 aug	Politieke vierhoek
Wo 19 aug	Begrotingsraad
Vr 21 aug	Politieke vierhoek
Di 25 aug	Politieke vierhoek
Wo 26 aug	Begrotingsraad
26-28 aug	Politiek overleg, invulling nader te bepalen
Vr 28 aug	MR: bespreking augustusbrief
Vr 28 aug	Deadline aanleveren begrotingsstukken en Belastingplan RvS

Tabel 2: inhoudelijke planning vierhoeken

<i>Planning vierhoeken</i>	
Vr 14 aug	Presentatie cMEV
Di 18 aug	Presentatie inkomstenkader
Vr 21 aug	Inhoudelijke besprekingen (in ieder geval box 3, koopkracht en fiscale regelingen)
Di 25 aug	Besluitvorming over dekking en koopkracht

C. Onderwerpen augustus en dekkingsopgave

- Inkomstenkader:
 - Over de kabinetsperiode en structureel is een tekort ontstaan dat gedekt moet worden. Het tekort is ontstaan omdat er sinds de voorjaarsnota een aantal onvermijdelijke mee- en tegenvallers voordoen in het inkomstenkader (zie paragraaf D).
 - Daarnaast liggen reguliere onderwerpen voor, zoals het compenseren voor Zvw-premies, zorgtoeslag en Whk-premies. Gebruikelijk is om deze compensatie technisch te laten lopen via de eerste twee schijven van de IB (voor het deel dat huishoudens afdragen) en de AOF-premie (voor het deel dat bedrijven afdragen).
- Koopkracht:
 - Het CPB heeft met de cMEV een koopkrachtbeeld gepresenteerd. Het CPB licht dit beeld toe in de politieke vierhoek van 14 augustus. Zoals gebruikelijk in augustus wordt gezien of in de besluitvorming bijsturing op het beeld gewenst is. Besluitvorming vindt plaats op basis van het koopkrachtbeeld van SZW.
- Box 3 – Wet werkelijk rendement (WWR):
 - Het kabinet heeft aangekondigd in augustus 2026 met maatregelen te komen om de ervaren nadelen van vermogensaanwassystematiek binnen de Wet werkelijk rendement te verzachten.
 - Op 19 juni zijn beide Kamers geïnformeerd over mogelijke aanpassingen van de WWR. Aanpassingen gaan gepaard met budgettaire gevolgen die gedekt moeten worden.

- Fiscale regelingen
 - Er zijn recent meerdere evaluaties van fiscale regelingen afgerond. Een aantal hiervan zijn negatief beoordeeld. Specifiek gaat het om:
 - Vrijstellingen bos-, natuur- en cultuurgronden;
 - Verlaagde accijnstarief voor kleine brouwerijen;
 - Werkkostenregeling; en
 - Jaarlijkse ouder-kindschenk vrijstelling.
 - Volgens de begrotingsregels dient het kabinet aan te geven hoe hiermee om te gaan.
- Aangenomen moties die raken aan de fiscaliteit
 - Er is daarnaast nog een aantal moties aangenomen in de Tweede Kamer die tijdens deze augustusbesluitvorming gewogen dienen te worden, te weten:
 - Motie Dassen verzoekt de regering opties uit te werken waarbij de voorgenomen belastingverhoging op arbeid verminderd kan worden via dekking in het afschaffen of versoberen van fiscale regelingen.
 - Motie Dijk verzoekt de regering de Aof-premie en het geld in het arbeidsongeschiktheidsfonds te gebruiken voor het doel dat zij dienen en dus niet te verhogen om de vrijheidsbijdrage te faciliteren.
 - Motie Grinwis/Oosterhuis verzoekt de regering om met opties te komen voor een geleidelijker transitiepad voor de youngtimerregeling en een voorstel voor de e-timerregeling uit te werken.
 - Motie Stultiens c.s. verzoekt de regering de ontstane dekkingsopgave door het niet invoeren van de polymerenheffing zo veel mogelijk in te vullen met alternatieve maatregelen.
 - Motie Stultiens verzoekt de regering om de verruiming van de hypotheekrenteaftrek die ontstaan is door de verhoging van het tarief in de tweede schijf van de IB ongedaan te maken.
 - Motie Bikker c.s. verzoekt de regering ervoor zorg te dragen dat de armoede in deze kabinetsperiode afneemt in plaats van toeneemt.
 - Motie Struijs/Van Brenk verzoekt de regering te voorkomen dat het aantal mensen in energiearmoede toeneemt.

D. Stand inkomstenkader

- In tabel 3 vindt u de huidige stand van het inkomstenkader. Sinds de voorjaarsnota zijn een aantal onvermijdelijke mee- en tegenvallers ontstaan voor het inkomstenkader. Dit leidt tot een tekort. Conform begrotingsregels dient zowel het tekort over de kabinetsperiode als het structurele tekort gedekt te worden. Hieronder vindt u kort toegelicht waar deze vandaan komen:
 - Herijkingen
 - Verplichte implementatie EU-richtlijn VAT in the Digital Age (VIDA).
- Het tekort wordt met name veroorzaakt door de derving die ontstaat bij de verplichte EU-implementatie van de VIDA (maatregel 18).
- De derving ontstaat doordat de plaats van btw-heffing wordt aangepast voor faciliteringsdiensten die platforms verrichten aan niet-ondernemers. Bijvoorbeeld als Airbnb een particulier om een vergoeding vraagt voor het

gebruik van het platform. Over deze vergoeding wordt momenteel, in sommige gevallen, in Nederland btw geheven.

- Door VIDA wordt deze vergoeding echter altijd belast in het land waar de onderliggende dienst wordt belast. Dus als iemand via Airbnb een verblijf boekt in Frankrijk, dan wordt er voortaan in Frankrijk btw geheven over de vergoeding. Dit leidt tot een structurele derving van € 92 miljoen. Dit wordt met name veroorzaakt doordat Nederlanders per saldo meer overnachtingen boeken in het buitenland dan andersom.

Tabel 3: Inkomstenkader

In miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)		2026	2027	2028	2029	2030	2031	struc
<i>Herijkingen</i>								
1	Afschaffen accijns teruggaafregeling voor biobrandstoffen	0	2	2	2	2	2	2
2	Invoeren fiscale regeling werknemersopties voor startups en scale-ups	0	-28	-29	-31	-32	-34	7
3	Afschaffen verlaagde btw-tarief voor sierteelt	0	0	-23	-23	-23	-23	-23
4	Afschaffen aftrek specifieke zorgkosten	0	0	27	27	27	27	27
5	Bevriezen aftoppingsgrens pensioenopbouw voor zes jaar	0	-4	-5	-8	-14	-18	-24
6	Indexeren alcoholaccijns	0	0	-1	-1	-1	0	-1
7	Verhogen onbelaste reiskostenvergoeding naar € 0,25 per km	11	6	1	2	1	1	1
8	Tijdelijk verlagen mrb tarief bestelauto's van ondernemers met 50%	-10	0	0	0	0	0	0
9	Aanpassen Pijler 2 n.a.v. Side-by-Side-akkoord	16	16	16	15	15	15	14
10	Stapsgewijs afschaffen stakingsaftrek	0	-1	-2	-2	-4	-5	-5
11	Stapsgewijs afschaffen meewerkaftrek	0	0	0	0	-1	-1	-1
12	Verlagen algemene overdrachtsbelasting tarief voor woningen van 8% naar 7%	39	-25	9	9	9	9	9
13	Afschaffen gerichte WKR-vrijstelling korting branche-eigen producten	0	-3	-3	-3	-3	-3	-3
14	Aanpassen behandeling ingeprijsd valutaresultaat	0	-46	4	4	4	4	4
15	Afschaffen startersaftrek	0	-4	-4	-4	-4	-4	-4
16	Wijzigen belastingverdrag Zweden	0	2	2	2	2	2	2
17	Verlagen vermogensgrens zorgtoeslag	0	0	3	-4	-9	-24	-24
<i>Verplichte implementatie EU-richtlijn</i>								
18	Implementatie VAT in the Digital Age (VIDA)	0	0	-44	-92	-92	-92	-92
<i>Overige ontwikkelingen en besluitvorming</i>								
19	Zorgpremie-ontwikkeling door besluitvorming over Zvw-uitgaven	0	PM	PM	PM	PM	PM	PM
20	Kadercorrectie voor lastenverlichting via de Zvw-premies	0	PM	PM	PM	PM	PM	PM
21	Hoger vastgestelde premie Werkhervattingskas (Whk)	0	PM	PM	PM	PM	PM	PM
22	Compensatie hogere Whk-premie via premie Arbeidsongeschiktheidsfonds (Aof)	0	PM	PM	PM	PM	PM	PM
Totaal		56	-85	-47	-107	-123	-144	-111

Toelichting maatregelen tabel 3

1. Herijking - afschaffen accijns teruggaafregeling voor biobrandstoffen

In de Voorjaarsnota 2026 zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het herzien van de accijns teruggaafregeling voor biobrandstoffen. Bij de nadere uitwerking is er gekozen om de regeling niet te herzien maar af te schaffen. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

2. Herijking - invoeren fiscale regeling werknemersopties voor startups en scale-ups

In de Voorjaarsnota 2025 zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het invoeren van een nieuwe fiscale regeling voor werknemersopties van startups en scale-ups. De raming van deze maatregel is geactualiseerd en aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

3. Herijking - afschaffen verlaagde btw-tarief voor sierteelt

In de startnota zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het afschaffen van het verlaagde btw-tarief voor de levering van sierteeltproducten. De raming van deze maatregel is geactualiseerd en aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

4. Herijking - afschaffen aftrek specifieke zorgkosten

In de startnota zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het afschaffen van de aftrek en tegemoetkoming specifieke zorgkosten. De raming van deze maatregel is aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

5. Herijking - bevriezen aftoppingsgrens pensioenopbouw voor zes jaar

In de startnota zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het bevriezen van de aftoppingsgrens pensioenopbouw. De raming van deze maatregel is aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

6. Herijking - indexeren alcoholaccijns

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat het pakket energiemaatregelen (gedeeltelijk) wordt gedekt met het indexeren van de alcoholaccijns. Bij de raming van deze maatregel is een afrondingsfout gemaakt bij de bedragen voor 2028 t/m 2030 en structureel. Met deze herijking wordt dit hersteld.

7. Herijking - verhogen onbelaste reiskostenvergoeding naar € 0,25 per km

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat de onbelaste reiskostenvergoeding wordt verhoogd. De raming van deze maatregel is aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

8. Herijking - tijdelijk verlagen motorrijtuigenbelasting tarief bestelauto's van ondernemers met 50%

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat het motorrijtuigenbelasting tarief voor bestelauto's van ondernemers tijdelijk wordt verlaagd. De raming van deze maatregel is aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

9. Herijking - aanpassen minimumbelasting (Pijler 2) n.a.v. Side-by-Side-akkoord

In de startnota zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het aanpassen van de wereldwijde minimumbelasting 'Pijler 2' naar aanleiding van het Side-by-Side akkoord van 5 januari 2026. De raming van deze maatregel is geactualiseerd. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

10. Herijking - stapsgewijs afschaffen stakingsaftrek

In de Voorjaarsnota 2025 zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het stapsgewijs afschaffen van de stakingsaftrek in de inkomstenbelasting. De raming van deze maatregel is geactualiseerd. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

11. Herijking - stapsgewijs afschaffen meewerkaftrek

In de Voorjaarsnota 2025 zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het stapsgewijs afschaffen van de meewerkaftrek in de inkomstenbelasting. De raming van deze maatregel is geactualiseerd. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

12. Herijking - verlagen algemene overdrachtsbelasting tarief voor woningen van 8% naar 7%

In de startnota zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het verlagen van het algemene overdrachtsbelasting tarief voor woningen van 8% naar 7%. De raming van deze maatregel is geactualiseerd en aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

13. Herijking - afschaffen gerichte WKR-vrijstelling korting branche-eigen producten

Conform de motie Flach c.s.¹ wordt de gerichte vrijstelling voor korting op branche-eigen producten in de werkkostenregeling afgeschaft. De raming van deze maatregel is aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

14. Herijking - aanpassen behandeling ingeprijsd valutaresultaat

In de Miljoenennota 2026 zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het aanpassen van de behandeling van ingeprijsd valutaresultaat binnen de deelnemingsvrijstelling in de vennootschapsbelasting. De raming van deze maatregel is geactualiseerd. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

15. Herijking - afschaffen startersaftrek

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat de startersaftrek wordt afgeschaft. De raming van deze maatregel is geactualiseerd en aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

16. Wijzigen belastingverdrag Zweden

Op 24 juni is er een nieuw belastingverdrag ondertekend tussen Nederland en Zweden. Met deze herijking worden de budgettaire gevolgen hiervan verwerkt.

17. Herijking - verlagen vermogensgrens zorgtoeslag

In de startnota zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het verlagen van de vermogensgrens van de zorgtoeslag naar het heffingsvrije vermogen in box 3. De

¹ Kamerstukken II 2025/26, 36 933, nr. 30

raming van deze maatregel is geactualiseerd. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

18. Implementatie Europese wetgevingspakket VIDA

De EU heeft in maart 2025 het wetgevingspakket VIDA gepubliceerd met nieuwe btw-regels. De implementatie van VIDA is onvermijdelijk. De budgettaire effecten moeten worden gedekt.

19. Zorgpremie-ontwikkeling door besluitvorming over Zvw-uitgaven

Er is sprake van een meevaller/tegenvaller in de uitgaven aan de Zvw. Dit leidt tot Lagere/hogere premies.

20. Kadercorrectie voor lastenverlichting via de Zvw-premies

Conform de begrotingsregels leidt een per saldo meevaller/tegenvaller binnen de Zvw-uitgaven tot lastenverlichting/lastenverzwaring via de premies. Om dit mogelijk te maken wordt het kader gecorrigeerd.

21. Vaststelling Whk-premie door UWV

De door het UWV vastgestelde premie voor de Whk stijgt/daalt in 2026.

22. Compensatie voor Whk-premie via Aof-premie

Als compensatie voor de hogere/lagere Whk-premie wordt de Aof-premie verlaagd/verhoogd met hetzelfde bedrag.

Aan de leden van de Politieke Vierhoek,
ter bespreking op 18 augustus 2026.

Parnassusplein 5
2511 VX Den Haag
Postbus 90801
2509 LV Den Haag

Datum
17 augustus 2026

Onze referentie

memo

Koopkracht- en armoedebeeld n.a.v. cMEV 2027

Op basis van de augustusraming van het CPB (cMEV) heeft SZW nieuwe ramingen gemaakt van de koopkracht en armoede voor 2026 en 2027. Dit memo geeft een toelichting op de uitgangspunten van de raming, een toelichting op het koopkracht- en armoedebeeld, en benoemt een aantal aandachtspunten.

Beslispunten

- Hoe kijkt u aan tegen het voorliggende koopkracht- en armoedebeeld? Heeft u eventuele wensen voor aanpassingen?
- Hoe wilt u omgaan met een aantal aangenomen moties op het gebied van koopkracht en armoede?

Uitgangspunten van de koopkrachtraming in dit memo

- De koopkrachtraming gaat zoals gebruikelijk over de statische koopkracht, waarin de persoonlijke situatie van huishoudens niet verandert.
- De raming gaat zoals gebruikelijk uit van alle beleid van eerdere kabinetten plus voorgenomen beleid.
- Het koopkrachtbeeld dat het kabinet hanteert wijkt licht af van het CPB-beeld (maximaal 0,2 procentpunt). Dit komt vooral doordat CPB uitgaat van een lager eigenwoningforfait dan het kabinet (0,30% i.p.v. 0,35%)¹. Daarnaast speelt ook mee dat de cijfers van het kabinet zijn gebaseerd op de zorgpremieraming van VWS, dat de doorwerking van de tabelcorrectiefactor (vrijheidsbijdrage) opnieuw is herijkt.
- Tijdens de augustusbesluitvorming wordt besloten over de Zvw-begroting. Dit kan mogelijk leiden tot compenserende lastenverlichting of -verzwaring (doorgaans via de eerste twee schijven van de IB en de Aof-premie). Verschillen tussen de premieraming van het CPB en VWS hebben geen gevolgen binnen het inkomstenkader en leiden niet tot compensatie.
- Na de augustusbesluitvorming kunnen er nog beperkte mutaties optreden in het koopkrachtbeeld. De raming van de zorgpremies wordt namelijk nog herzien door VWS in aanloop naar de MEV. Daarnaast zal het CPB in de MEV de macrogevolgen meenemen van nieuw beleid waartoe in augustus eventueel wordt besloten.

¹ Het CPB zal bij de MEV aansluiten bij Financiën voor het eigenwoningforfait

Koopkrachtbeeld 2026 en 2027

- De mediane koopkrachtontwikkeling voor 2026 komt uit op +0,6% (figuur 1, links). Dit komt vooral doordat de loonstijging (+4,1%) hoger is dan de inflatie (+3,3%). Hogere lonen werken ook door in hogere uitkeringen. Beleid had in 2026 een beperkt (maar wel verlagend) effect op de koopkracht.
- De mediane koopkrachtontwikkeling voor 2027 komt uit op -0,4% (figuur 1, rechts). Ondanks het feit dat de loonstijging (+3,7%) naar verwachting hoger is dan de inflatie (+2,8%), daalt de koopkracht. Dit komt vooral door beleid.
- De belangrijkste maatregelen met een (negatief) effect op koopkracht zijn de vrijheidsbijdrage (beperkte toepassing tabelcorrectiefactor) en de verhoging van het tarief eerste schijf die samenhangt met het niet-halveren en verhogen van het eigen risico.
 - Conform motie-Stoffer wordt de stapeling van inkomenseffecten van maatregelen op zorg en sociale zekerheid in beeld gebracht. De Kamer heeft om deze analyse gevraagd, omdat de maatregelen niet goed zichtbaar zijn in de reguliere koopkrachtcijfers (omdat een beperkte groep geraakt wordt of omdat maatregelen betrekken hebben op uitgaven in plaats van inkomsten). Daarnaast gaat de grote meerderheid van de maatregelen in na 2027². Zodoende heeft aanpassing van de onderliggende maatregelen geen gevolgen voor het voorliggende koopkrachtbeeld.
- De mogelijkheden om de mediane koopkrachtontwikkeling budgettair neutraal te verbeteren zonder schuif in de belastingmix zijn zeer beperkt. Dat komt doordat intensiveringen tenietgedaan worden door de bijbehorende dekking.
- Er zijn daarnaast aanzienlijke verschillen tussen groepen in de doorsnee koopkrachtontwikkeling in 2027.
 - Zo daalt de koopkracht voor werkenden (-0,5%) en uitkeringsgerechtigden (-0,4%), terwijl de koopkracht van gepensioneerden stijgt (+0,3%). Dat komt vooral door de overgang naar een nieuw pensioenstelsel en de gunstige dekkingsgraden, waardoor veel fondsen incidenteel meer kunnen indexeren.
 - De koopkracht van de laagste inkomensgroep daalt het minst (-0,1%), terwijl de koopkracht van de vierde inkomensgroep (-0,5%) het sterkst daalt. In de laagste inkomensgroep zitten veel gepensioneerden, die in 2027 een relatief gunstige koopkrachtontwikkeling hebben.
 - De koopkracht van huishoudens met kinderen (-0,3%) is minder negatief dan die van huishoudens zonder kinderen (-0,5%). Wel is er sprake van relatief grote spreiding binnen deze groep. Dit komt door een optelsom van maatregelen uit het coalitieakkoord maatregelen van vorige kabinetten:
 - Aanpassingen kinderbijslag en kindgebonden budget: Het bedrag per kind in de kinderbijslag wordt verhoogd, terwijl de bedragen per kind in het kindgebonden budget per saldo worden verlaagd. De eerste stap richting de nieuwe kindregeling is vooralsnog technisch hetzelfde ingevuld als in de cMEV. Daarnaast wordt het kindgebonden budget steiler afgebouwd, waardoor een deel van de huishoudens met een hoger inkomen minder ondersteuning ontvangt.
 - Intensivering kinderopvang en afbouw IACK: In aanloop naar het nieuwe financieringsstelsel voor kinderopvang worden de vergoedingspercentages voor kinderopvangtoeslag in 2027 verhoogd. Tegelijkertijd wordt de gerelateerde eerste stap van de afbouw van de IACK gezet.
- Sinds het uitkomen van het CEP zijn er significante economische en geopolitieke ontwikkelingen geweest met het uitbreken van de Iran-oorlog en de sluiting van de Straat van Hormuz. De economische vooruitzichten zijn sindsdien verslechterd. Gezien de omvang van deze schok vallen de gevolgen

Datum
18 augustus 2026
Onze referentie

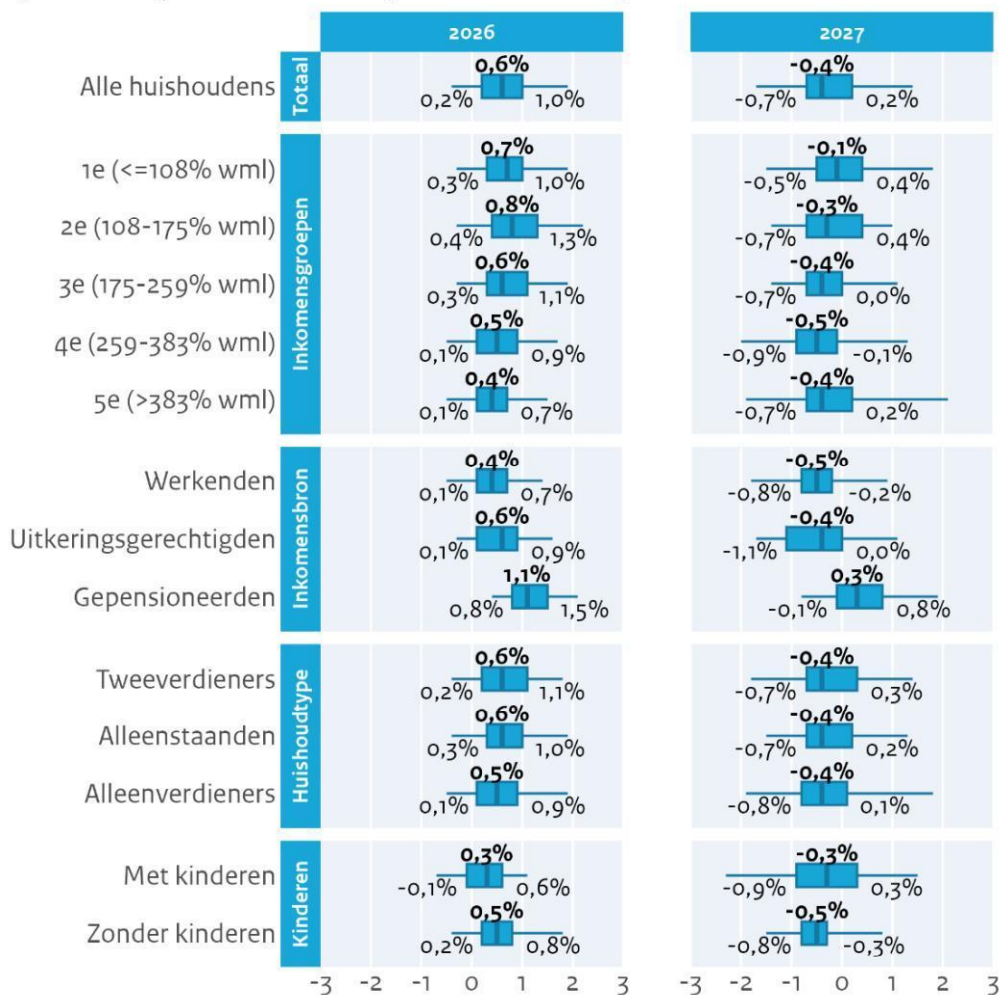
² De enige maatregel die wel ingaat in 2027 is de verhoging van het eigen risico met 60 euro. Deze maatregel heeft een zeer beperkt effect op de koopkracht.

voor de BBP-, koopkracht- en armoedeontwikkeling vooralsnog mee. Zie ook tabel 1.

- Sinds april (toen het scenario *Marktverwachtingen*) uitbracht zijn de vooruitzichten nauwelijks veranderd. Wel is de inflatie voor 2026 neerwaarts bijgesteld, terwijl de inflatie voor 2027 opwaarts is bijgesteld. Dat duidt erop dat het beeld sinds half april niet wezenlijk verder is verslechterd, maar dat de gevolgen van de oorlog in het Midden-Oosten wel langere tijd merkbaar zijn.

Datum
18 augustus 2026
Onze referentie

Figuur 1: Boxplot verwachte koopkrachtontwikkeling 2026 en 2027

Tabel 1: Vergelijking ontwikkeling lonen, inflatie en koopkracht in CEP, scenariostudie en cMEV (bron: CPB)

	CEP 2026			Scenario <i>Marktverwachtingen</i> (scenariostudie april)			cMEV 2027		
	2026	2027	26-27	2026	2027	26-27	2026	2027	26-27
Cao-lonen	4,0	3,4	7,5	4,0	4,1	8,3	4,1	3,7	8,0
Inflatie (cpi)	2,3	2,1	4,4	3,8	2,3	6,2	3,3	2,8	6,2
Koopkracht	1,4	0,0	1,4	0,0	0,3	0,3	0,6	-0,3	0,3
Armoede	2,5	2,5	N.v.t.	2,7	2,7	N.v.t.	2,6	2,7	N.v.t.

N.B. voor de vergelijkbaarheid zijn alle cijfers in deze tabel gebaseerd op CPB-ramingen, die kunnen dus iets afwijken van de cijfers die het kabinet hanteert.

Armoedecijfers 2026 en 2027

- Het aantal mensen in armoede daalt van 3,0% in 2025 naar 2,6% in 2026, en loopt in 2027 op naar 2,7%. Vergeleken met mutaties in andere jaren gaat het in 2027 om een beperkte stijging (ongeveer 6.000 personen) waardoor het percentage net naar boven wordt afgerond.
- Het aantal kinderen in armoede daalt van 2,6% in 2025 naar 2,4% in 2026 en blijft stabiel in 2027. In de CPB-raming is sprake van een lichte daling naar (afgerond) 2,3%. Onafgerond gaat het om een minimaal verschil.
- Voor de periode 2028-2030 hebben we geen nieuwe armoedecijfers. In het CEP verwachtte CPB een lichte oploop van de armoedecijfers t/m 2030.

Datum
18 augustus 2026
Onze referentie

Tabel 2: Armoedecijfers

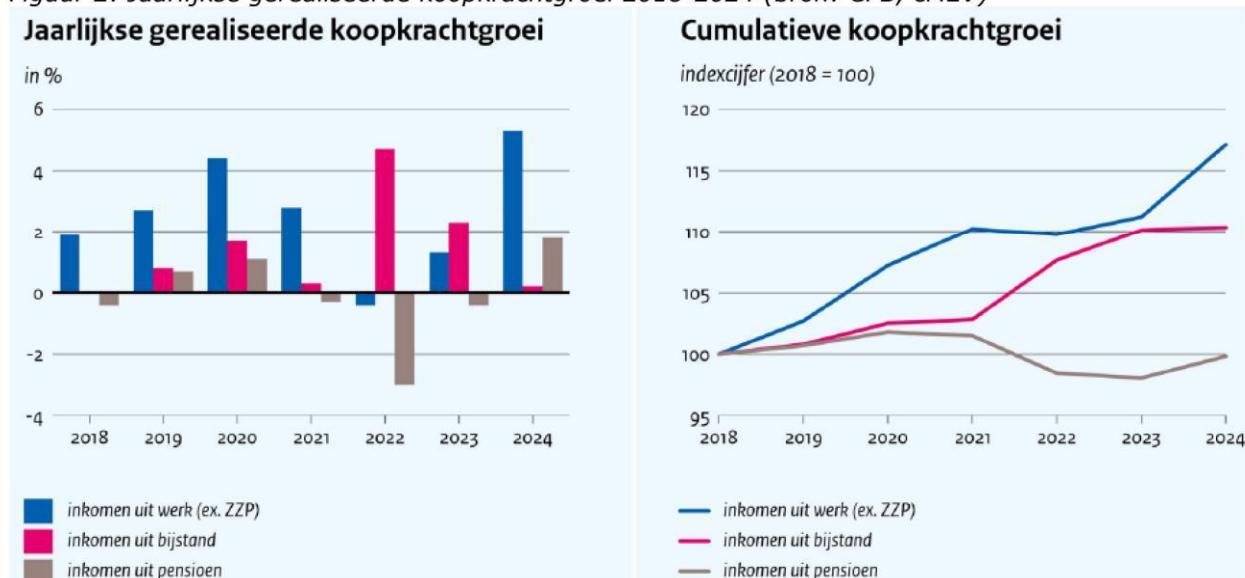
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Aandeel personen in armoede	7,1%	6,3%	5,1%	4,9%	3,4%	2,7%	3,1%	3,0%	2,6%	2,7%
Aandeel kinderen in armoede	8,7%	7,5%	6,2%	5,6%	4,0%	2,8%	2,8%	2,6%	2,4%	2,4%

Langjarige ontwikkeling koopkracht en armoede

- In de cMEV merkt het CPB op dat verschillen in de jaar-op-jaar koopkrachtontwikkeling tussen groepen niet representatief hoeven te zijn voor de ontwikkeling tussen groepen over een langere periode.
- Om dat te illustreren heeft het CPB een figuur opgenomen van de jaarlijks *gerealiseerde* koopkrachtontwikkeling van werkenden, bijstandsgerechtigden en pensioengerechtigden in de periode 2018-2024³. De gerealiseerde koopkrachtontwikkeling is gebaseerd op de werkelijke loonstijging en houdt rekening met veranderingen in de persoonlijke situatie van mensen, terwijl daar in de statische raming in dit memo geen rekening mee wordt gehouden.
- Figuur 2 (zie onder) maakt duidelijk dat werkenden in 5 van de 7 onderzochte jaren de hoogste koopkrachtontwikkeling hadden, terwijl bijstandsgerechtigden in 2 van de 7 jaren de hoogste koopkrachtgroei hadden.
- De positieve koopkrachtontwikkeling van bijstandsgerechtigden is vooral het gevolg van ondersteunende maatregelen in 2022 en 2023. Een mogelijke verklaring voor de relatief gunstige koopkrachtontwikkeling van werkenden is dat de werkelijke loonstijging voor veel werkenden (met name werkenden jonger dan 50 jaar) in de praktijk hoger is dan de cao-loongroei waarmee wordt gerekend in de statische koopkrachtramingen.
- De langjarige ontwikkeling van de armoedecijfers laten ook een dalende trend zien sinds 2018 (zie tabel 2).

³ Voor 2025 zijn er nog geen gerealiseerde (dynamische) koopkrachtcijfers beschikbaar. De statische koopkracht was +1,2% voor werkenden, +1,0% voor uitkeringsgerechtigden en +0,4% voor gepensioneerden, volgens het SZW Jaarverslag 2025 o.b.v. CEP 2026.

Figuur 2: Jaarlijkse gerealiseerde koopkrachtgroei 2018-2024 (bron: CPB, cMEV)

Aandachtspunten bij het koopkracht- en armoedebeeld

- In het koopkrachtbeeld is zoals gebruikelijk een aantal maatregelen verwerkt die nog niet zijn aangenomen door het parlement. Naast voorgenomen lastenverzwaringen via het Belastingplan gaat dit bijvoorbeeld om de verhoging van het eigen risico en de introductie van een extra knikpunt in het afbouwpad van het kindgebonden budget. Mochten deze maatregelen niet worden aangenomen, dan heeft dit gevolgen voor het koopkrachtbeeld.
- De Tweede Kamer heeft een aantal moties aangenomen die relevant zijn voor de koopkrachtbesluitvorming:
 - Motie-Bikker (CU) c.s. (26 februari 2026) verzoekt de regering om er zorg voor te dragen dat de armoede in deze kabinetsperiode afneemt in plaats van toeneemt. De motie werd mede ingediend door Volt, SGP, 50PLUS en Pro. De motie werd met algemene stemmen aangenomen (150 zetels).
 - Motie-Dassen (Volt) (26 februari 2026) verzoekt de regering om opties uit te werken waarbij de voorgenomen belastingverhoging op arbeid [in het kader van de vrijheidsbijdrage] verminderd kan worden via dekking in het afschaffen of versoberen van ondoeltreffende en ondoelmatige fiscale regelingen. Voor de motie stemden D66, Pro, CDA, CU, DENK, PvdD, SP, 50PLUS en Volt (79 zetels).
 - Motie-Van Ark/Neijenhuis (CDA/D66) (19 maart 2026) verzoekt de regering om aan de slag te gaan met de harmonisering van het aantal leefvormvarianten in de AOW en hier voor Prinsjesdag een voorstel voor te doen. Voor de motie stemden D66, Pro, PVV, CDA, JA21, FVD, BBB, CU, PvdD, SGP, SP, 50PLUS, Keijzer en Volt (118 zetels).
 - Motie Struijs/Van Brenk (50PLUS) (22 april 2026) verzoekt de regering alles op alles te zetten om te voorkomen dat het aantal mensen in energiearmoede toeneemt. Voor de motie stemden alle partijen behalve FVD (143 zetels).
 - Motie-Stultiens (Pro) (23 april 2026) verzoekt de regering om het effect van de verhoging van het tarief tweede belastingschijf in box 1 op de hypotheekrenteaftrek ongedaan te maken. Voor de motie stemden D66, Pro, CDA, CU, DENK, PvdD, SP en Volt (77 zetels).
 - Motie-Dijk (SP) (4 juni 2026) verzoekt de regering om de Aof-premie en het geld in het arbeidsongeschiktheidsfonds niet te verhogen om boekhoudkundig de vrijheidsbijdrage te faciliteren. Voor de motie stemden Pro, PVV, JA21, FVD, Groep Markuszower, BBB, CU, DENK, PvdD, SGP, SP, 50PLUS, Keijzer en Volt (84 zetels).

Bijlage 1: Voorbeeldhuishoudens

- De voorbeeldhuishoudens illustreren hoe de effecten van beleid verschillend kunnen neerslaan bij verschillende huishoudens.
- Dat geldt bijvoorbeeld voor de aanpassingen in de kindregelingen. Huishoudens met een lager inkomen hebben baat bij de verhoging van de bedragen per kind in de kinderbijslag. Dit geldt bijvoorbeeld voor een alleenstaande ouder op minimumloonniveau, een alleenverdiener met een modaal inkomen, of huishoudens met kinderen op het sociaal minimum. Huishoudens met kinderen met een hoger (midden)inkomen ondervinden juist nadeel van de steilere afbouw van het kindgebonden budget. Dit geldt bijvoorbeeld voor een alleenverdiener die 2x modaal verdient of een huishoudens met tweeverdieners die samen 1,5x modaal verdienen. De hoogste inkomens hebben wel baat bij de verhoging van de kinderbijslag, maar ondervinden geen nadeel van de aanpassingen in het kindgebonden budget, omdat zij hier toch al geen recht op hadden. Dit geldt bijvoorbeeld voor een tweeverdienershuishouden dat samen 3,5x modaal verdient.
- Bij voorbeeldhuishoudens is overigens geen rekening gehouden met de verhoging van de vergoedingspercentages voor kinderopvang, omdat niet alle huishoudens met kinderen maken gebruik van kinderopvang (en voor zover ze dat wel doen niet in dezelfde mate).
- In de tabel met voorbeeldhuishoudens is ook terug te zien hoe de vrijheidsbijdrage huishoudens verschillend kan raken. In principe slaan de effecten gelijkmatig neer, behalve als huishoudens hun belastingkortingen niet volledig kunnen verzilveren. Dan heeft een beperkte indexering van de tabelcorrectiefactor niet of nauwelijks effect. Dit geldt bijvoorbeeld voor personen met een inkomen van 0,5x modaal of huishoudens met alleen AOW. Dit verklaart waarom AOW'ers zonder aanvullend pensioen en huishoudens met tweeverdieners die samen 2,5x modaal verdienen een positieve koopkrachtontwikkeling hebben.

Datum
18 augustus 2026
Onze referentie

Tabel 3: Koopkrachtontwikkeling voorbeeldhuishoudens 2027

Huishoudtype	Koopkrachtontwikkeling
Werkenden	
Alleenverdiener met kinderen	
modaal	0,2%
2 x modaal	-2,0%
Tweeverdieners	
modaal + ½ x modaal met kinderen	-0,6%
2 x modaal + ½ x modaal met kinderen	0,4%
2½ x modaal + modaal met kinderen	-0,1%
modaal + modaal zonder kinderen	-0,4%
2 x modaal + modaal zonder kinderen	-0,3%
Alleenstaande	
minimumloon	-0,3%
modaal	-0,4%
2 x modaal	-0,3%
Alleenstaande ouder	
minimumloon	1,3%
modaal	-0,5%
Niet-werkenden	
Sociale minima	
paar met kinderen	0,5%
alleenstaande	-0,2%
alleenstaande ouder	0,7%
AOW (alleenstaand)	
(alleen) AOW	0,4%
AOW + € 10.000 aanvullend pensioen	0,5%
AOW (paar)	
(alleen) AOW	0,2%
AOW + € 10.000 aanvullend pensioen	0,6%
AOW + € 30.000 aanvullend pensioen	0,3%

Bijlage 2: Overzicht beleidsmaatregelen die zijn meegenomen in de raming

	Beleidsmaatregel	Toelichting	CA	Aangenomen door TK/EK	Budgettaire (€ mln.)	Verwerkt boxplot
<i>Fiscale maatregelen kabinet</i>						
1	Vrijheidsbijdrage	Beperkt (48%) toepassen van de tabelcorrectiefactor in de inkomensbelasting; bij volledige doorwerking zou de tcf uitkomen 2,6%	Ja	Nee	-1.500	Ja
2	<i>Maatregelen eigen risico en bijbehorende lastenverzwaring (TES en TTS)</i>	<i>Het eigen risico wordt niet gehalveerd, geïndexeerd en met € 60 extra verhoogd; TES en TTS worden verhoogd met 0,6%</i>	Ja	Nee	-3.025	Ja
2a	w.v. ER niet-halveren en indexeren	Tarief eerste en tweede schijf worden verhoogd met 0,46%-punt	Ja	Nee	-2.309	Ja
2b	w.v. ER extra verhogen met € 60	Tarief eerste en tweede schijf worden verhoogd met 0,14%-punt	Ja	Nee	-716	Ja
3	Beperken pensioenopbouw	De aftoppingsgrens voor pensioenopbouw (maximum pensioengevend loon) wordt tot en met 2032 bevroren op € 137.800	Ja	Nee	-95	Ja
4	Verlagen startersaftrek	De startersaftrek wordt met € 2.113 verlaagd naar € 10. Per 2028 wordt deze afgeschaft.	Nee	Ja	-112	Ja
<i>Fiscale maatregelen voorgaande kabinetten</i>						
5	Verlagen zelfstandigenaftrek	De zelfstandigenaftrek wordt verlaagd met € 300 naar € 900.	Nee	Ja	-445	Ja
6	Verlaging IACK	De IACK wordt verlaagd met € 115 naar € 2.917.	Nee	Ja	-241	Ja
7	Verhoging aanvangspunt toptarief	Het aangrijpingspunt van het toptarief wordt tot en met 2031 jaarlijks verhoogd.	Nee	Ja	403	Ja
8	Beperken belastingaftrek wegens geen of geringe eigenwoningschuld	De aftrek wordt afgebouwd met 4,8%-punt per jaar	Nee	Ja	-54	Ja
<i>Maatregelen kindregelingen</i>						
9	Eerste stap nieuwe kindregeling					
9a	w.v. Verhoging kindbedrag kinderbijslag	Het AKW-kindbedrag wordt verhoogd met € 192.	Ja		300	Ja
9b	w.v. Verlaging kindbedrag kindgebonden budget	Het WKB-kindbedrag wordt verlaagd met € 102.	Ja			

<i>Maatregelen kindregelingen voorgaande kabinetten</i>						
10	Verhoging van de WKB-kindbedragen	Het WKB-kindbedrag wordt verhoogd met € 68	Nee	Ja	0	Ja
11	Steilere afbouw (dekking 10)	Het afbouwpercentage wordt verhoogd met 0,45%-punt naar 8,05%	Nee	Ja		
12	Steilere afbouw bij hogere inkomens (tweede knikpunt)	Het afbouwpercentage voor inkomens vanaf € 61.917 wordt 4,3% extra verhoogd naar 12,35%	Nee	Nee	-300	Ja
13	Verlaging vermogensgrenzen WKB	De vermogensgrenzen voor WKB worden verlaagd naar € 119.122 (alleenstaande) en € 158.748 (paren)	Nee		-37	Ja
14	Verhoging kinderopvangtoeslag	Als onderdeel van het ingroeipad naar vergoedingspercentages in de kinderopvangtoeslag worden verhoogd voor inkomens boven de € 60.204.	Nee	N.v.t.	711	Ja
<i>Overige maatregelen zorg</i>						
15	Verlagen vermogensgrens	De vermogensgrenzen worden verlaagd naar 119.122 (alleenstaande) en 158.748 (paren).	Nee		-70	Ja
16	Normpercentages verhogen	De normpercentages worden verhoogd naar 1,930%/4,307%	Nee		-30	Ja
17	Afbouwpercentage verhogen	Het afbouwpercentage wordt verlaagd naar 13,76%	Nee		-5	Ja
18	Envelop tegemoetkoming chronisch zieken	Invulling van de envelop is nog niet bekend	Ja		350	Nee

TER BESLISSING

Aan
de minister
de staatssecretaris van Financiën

18/3

Directie Algemene
Financiële en
Economische Politiek

Persoonsgegevens

nota

Onderwerpen lastenkant vierhoeken

Datum
18 augustus 2026

Notanummer

Bijlagen
1. Fiscale Regelingen
2. Box 3

Aanleiding

Deze nota geeft een overzicht van alle onderwerpen die raken aan de lastenkant deze augustusbesluitvorming. Daarnaast wordt op een aantal onderwerpen uw akkoord gevraagd om het bijbehorende stuk te agenderen voor de ambtelijke vierhoek van donderdag 20 augustus.

Beslispunten

- Gaat u akkoord met agendering van het stuk over fiscale regelingen?
- Gaat u akkoord met agendering van het stuk over box 3?
- Gaat u akkoord met agendering van het ABA-pakket (afval, btw, auto)? Over de dekking is nog geen overeenstemming en wordt met een lijst opties gepresenteerd.

Kernpunten

- *Tabel 1. Overzicht vierhoeken en agendapunten*

Do 20 augustus	Ambtelijke vierhoek	1. Koopkracht 2. Fiscale regelingen 3. Box 3 4. Fiscale vergroening 5. Voorstel financiering NADI 6. Analyse onderuitputting en rentelasten- <i>Hierover wordt u (minister) apart geïnformeerd</i>
Vrij 20 augustus	Politieke vierhoek	Alles wat wordt doorgeleid vanuit de ambtelijke van 20 augustus
Vrij 20 augustus	Ambtelijke vierhoek	Ntb
Di 25 augustus	Politieke vierhoek	Ntb

0. Algemeen inkomstenskader

- Vandaag (dinsdag 18 augustus) is de start notitie van het inkomstenskader in de politieke vierhoek besproken. De dekking van de huidige derving in het inkomstenskader (450 mln. over de kabinetsperiode en 111 mln. struc met name veroorzaakt door vida) zal nu niet specifiek worden gedekt maar worden meegenomen in het integrale beeld.

- Nieuwe uitvoeringsinformatie leidt (zoals iedere besluitvormingsronde) tot een bijstelling van de Zvw-begroting. Dit werkt door op de zorgpremies en de zorgtoeslag.
- In de vierhoek is besproken dat de verwerking van de Zvw-premies en de bijbehorende compenserende lastenmaatregel via tarief eerste en tweede schijf en de aof-premie nog volgen en integraal gewogen worden.
- De mutaties van de zorgpremies staan nog niet vast, woensdag kunnen deze worden aangevuld.
- De WHK-premie wordt iedere zomer lastendekkend vastgesteld door het UWV. De WHK premie is in dit geval 357 miljoen euro hoger vastgesteld. Indien de gebruikelijks systematiek wordt toegepast, wordt hiervoor de AOF-premie verlaagd met hetzelfde bedrag.

1. Koopkracht

- SZW en FIN werken koopkrachtpakketten uit. Hierover wordt u morgen nader geïnformeerd.

2. Fiscale regelingen

- Het gaat om drie onderwerpen: Motie Dassen, horizonbepalingen (motie Maatoug) en recent geëvalueerde regelingen. In bijgevoegd stuk vindt u het concept vierhoekmemo.

Motie Dassen¹

- De motie Dassen roept het kabinet op om opties uit te werken waarbij de voorgenomen belastingverhoging op arbeid kan worden verminderd via het afschaffen of versoberen van fiscale regelingen.
- In de notitie is ter discussie de volledige lijst van negatief geëvalueerde regelingen opgenomen, exclusief: regelingen die volgens het CA ongewijzigd blijven, recente evaluaties en regelingen die raken aan lasten op arbeid. dit laatste omdat de motie oproept juist specifiek die te verlagen.
- Dit is een startpunt voor een gedragen invulling van de motie.

Horizonbepalingen

- De motie Maatoug² roept op om bij fiscale regelingen horizonbepalingen op te nemen. Een horizonbepaling geeft aan dat een regeling uitgefaseerd of afgeschaft wordt per een bepaalde datum. Dit met als doel op nog een expliciet weegmoment in te bouwen of de regeling wordt gecontinueerd. Destijds heeft het kabinet toegezegd dat bij nieuwe regelingen en evaluaties een horizonbepaling het uitgangspunt is. De Kamer stelt hier echter regelmatig vragen over.
- Voorstel is om de invulling van de motie aan te scherpen en te communiceren in de bijlage Fiscale Regelingen bij de Miljoenennota:
 - Voor bestaande regelingen alleen een horizonbepaling op te nemen als de evaluatie(uitkomsten) daar aanleiding toe geven (en dus niet per definitie);
 - Alleen een horizonbepaling op te nemen als de nieuwe of bestaande regeling niet tijdelijk van aard is;
 - De termijn beter af te stemmen op de uitvoering bij de belastingdienst. Soms kan een horizonbepaling namelijk niet omdat het in de uitvoering niet mogelijk is om per die datum de regeling af te schaffen.

¹ Kamerstukken II 2025/2026, 36 848, nr. 101

² Kamerstukken II 2022/23, 36202, nr. 112

Recente evaluaties

- Er zijn recentelijk een aantal fiscale regelingen negatief geëvalueerd waarbij is toegezegd deze te wegen in augustus. In de begrotingsregels is het uitgangspunt negatief geëvalueerde regelingen af te schaffen, aan te passen of in een kabinetsreactie na het eerstvolgende besluitvormingsmoment toe te lichten waarom de fiscale regeling gehandhaafd blijft. De volgende regelingen zijn (op onderdelen) negatief geëvalueerd:
 - Evaluatie van de bos, natuur- en cultuurgronden;
 - Evaluatie van het verlaagde accijnstarief voor kleine bierbrouwers;
 - De werkkostenregeling.
- Daarnaast geldt voor de evaluatie van de jaarlijkse ouder-kind-schenkvrijstelling dat de doelmatigheid niet kan worden beoordeeld omdat de juiste hoogte van de vrijstelling onlosmakelijk verbonden is aan het maatschappelijke perspectief waartegen de schenk- en erfbelasting wordt beoordeeld.
- Op basis van de evaluaties stellen we de volgende aanpassingen voor:
 - *De bosbouwvrijstelling*: Deze blijkt niet doeltreffend en niet doelmatig omdat bosbouwbedrijven doorgaans weinig tot niet winstgevend zijn, terwijl de regeling beoogt winst vrij te stellen. Het voorstel is de vrijstelling af te schaffen en de middelen deels terug te sluizen, bijvoorbeeld naar de Bossenstrategie;
 - *De overdrachtsbelastingvrijstelling natuurgrond, cultuurgrond, en kavelruil*: De doelstellingen van deze vrijstellingen zijn niet helder geformuleerd, de cultuurgrondvrijstelling is ondoeltreffend en ondoelmatig geëvalueerd, doordat er geen waarborg meer is voor realisatie van de doelstelling. Voorstel is om in het voorjaar te bezien hoe de natuurgrond-, cultuurgrond-, en kavelruilvrijstelling in de overdrachtsbelasting (OVb) aangepast of afgeschaft kunnen worden;
 - *Het verlaagde accijnstarief voor kleine bierbrouwers*: De doelstelling is onduidelijk, kleine brouwers worden door de huidige accijnsstructuur niet meer benadeeld ten opzichte van grote Nederlandse brouwerijen en buitenlandse kleine brouwerijen. Voorstel is om deze regeling af te schaffen;
 - *De werkkostenregeling*: Als systeem is de WKR doeltreffend en deels doelmatig, maar uit de evaluatie van de WKR volgen een aantal aanbevelingen om de WKR te vereenvoudigen. De WKR is inmiddels aangepast op het onderdeel waar deze ondoelmatig scoorde, te weten de bedrijfseigen producten.
 - *Horizonbepaling*: Voor de OVb-vrijstellingen voor kavelruil en herverkaveling, de vrijstelling vergoedingen bos- en natuur in de IB en vpb, en de box 3-vrijstelling bos en natuur een horizonbepaling van 2036³ op te nemen.

³ Dit jaartal is gekozen met het oog op de evaluatiecyclus en uitvoerbaarheid

Tabel 2: voorgestelde beleidsmaatregelen recent geëvalueerde regelingen

In mln € prijzen 2026	2027	2028	2029	2030	Struc.	Struc. in
Bosbouwvrijstelling afschaffen ⁴	0	0	34	34	35	2068
Verlaagde accijnstarief kleine bierbrouwers afschaffen	0	2	2	2	2	2028
<i>Integraal wegen in voorjaar 2027 en horizonbepaling per 2036</i>						
Kavelruil en herverkaveling vrijstelling OVB	0	0	0	0	0	2027
Box 3 natuur- en bosgrond vrijstelling	0	0	0	0	0	2027
Vrijstelling vergoedingen bos- en natuur	0	0	0	0	0	2027

3. Box 3

- Komende donderdag 20 augustus staat box 3 in het kader van de augustusbesluitvorming op de agenda van de ambtelijke vierhoek.
- De nota voor de ambtelijke vierhoek is gebaseerd op de nota die u vorige week heeft ontvangen en die maandag 17 augustus met u (stas en min) besproken is.
- Op 19 juni zijn beide Kamers geïnformeerd over mogelijke aanpassingen aan de WWR om het maatschappelijke en politieke draagvlak te vergroten. In de brief wordt aangegeven dat de Kamer op Prinsjesdag nader geïnformeerd zal worden over de aanpassingen binnen WWR en de doorontwikkeling naar een vermogenswinstbelasting.
- Eventuele aanpassingen aan de WWR gaan gepaard met uiteenlopende gevolgen en moeten worden opgenomen in een novelle die meeloopt met het belastingplanpakket. Ook de doorontwikkeling naar een vermogenswinstbelasting gaat gepaard met budgettaire gevolgen.
- In de nota zijn 4 verschillende scenario's opgenomen:
 1. Scenario 1 gaat uit van verzachtingen binnen de wet werkelijke rendement (WWR). Eventuele besluitvorming over een vermogenswinstbelasting volgt in dit scenario volgend jaar.
 2. Scenario 2 gaat uit van de WWR per 2028, eventueel met aanpassingen. Per 2030 wordt in dit scenario overgestapt naar een volledige vermogenswinstbelasting.
 3. Scenario 3 gaat uit van het intrekken van de WWR (continuering forfaitaire stelsel met tegenbewijsregeling) en de invoering van een volledige vermogenswinstbelasting per 2030.
 4. Scenario 4 gaat uit van een vermogenswinstbelasting voor vastgoed en financiële instrumenten per 2028. In 2030 wordt overgestapt naar een volledige vermogenswinstbelasting.

4. Fiscale vergroening

- Dit voorgestelde pakket bestaat uit een aantal onderdelen:
- Op basis van de aangenomen moties Grinwis/Oosterhuis wordt een voorstel gedaan voor aanpassing van de young- en greentimerregeling. De motie verzoekt om met opties te komen voor een geleidelijker transitiepad voor de youngtimerregeling en een voorstel voor een greentimerregeling uit te werken.

⁴ Omvormen niet meegenomen in deze reeks omdat deze nog onbekend is.

- Ten aanzien van het prijszingspakket voor afval is de motie Stultiens aangenomen die oproept om de middelen van de plastic heffing in te vullen via een heffing over de hele afval/plastic-keten (in plaats van volledig bij de afvalsector die hierdoor onder druk komt te staan). Om deze motie in te vullen is het voorstel om de voorgestelde verhoging van de afvalstoffenbelasting en CO2 heffing voor de AVI's deels terug te draaien. Dit zorgt voor een derving.
- Daarnaast is in dit pakket ook het facultatieve gedeelte van vida (de EU richtlijn ten aanzien van btw) opgenomen. Indien dit niet meegenomen wordt in de gehele implementatie van vida levert dat een forse uitvoeringslast op bij de Belastingdienst.
- De dekking van het pakket staat nog ter discussie.
 - In een eerder voorstel is verhoging van het BOL-tarief voorgesteld. Hier is echter geen politiek draagvlak voor. KGG wil vooralsnog de BOL voorstellen als dekking, omdat ze binnen het klimaat/mobiliteitsdomein geen reële andere dekkingsoptie zien.
 - In het te agenderen Vierhoek stuk is een groslijst met dekkingsopties opgenomen (zoveel mogelijk binnen het domein). Naast de BOL betreft dit onder andere verschillende auto belastingen, een OV vrijstelling en de zuivelvrijstelling. Alternatief kan dekking worden gevonden buiten het domein, bijvoorbeeld met een algemene sleuteltabel.
- Ten aanzien van de CO2-heffing voor de glastuinbouw dient er deze augustus een keuze gemaakt te worden over de hoogte van de CO2 prijs, waarbij gekozen kan worden om alleen de prijs voor 2027 vast te zetten of de prijs tot en met 2030 te zetten. Daarnaast dient er deze augustus een keuze gemaakt over de enveloppe die de sector heeft gekregen ten compensatie van de ETS2 invoering. ETS2 is uitgesteld en ook zo verwerkt bij formatie, terwijl de enveloppe is blijven staan. Er liggen concreet twee opties voor. Optie 1 waarbij je alleen de prijs voor 2027 vaststelt en dus je klimaatdoel nog niet haalt en optie 2 waarbij je het gehele pad al vastlegt en je klimaatdoel daarmee haalt. Concreet wordt bij optie 1 het besluit over de CO2-prijs t/m 2030 doorgeschoven naar het voorjaar, en voor 2027 verlaagd van 13,30 euro naar 12,20 euro en ongebruikte middelen van de compensatie-envelop vallen vrij voor het kader. Bij optie 2 wordt de CO2-prijs verhoogd naar 50 euro in 2030, vanaf 2028 via het implementeren van ETS2 voor de sector i.c.m. het behouden van de volledige enveloppe aan compensatie. De budgettaire gevolgen van beide opties zijn opgenomen in onderstaande tabel.
- De inhoud m.b.t. de glastuinbouw wordt nog besloten op basis van een komend BWO.

Tabel 3: ABA pakket

In mln € prijzen 2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	struc
<i>Klimaat en mobiliteitsdomein</i>										
Eerbiedigende werking YT tot en met 2027 + leeftijdsgrens op 20 jaar	-58	5	-11	-11	-11	-11	-11	-11	-11	-11
Greentimerregeling per 2029 (14% i.p.v. 22%, regeling stopt na 2035)	0	8	-5	-28	-50	-90	-53	-32	-21	-21
Aanpassing afvalpakket (vertraagde aanscherping CO2-heffing + verlaging afvalstoffenbelasting naar struc. 85 euro)	-11	-177	-186	-99	-38	14	90	-24	16	-60
<i>Overig</i>										
Generiek implementeren definitie kortetermijnverhuur (Vida)	0	-14	-29	-29	-29	-29	-29	-29	-29	-29
Invoeren platformfictie kortlopende verhuur met uitzondering KOR-ondernemers (vida)	0	1	2	2	2	2	2	2	2	2
Saldo ABA	-69	-177	-229	-165	-126	-114	-1	-94	-43	-119
Dekkingsopties ABA										
Verhoging tarief BoL met 10 cent	111	111	111	111	111	111	111	111	111	111
Verhoging tarief BoL met 12 cent	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130
Verhoging tarief vaste voet bpm met 142 euro (of alleen voor fossiele auto's)	62	62	62	62	62	62	62	62	62	62
Afschaffen assurantiebelaasting vrijstelling bredeweersverzekeringen	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
Afschaffen reisaf trek openbaar vervoer	0	0	7	7	7	7	7	7	7	7
Afschaffen vrijstelling uitkering wegens 25- of 40-jarig dienstverband (WKR)	0	42	42	42	42	42	42	42	42	42
Afschaffen verlaagd tarief MRB voor LNG-, CNG- en LPG-personeelauto's	0	0	31	31	31	31	31	31	31	31
Afschaffen vrijstelling MRB voor taxi's en openbaar vervoer	0	0	41	41	41	41	41	41	41	41
Afschaffen vrijstelling MRB voor fossiele taxi's en openbaar vervoer	0	0	20	20	20	20	20	20	20	20
Afschaffen zuivelvrijstelling non-alcoholische dranken	0	0	229	229	229	229	229	229	229	229

Tabel 3. Verwerking afspraken prijsingspakket glastuinbouw

In mln € prijzen 2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	struc
Optie 1 glastuinbouw										
Terugdraaien Afschaffen CO2-heffing glastuinbouw per 2027	61	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Verlagen CO2-heffing van 13,30 euro naar 12,20 euro/ton CO2 in 2027	-6	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vrijvallen envelop glastuinbouw in 2027	285	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Saldo glastuinbouw optie 1	340 *	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Optie 2 glastuinbouw										
Afschaffen CO2-heffing uitstellen van 2027 naar 2028 (inclusief herijking)	61	-20	-5	-4	-5	0	3	6	9	9
Beschikbare envelop compensatie glastuinbouw	285	189	146	132	93	138	125	110	95	0
Compensatie energiebelasting (inclusief doorwerking pakket)	-62	-107	-115	-160	-126	-96	-73	-50	-33	-33
kostencompensatie	0	-141	-69	-16	-15	-14	-13	-12	-12	0
Saldo envelop	223	-59	-37	-44	-49	29	39	48	50	-33
Correctie envelop uitstel ETS2	-256	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Saldo glastuinbouw optie 2	28	-80	-42	-48	-54	28	41	54	59	-24

5. Financiering NADI

- EZ wil de de NADI (nationaal agentschap disruptieve innovatie) intensiveren en wil dit primair dekken uit de KIA (kleinschaligheidsinvesteringsaftrek). Dit is een afwijking van de scheiding inkomsten – uitgaven.
- Tijdens de politieke vierhoek van 30 juni is geconcludeerd dat dit ter besluitvorming in augustus zou worden voorgelegd. EZ dient een nieuw stuk voor de ambtelijke vierhoek op 20 augustus in.
- Op zichzelf zijn we ambtelijk positief over het hervormen van de KIA en over NADI. Ambtelijk constateren wij ook dat inzet van de KIA niet conform begrotingsregels is vanwege scheiding inkomsten en uitgaven. Hoewel KGG zelf structureel 10 miljoen dekking aanlevert van hun begroting, wordt in het voorstel nu dekking vooral bij de KIA gevonden. Wij zien echter ook mogelijkheden om te dekken via de uitgavenkant, om precies te zijn via de vrijgevallen NGF middelen (hoewel dan alleen NADI incidenteel gevuld kan worden). EZ wil deze middelen liever inzetten voor strategisch industriebeleid via een nieuwe ronde NGF.

Tabel 4. NADI financiering en dekking

In mln € prijzen 2026	2027	2028	2029	2030	2031	Struc
Financieringsbehoefte NADI	39	42	72	71	76	150
Vanuit EZK middelen	15	7	7	7	7	10
Resterende dekkingsvraag	24	35	65	64	69	140

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

TER BESPREKING

de leden van de politieke vierhoek

DGFZ

Datum

20 augustus 2026

Notanummer

2026-0000347905

nota

Beslisnota ABA-pakket

Beslispunt

1. Bent u akkoord met onderstaande maatregelen in het voorgestelde ABA-pakket en het glastuinbouwpakket?
2. Welke voorkeur heeft u voor het invullen van de dekkingsopgave van het ABA-pakket?

Na uw akkoord zullen de maatregelen conform onderstaande tabel 1 worden verwerkt in het inkomstenkader.

Toelichting

- Het voorgestelde ABA-pakket bestaat uit maatregelen, rondom afval, btw, en auto. Dit volgt grotendeels uit aangenomen moties en toezeggingen aan de TK. Hierbij is gekeken naar een zo eenvoudig en efficiënt mogelijke invulling. Deze maatregelen leiden tot een budgettaire derving van struc. 119 mln.
- In onderstaande tabel is een (niet uitputtende) groslijst opgenomen voor mogelijke dekking
- Daarnaast bevat het een voorstel voor verwerking van afspraken in het glastuinbouwdossier.
- Naast de inkomstenkant wordt een groot deel van het klimaat- en energiebeleid gevoerd aan de uitgavenkant. Kernonderdelen hiervan zijn de uitbereiding van Wind op zee en nieuwe rondes SDE++ om het duurzame energieaanbod fors uit te bereiden. Ook wordt netcongestie verminderd (Crisiswet netcongestie en Stroomlijnen energieprojecten) om de vaart te behouden in de energietransitie.

Aanpassing youngtimerregeling en greentimerregeling

- In de Tweede Kamer is de moties Grinwis/Oosterhuis aangenomen, die de regering verzoekt om met opties te komen voor een geleidelijker transitiepad voor de youngtimerregeling en een voorstel voor een greentimerregeling uit te werken.
- In het voorstel wordt als volgt invulling gegeven aan het voorstel:
 - Aanpassing youngtimerregeling: de bestaande groep mag nog 1 jaar gebruik maken van de regeling, in plaats van dat de leeftijdsgrens per 1 januari 2027 al naar 25 jaar gaat. Daarnaast wordt de leeftijdsgrens structureel verlaagd naar 20 jaar.

- Per 2029 wordt een nieuwe korting in de bijtelling voor oudere elektrische auto's geïntroduceerd: de greentimerregeling. Het gaat om een verlaagd bijtellingstarief voor elektrische auto's van 5 tot 8 jaar oud. Het verlaagd tarief bedraagt steeds (maximaal) 3 jaar 14% van 2029 tot en met 2032. Daarna sluit de regeling (de laatste groep stroomt in 2035 uit).

Aanpassing beprijzingspakket afval

- De Tweede Kamer heeft ook de motie Stultiens c.s. aangenomen, die verzoekt om de ontstane dekkingsopgave door het niet invoeren van de polymerenheffing (afvalstoffenheffing) zo veel mogelijk in te vullen met alternatieve maatregelen.
- Er worden twee aanpassingen aan het beprijzingspakket voor afval voorgesteld.
- Ten eerste wordt de aanscherping van de CO₂-heffing voor afvalverbrandingsinstallaties langzamer ingevoerd, zie onderstaande tabel.
- Ten tweede wordt de verhoging van de afvalstoffenbelasting deels teruggedraaid. Vanaf 2030 komt het tarief van de afvalstoffenbelasting in het voorstel uit op 85 euro/ton afval¹, zie onderstaande tabel.

Maatvoering afvalstoffenbelasting

	2027	2028	2029	2030	Structureel
Huidig ASB-tarief (euro/ton afval) – BP26	40,85	92,82	95,29	124,20	Gem. 109 (102-117)
Nieuw voorstel FIN ASB-tarief (euro/ton afval) – BP27	40,85	68	75	85	85

Maatvoering CO₂-heffing AVI's

	'26	'27	'28	'29	'30	'31	'32	'33	'34	'35
AVI correctiefactor										
AVI-correctiefactor BP2026	0,85	0,70	0,55	0,40	0,25	0,17	0,09	0	0	0
Nieuwe AVI-correctiefactor	0,85	0,70	0,55	0,40	0,25	0,20	0,15	0,10	0,05	0
Tariefpad (in prijspeil 2026)										
BP2026	104	154	204	254	304	304	304	304	304	304
Nieuw voorstel (BP27)	104	126	148	170	193	215	237	259	281	304

Wetgevingspakket VIDA (btw)

- De EU heeft in maart 2025 het wetgevingspakket VIDA gepubliceerd met nieuwe btw-regels. Een onderdeel van VIDA is een aanpassing van de definitie van kortetermijnverhuur. Een deel is facultatief. Het facultatieve voorstel is om de definitie van kortetermijnverhuur generiek te implementeren (28 mln. derving) en KOR-ondernemers uit te zonderen van de platformfictie (2 mln. opbrengst)

Beprijzingspakket glastuinbouw

- In de Miljoenennota 2026 is vorig jaar afgesproken om de CO₂-heffing glastuinbouw per 2027 af te schaffen. Daarnaast is op basis van de inkomsten

¹ Hierover volgt mogelijk nog nader politiek contact tussen de bewindspersonen van KGG en FIN.

uit de opt-in ETS2 een envelop voor de glastuinbouw afgesproken. Doel van deze envelop is om de ETS2-meerkosten te compenseren tot de netto CO2-prijs die nodig is voor het halen van het klimaatdoel in de glastuinbouwsector.

- Tussen MKGG, SFIN en MKGG lopen nog gesprekken over invulling van deze afspraken.
- In tabel 2 is de default opgenomen als geen besluit wordt genomen: de CO2-heffing glastuinbouw blijft in 2027 bestaan (want gekoppeld aan invoering ETS2, dat is uitgesteld naar 2028) en alle gereserveerde middelen voor 2027 vallen vrij ten behoeve van het inkomstenkader.

Tabel 1: ABA pakket

In mln € prijzen 2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	struc
<i>Klimaat en mobiliteitsdomein</i>										
Eerbiedigende werking YT tot en met 2027 + leeftijdsgrens op 20 jaar	-58	5	-11	-11	-11	-11	-11	-11	-11	-11
Greentimerregeling per 2029 (14% i.p.v. 22%, regeling stopt na 2035)	0	8	-5	-28	-50	-90	-53	-32	-21	-21
Aanpassing afvalpakket (vertraagde aanscherping CO2-heffing + verlaging afvalstoffenbelasting naar struc. 85 euro)	-11	-177	-186	-99	-38	14	90	-24	16	-60
<i>Overig</i>										
Generiek implementeren definitie kortetermijnverhuur (Vida)	0	-14	-29	-29	-29	-29	-29	-29	-29	-29
Invoeren platformfictie kortlopende verhuur met uitzondering KOR-ondernemers (vida)	0	1	2	2	2	2	2	2	2	2
Saldo ABA	-69	-177	-229	-165	-126	-114	-1	-94	-43	-119
Dekkingsopties ABA										
Verhoging tarief BoL met 10 cent	111	111	111	111	111	111	111	111	111	111
Verhoging tarief BoL met 12 cent	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130
Verhoging tarief vaste voet bpm met 142 euro (of alleen voor fossiele auto's)	62	62	62	62	62	62	62	62	62	62
Afschaffen assurantiebelasting vrijstelling bredeweersverzekeringen	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
Afschaffen reisaftrek openbaar vervoer	0	0	7	7	7	7	7	7	7	7
Afschaffen vrijstelling uitkering wegens 25- of 40-jarig dienstverband (WKR)	0	42	42	42	42	42	42	42	42	42
Afschaffen verlaagd tarief MRB voor LNG-, CNG- en LPG-personenauto's	0	38	36	35	33	31	31	31	31	31
Afschaffen vrijstelling MRB voor taxi's en openbaar vervoer	53	49	45	46	42	41	41	41	41	41
Afschaffen vrijstelling MRB voor fossiele taxi's en openbaar vervoer	0	0	37	32	28	24	20	17	17	17
Afschaffen zuivelvrijstelling non-alcoholische dranken	0	0	0	229	229	229	229	229	229	229

Tabel 2. Verwerking afspraken prijsingspakket glastuinbouw

In mln € prijzen 2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	struc
Terugdraaien Afschaffen CO2-heffing glastuinbouw per 2027	61	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vrijvallen envelop glastuinbouw in 2027	285	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	346	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Politieke Vierhoek
21 augustus 2026

Parnassusplein 5
2511 VX Den Haag
Postbus 90801
2509 LV Den Haag

Datum
20 augustus 2026

Onze referentie

memo

Doorrekening pakketten verbetering koopkracht- en armoedebeeld

De Politieke Vierhoek van 18 augustus heeft gevraagd een aantal beleidspakketten door te rekenen die het koopkracht- en armoedebeeld verbeteren, en om daarbij breed te kijken naar dekking, en rekening te houden met het uitgangspunt dat werken moet lonen. In lijn met de bespreking in de Vierhoek is bij de doorgerekende pakketten gewerkt van uit de volgende uitgangspunten:

- Pakketten zorgen er indien mogelijk voor dat het mediane koopkrachtcijfer verbetert naar 0,0% en dat het armoedecijfer gelijk blijft of daalt.
- Pakketten zijn budgetneutraal. Daarbij wordt in eerste instantie gezocht naar dekking binnen hetzelfde domein. Als dat niet mogelijk blijkt, kunnen ook pakketten met alternatieve dekking worden overwogen.
- Het schrappen van lastenverzwaringen uit het coalitieakkoord (zoals de vrijheidsbijdrage voor burgers) ligt voor de hand, maar ook andere maatregelen kunnen worden overwogen, bijvoorbeeld verhoging van de arbeidskorting of alternatieve inzet van de middelen voor de nieuwe kindregeling.

Beslispunten Politieke Vierhoek:

- Hoe kijkt u aan tegen onderstaande varianten?

Leeswijzer

- In paragraaf A wordt geïllustreerd dat de mogelijkheden om de koopkracht te verbeteren beperkt zijn, indien dekking gevonden wordt binnen het reguliere koopkrachtdomein (tarieven en heffingskortingen in box 1).
- In paragraaf B worden twee pakketten gepresenteerd die op zichzelf leiden tot een koopkracht van 0,0%, zonder dekking in de inkomstenbelasting.
- In paragraaf C wordt de envelop 'versterken gezinnen' in 2027 maximaal gericht op het kindgebonden budget, om zo de armoedecijfers te verbeteren.

Uitgangspunten van de doorrekening

- De pakketten zijn doorgerekend ten opzichte van de cMEV. Het basispad is aangepast t.o.v. het vorige koopkrachtmemo: de vormgeving van de intensivering kindregelingen is in lijn gebracht met het nieuwe bestedingsplan¹. Deze bijstelling heeft niet geleid tot zichtbare aanpassingen in het koopkracht- en armoedebeeld.
- De doorrekening heeft alleen betrekking op 2027, maar maatregelen zijn in principe structureel van aard. In varianten waarin de vrijheidsbijdrage voor burgers (deels) wordt geschrapt, geldt dat alleen voor de stap uit 2027. De

¹ De invulling van de enveloppe zoals opgenomen in het bestedingsplan zet in lijn met het CA maximaal in op zekerheid. De kinderbijslag neemt toe met € 180. Het kindbedrag in het kindgebonden budget neemt af met € 126 op jaarbasis en de verhoging voor oudere kinderen met € 27. Hiermee wordt voorkomen dat huishoudens erop achteruit gaan.

volgende tranche van 2028 blijft daarmee staan in het basispad (en in het Belastingplan 2027).

- Bij de armoedecijfers wordt voor elk pakket het cijfer in 2027 getoond, en de mutatie in aantal personen als gevolg van het pakket. Ter illustratie: een mutatie van exact 0,1%-punt komt overeen met ongeveer 17.500 personen.
- In het coalitieakkoord is afgesproken dat nieuw beleid in Europees Nederland in de basis ingevoerd in Caribisch Nederland (CN), tenzij er zwaarwegende redenen zijn dit niet te doen. In dit memo is nog geen rekening gehouden met eventuele doorvertaling van de koopkrachtbesluitvorming naar CN.
- Aandachtspunt is dat sommige maatregelen gevolgen kunnen hebben voor de complexiteit, of bestaande knelpunten in de fiscaliteit kunnen vergroten.

A. Pakketten met dekking via tarieven en heffingskortingen box 1

- De mogelijkheden om het mediane koopkrachtcijfer te verbeteren zijn beperkt indien maatregelen worden gedekt via de tarieven en de heffingskortingen in box 1. Dat komt doordat een koopkrachtverbetering voor de ene groep leidt tot een verslechtering (vanwege dekking) voor andere groepen.
- Ook indien dekkingsmaatregelen worden gericht op groepen met een gunstige koopkrachtontwikkeling (bijv. gepensioneerden), zijn de mogelijkheden voor koopkrachtverbetering beperkt. Dat komt doordat deze groepen te klein zijn om hier substantiële lastenverlichting uit te financieren. De groep gepensioneerden bestaat bijvoorbeeld uit 2,1 miljoen huishoudens, ten opzichte van 5,3 miljoen werkenden en 600 duizend uitkeringsgerechtigden (totaal aantal huishoudens 8,1 miljoen).
- Tabel 1 illustreert dit met variant A1, A2 en A3.
- Pakket A1 verlaagt de ouderenkorting met € 200 en past met de opbrengst de tabelcorrectiefactor meer toe dan in het CA was voorzien (62% i.p.v. 48%). Het gaat om een budgettaire schuif van ongeveer € 0,4 miljard.
 - Hierdoor verslechtert de koopkracht van gepensioneerden naar 0,0%, terwijl de koopkracht van de andere groepen maximaal 0,1%-punt verbetert. Het mediane koopkrachtcijfer verbetert niet, en het armoedecijfer blijft gelijk op 2,7%.
- Pakket A2 schrapt de vrijheidsbijdrage voor burgers in 2027 volledig, en verhoogt de arbeidskorting met maximaal € 50 per jaar. Dit brengt de mediane koopkracht naar 0,0%. Dit wordt vervolgens gedekt door het tarief in de eerste en tweede schijf te verhogen met 0,31%-punt. Het gaat om een budgettaire schuif van ongeveer € 1,6 miljard. Het mediane koopkrachtcijfer van het totale pakket blijft dan per saldo gelijk op -0,4%, en ook het armoedecijfer blijft gelijk op 2,7%.
- Pakket A3 verhoogt de arbeidskorting met maximaal € 95. Dit wordt gedekt door het aanvangspunt toptarief te bevriezen op het niveau van 2026 (€ 78.427 i.p.v. € 80.578), waardoor hogere inkomens sneller in het hoogste belastingtarief belanden. Het gaat om een budgettaire schuif van € 0,8 miljard.
 - Als gevolg van dit pakket verbetert het mediane koopkrachtcijfer met 0,1%-punt naar -0,3%. Het armoedecijfer daalt naar 2,6%, hoewel de onderliggende mutatie klein is (circa -2.000 personen).
 - Een verlaging van het aanvangspunt met € 10.000 geeft meer ruimte om de arbeidskorting verder te verhogen. Dit verbetert de mediaan van alle huishoudens naar 0,0%, maar pakt sterk nivellerend uit.

Tabel 1: Pakketten met dekking via tarieven en heffingskortingen

	Basispad o.b.v cMEV	Pakket A1 Gedeeltelijk schrappen vrijheidsbijdrage burgers, verlagen OUK	Pakket A2 Schrappen vrijheidsbijdrage burgers, verhogen AK, verhogen TES en TTS	Pakket A3 Aanvangspunt toptarief bevrozen en verhogen AK
<i>Inkomensgroep</i>				
1e 20%- groep	-0,1%	-0,3%	-0,1%	0,0%
2e 20%- groep	-0,3%	-0,4%	-0,2%	-0,2%
3e 20%- groep	-0,4%	-0,4%	-0,5%	-0,3%
4e 20%- groep	-0,5%	-0,5%	-0,6%	-0,5%
5e 20%- groep	-0,4%	-0,3%	-0,4%	-0,4%
<i>Inkomensbron</i>				
Werkenden	-0,5%	-0,4%	-0,5%	-0,4%
Uitkeringsgerechtigden	-0,4%	-0,4%	-0,5%	-0,4%
Gepensioneerden	0,3%	0,0%	0,4%	0,3%
<i>Huishoudtype</i>				
Tweeverdieners	-0,4%	-0,4%	-0,4%	-0,3%
Alleenstaanden	-0,4%	-0,4%	-0,4%	-0,3%
Alleenverdieners	-0,4%	-0,4%	-0,4%	-0,4%
<i>Kinderen</i>				
Huishoudens met kinderen	-0,3%	-0,2%	-0,3%	-0,3%
Huishoudens zonder kinderen	-0,5%	-0,5%	-0,5%	-0,4%
Alle huishoudens	-0,4%	-0,4%	-0,4%	-0,3%
Armoede onder personen	2,7%	2,7%	2,7%	2,6%
Mutatie aantal personen (basispad: 470.000)	n.v.t.	-500	+500	-2.000
Kinderarmoede	2,4%	2,4%	2,4%	2,3%
Mutatie aantal kinderen (basispad: 75.000)		0	0	-500

B. Pakketten met mogelijke dekking buiten het koopkrachtdomein.

- Uitgangspunt in B1 en B2 is dat de mediane koopkracht op 0,0% uitkomt. Zie tabel 2. Het armoedecijfer daalt in beide pakketten naar 2,6%.
- **Pakket B1** schrapt de vrijheidsbijdrage voor burgers in 2027 volledig, en verhoogt de arbeidskorting met maximaal € 40 per jaar. Dit is een intensivering van ongeveer € 1,8 miljard.
 - Verlaging van het tarief van de eerste schijf en tweede schijf met 0,05%-punt in plaats van verhoging van de arbeidskorting heeft nagenoeg identieke koopkrachtuitkomsten.
- **Pakket B2** verhoogt de arbeidskorting met maximaal € 180 per jaar. Dit is een intensivering van ongeveer € 1,4 miljard. Dit pakket heeft als nadeel dat het lastig uit te leggen is dat het kabinet de schijfgrenzen onvolledig indexeert, maar wel ruimte heeft om de arbeidskorting te verhogen.
- De pakketten kunnen gedekt door het versoberen of afschaffen van fiscale regelingen. Het afschaffen of versoberen van fiscale regelingen of het aanpassen van belastingsoorten werkt negatief door in de koopkracht via de inflatie of via de loonruimte. Dit wordt pas zichtbaar bij de MEV. Het koopkrachtcijfer valt dan lager uit. Om in de MEV op een mediaan koopkrachtcijfer van 0,0% uit te komen, is dus een grotere koopkrachtimpuls nodig dan in pakket B1 en B2.

- Voor dekkingsopties via fiscale regelingen kan geput worden uit de groslijst die is uitgewerkt in het kader van motie-Dassen, die verzoekt opties in kaart te brengen om de belastingverhoging op arbeid te verminderen via negatief geëvalueerde fiscale regelingen (zie daarvoor het stuk bij agendapunt 2 van de vierhoek en bijlage 3). Deze lijst bevat de fiscale regelingen waarvan beleidsmatige aanpassing niet bij voorbaat is uitgesloten door het coalitieakkoord of ingaan tegen het oogmerk van de motie om de lasten op arbeid te verminderen. Uiteraard dient de invulling van motie-Dassen in het geheel gewogen te worden.

Tabel 2: pakketten met dekking buiten de IB (zonder effect op inflatie)

	Basispad	B1	B2
	o.b.v cMEV	Schrappen vrijheidsbijdrage burgers, verhoging AK +€40	Verhoging AK +€180
<i>Inkomensgroep</i>			
1e 20%- groep	-0,1%	0,2%	0,1%
2e 20%- groep	-0,3%	0,1%	0,1%
3e 20%- groep	-0,4%	0,0%	0,0%
4e 20%- groep	-0,5%	-0,1%	-0,1%
5e 20%- groep	-0,4%	0,0%	0,0%
<i>Inkomensbron</i>			
Werkenden	-0,5%	-0,1%	-0,1%
Uitkeringsgerechtigden	-0,4%	-0,2%	-0,4%
Gepensioneerden	0,3%	0,7%	0,4%
<i>Huishoudtype</i>			
Tweeverdieners	-0,4%	0,0%	0,0%
Alleenstaanden	-0,4%	0,0%	0,0%
Alleenverdieners	-0,4%	0,0%	0,0%
<i>Kinderen</i>			
Huishoudens met kinderen	-0,3%	0,0%	0,0%
Huishoudens zonder kinderen	-0,5%	-0,1%	-0,1%
Alle huishoudens	-0,4%	0,0%	0,0%
Armoede onder personen	2,7%	2,6%	2,6%
<i>Mutatie aantal personen (basispad: 470.000)</i>	n.v.t.	-5.000	-4.000
Kinderarmoede	2,4%	2,3%	2,3%
<i>Mutatie aantal kinderen (basispad: 75.000)</i>	n.v.t.	-500	-500

C. Effect andere inzet middelen nieuwe kindregeling op armoedecijfer

- Indien de middelen voor de nieuwe kindregeling volledig worden ingezet voor een verhoging van de kindbedragen in het kindgebonden budget, dan verlaagt dit het armoedecijfer met 0,02%-punt (ongeveer 2.500 personen).
- De inzet van de enveloppe op deze wijze is (iets) gericht op lage inkomens en kan de afronding doen omslaan (zie bijlage 1). De maatregel staat echter op gespannen voet met het voornemen uit het coalitieakkoord om meer zekerheid te bieden aan ouders. De kinderbijslag is immers een zeker bedrag, en het kindgebonden budget een (onzekere) toeslag.
- Een alternatief om de afronding om te doen slaan is een intensivering van het Noodfonds energie. Een verhoging van het vergoedingspercentage van 50% naar 75% levert ook een verbetering van het armoedecijfer met 0,02%-punt op. De kosten hiervan zijn circa € 80 mln.

Bijlage 1: Variant kindregeling

- Naar aanleiding van de politieke vierhoek van 18/8 is een variant doorgerekend waarbij de middelen voor kindregelingen in 2027 ingezet wordt voor verhoging van het WKB. Tabel 5 laat de resultaten zien.
- Bij de inzet volgens het bestedingsplan daalt het kindgebonden budget voor een gezin met inkomen van € 60.000 met € 306 naar € 5.047 en stijgt de kinderbijslag met € 360 naar € 3.865. Als de enveloppe volledig wordt ingezet op het kindgebonden budget dan stijgt voor dit gezin het kindgebonden budget hierdoor met € 356 naar € 5.709 en blijft de kinderbijslag op € 3.504.

Tabel 5: Alternatieve invulling nieuwe kindregeling

	Basispad	C1
	o.b.v cMEV	300 mln. in WKB
<i>Inkomensgroep</i>		
1e 20%- groep	-0,1%	-0,1%
2e 20%- groep	-0,3%	-0,3%
3e 20%- groep	-0,4%	-0,4%
4e 20%- groep	-0,5%	-0,5%
5e 20%- groep	-0,4%	-0,4%
<i>Inkomensbron</i>		
Werkenden	-0,5%	-0,5%
Uitkeringsgerechtigden	-0,4%	-0,4%
Gepensioneerden	0,3%	0,3%
<i>Huishoudtype</i>		
Tweeverdieners	-0,4%	-0,4%
Alleenstaanden	-0,4%	-0,4%
Alleenverdieners	-0,4%	-0,4%
<i>Kinderen</i>		
Huishoudens met kinderen	-0,3%	-0,3%
Huishoudens zonder kinderen	-0,5%	-0,5%
Alle huishoudens	-0,4%	-0,4%
Armoede onder personen	2,7%	2,6%
<i>Mutatie aantal personen</i> (basispad: 470.000)	n.v.t.	-2.500
Kinderarmoede	2,4%	2,3%
<i>Mutatie aantal kinderen</i> (basispad: 75.000)	n.v.t.	-1.000

**Bijlage 2: Budgettaire gevolgen pakketten, in prijzen 2026 in miljoenen
euro's**

De budgettaire bedragen vanaf 2028 zijn voorlopig.

Pakket A1

+ = saldoverbeterend	2027	2028	2029	2030	2031	Struc
Verlagen ouderenkorting met 200 euro	398	398	398	398	398	398
Gedeeltelijk terugdraaien vrijheidsbijdrage voor burgers (tcf toepassen voor 62% i.p.v. 48%)	-407	-407	-407	-407	-407	-407
Totaal	-9	-9	-9	-9	-9	-9

Pakket A2

+ = saldoverbeterend	2027	2028	2029	2030	2031	Struc
Terugdraaien vrijheidsbijdrage voor burgers in 2027	-1.502	-1.502	-1.502	-1.502	-1.502	-1.502
Arbeidskorting (knikpunt 2) verhogen met 50 euro	-101	-103	-104	-104	-107	-115
TES en TTS verhogen met 0,31%-punt	1.564	1.564	1.564	1.564	1.564	1.564
Totaal	-39	-41	-42	-42	-46	-53

Pakket A3

+ = saldoverbeterend	2027	2028	2029	2030	2031	Struc
Aanvangspunt toptarief bevroren in 2027 op niveau 2026	750	750	750	750	750	750
Arbeidskorting (alle knikpunten) verhogen met 95 euro	-749	-749	-749	-749	-749	-749
Totaal	1	1	1	1	1	1

Pakket B1

+ = saldoverbeterend	2027	2028	2029	2030	2031	Struc
Terugdraaien vrijheidsbijdrage voor burgers in 2027	-1.502	-1.502	-1.502	-1.502	-1.502	-1.502
Arbeidskorting (alle knikpunten) verhogen met 40 euro	-314	-314	-314	-314	-314	-314
Totaal	-1.816	-1.816	-1.816	-1.816	-1.816	-1.816

Pakket B2

+ = saldoverbeterend	2027	2028	2029	2030	2031	Struc
Arbeidskorting (alle knikpunten) verhogen met 180 euro	-1.416	-1.416	-1.416	-1.416	-1.416	-1.416
Totaal	-1.416	-1.416	-1.416	-1.416	-1.416	-1.416

Bijlage 3: Dekkingsopties (in lijn met agendapunt 2) voor paragraaf B

Tabel. Groslijst in het kader van motie Dassen

In mln € prijzen 2026	2027	2028	2029	2030	Struc.	Struc. in
<i>Maatregelen in de loonheffing, inkomsten-, en vennootschapsbelasting en premies</i>						
Afschaffen dienstverband vrijstelling	0	42	42	42	42	2028
Giftenaftrek inkomstenbelasting uniformeren	54	54	54	205	205	2030
Afschaffen reisaftrek OV	0	0	7	7	7	2029
Afschaffen zelfstandigenaftrek	0	0	212	207	188	2034
Afschaffen willekeurige afschrijving zeeschepen	0	4	4	4	4	2028
Afschaffen bosbouwvrijstelling	0	0	34	34	35	2068
Afschaffen cultuurgrond-vrijstelling (OVb)	0	168	168	168	168	2028
Afschaffen landbouwvrijstelling	0	0	9	17	171	2068
Verhogen lage Vpb-tarief per 1% punt (sleutel)	586	586	586	586	586	2027
Verhogen per 1% mkb-winstvrijstelling (sleutel)	184	184	184	184	184	2027
<i>Maatregelen in de omzetbelasting²</i>						
Afschaffen Btw verlaagd tarief kappersdiensten	0	258	258	258	258	2028
Afschaffen Btw verlaagd tarief herstellwerkzaamheden	0	50	50	50	50	2028
Afschaffen Btw verlaagd tarief schoonmaken woningen	0	74	74	74	74	2028
Afschaffen Btw verlaagd tarief schilderen, stukadoren, en behangen	0	428	428	428	428	2028
Afschaffen Btw verlaagd tarief isolatiewerkzaamheden	0	40	40	40	40	2028
Afschaffen Btw verlaagd tarief geneesmiddelen en (medische) hulpmiddelen	0	1.781	1.781	1.781	1.781	2028
Afschaffen btw verlaagd tarief kamperen	0	227	227	227	227	2028
Afschaffen Btw verlaagd tarief voedingsmiddelen en water	0	9.178	9.178	9.178	9.178	2028
Afschaffen Btw verlaagd tarief restaurant- en cateringdiensten	0	1.913	1.913	1.913	1.913	2028
Afschaffen btw vrijstellingen componisten, schrijvers en journalisten	0	8	8	8	8	2028
Verhogen lage btw-tarief per 1% punt (sleutel)	0	1.361	1.361	1.361	1.361	2028
<i>Maatregelen in overige belastingen</i>						

² De opbrengst van btw-maatregelen in 2028 is waarschijnlijk lager door anticipatie-effecten. Afhankelijk van de maatregel kan die verlaging worden beperkt door het treffen van overgangsmaatregelen

Toespitsen belastingvermindering EB op burgers	0	0	0	401	371	2035
Afschaffen uitzondering zuivel en soja in verbruiksbelasting	0	0	0	229	229	2030
Stapsgewijs afschaffen verlaagd motorrijtuigenbelasting tarief bestelauto ondernemer	284	521	710	864	632	2035
Afschaffen eenmalig verhoogde vrijstellingen schenkbelasting voor kinderen	0	0	36	40	58	2033
Afschaffen assurantiebelasting vrijstelling bredeweersverzekering	8	8	8	8	8	2027

TER BESPREKING

Aan

de leden van de politieke vierhoek

**Directoraat-Generaal
voor Fiscale Zaken
Directie Algemene
Fiscale Politiek**

Persoonsgegevens

nota

Fiscale regelingen augustusbesluitvorming 2026

Datum
20 augustus 2026

Notanummer
2026-0000348224

Bijlagen
geen

Aanleiding

- De motie Dassen¹ is aangenomen in de Kamer en roept op om ondoeltreffende en ondoelmatige fiscale regelingen af te schaffen of aan te passen en de opbrengsten daarvan in te zetten om de lastenverzwaring op arbeid te verminderen.
- Verder geldt dat de toezegging is gedaan naar aanleiding van de motie Maatoug² om na een evaluatie van een fiscale regeling te beoordelen of een horizonbepaling aan de regeling dient te worden toegevoegd.
- Recentelijk zijn vier evaluaties (bos-, natuur-, en cultuurgronden; verlaagde accijnstarief kleine bierbrouwers; de jaarlijkse schenkbelasting vrijstelling ouder-kind, en de werkkostenregeling) opgeleverd. Voor deze evaluaties is een kabinetsreactie toegezegd. Er zijn tien fiscale regelingen doorgelicht op hun doeltreffend- en doelmatigheid. Voor zes van deze regelingen geldt dat zij niet doeltreffend of doelmatig zijn. Volgens de begrotingsregels dient het kabinet aan te geven hoe hiermee om te gaan.

Bespreekpunten

- 1) Is de vierhoek akkoord met de invulling van motie Dassen (kopje A) conform tabel 1?
- 2) Is de vierhoek akkoord om de toezegging ten aanzien van motie Maatoug te herzien (kopje B)?
- 3) Is de vierhoek ten aanzien van de recente evaluaties akkoord om volgens de aanbevelingen uit de respectievelijke evaluaties (kopje C):
 - a. Het verlaagde accijnstarief voor kleine bierbrouwers af te schaffen;
 - b. De natuurgrondvrijstelling in de overdrachtsbelasting (OVB) af te schaffen;
 - c. Later te bezien in welke mate de bosbouwvrijstelling en de cultuurgrond en kavelruilvrijstelling in de OVB aangepast of afgeschaft kunnen worden;
 - d. Gegeven de recente aanpassing de werkkostenregeling niet verder aan te passen, en;
 - e. Een horizonbepaling op te nemen voor de geëvalueerde regelingen die niet omgevormd of afgeschaft worden³, met uitzondering van de

¹ Kamerstuk II 2025/2026, 36 848, nr. 101 (zie [hier](#) de digitale versie).

² Kamerstuk II 2022/2023, 36 202, nr. 112 (zie [hier](#) de digitale versie).

³ Het gaat hierbij om de OVB vrijstelling cultuurgrond, -kavelruil, en herverkaveling, de vrijstelling vergoedingen bos- en natuur, de vrijstelling box 3 bos en natuur.

jaarlijkse schenkbelastingvrijstelling ouder-kind, de werkkostenregeling en de natuur- en cultuurgrondvrijstellingen.

A. Motie dassen

- Motie Dassen “verzoekt de regering opties uit te werken waarbij de voorgenomen belastingverhoging op arbeid verminderd kan worden via dekking in het afschaffen of versoberen van ondoelmatige en ondoeltreffende fiscale regelingen, en deze met de Kamer te delen voor de Voorjaarsnota.” Op 23 juni 2026 is de Kamer per brief geïnformeerd dat het kabinet de mogelijke beleidsalternatieven tijdens de augustusbesluitvorming zal wegen. Hierbij gaat het om de voorgenomen belastingverhoging op arbeid (vrijheidsbijdrage).
- Er zijn op dit moment 55 regelingen die als ‘negatief beoordeeld’ kwalificeren op basis van de scores in het ambtelijk rapport ‘Aanpak fiscale regelingen’.⁴
- Tabel 1 bevat een voorstel om tegemoet te komen aan motie Dassen.
- Daarnaast bevat bijlage 1 een groslijst van negatief geëvalueerde fiscale regelingen. Op grond van het coalitieakkoord zijn mogelijke aanpassingen op het terrein van de eigenwoningregeling en de bedrijfsopvolgingsregeling (BOR) buiten beschouwing gelaten.
- De invulling van de motie Dassen moet in het geheel gewogen worden.

Tabel 1. Voorstel invulling motie Dassen

In mln € prijzen 2026	2027	2028	2029	2030	Struc.	Struc. in
Afschaffen verlaagde btw-tarief op luchtballonvaart	0	2	2	2	2	2028
Afschaffen willekeurige afschrijving starters	0	0	2	4	8	2032
Afschaffen startersaftrek bij arbeidsongeschiktheid	0	0	1	1	1	2032
Afschaffen verlaagd accijnstarief voor kleine brouwerijen	0	2	2	2	2	2028
Afschaffen ovb natuurgrondvrijstelling*	0	2	2	2	2	2028
Totaal	0	6	9	11	15	

* Over de bosbouw-, cultuurgrond- en kavelruilvrijstellingen is een BWO geweest tussen de sFIN, SLVVN en MLVVN. De uitkomsten van dit overleg worden nog gewogen.

B. Horizonbepalingen (motie Maatoug)

Achtergrond

- Motie Maatoug roept op om bij bestaande fiscale regelingen horizonbepalingen op te nemen.
- Een horizonbepaling geeft aan dat een regeling uitgefaseerd of afgeschaft wordt. De bepaling wordt alleen geactiveerd als aan de daarin opgenomen voorwaarden voldaan is (en ook dan is er nog een politiek weegmoment). Hierbij gaat het vaak om het feit dat de regeling negatief geëvalueerd moet zijn.
- Deze motie is destijds door het kabinet nader ingevuld met de toezegging dat bij nieuwe regelingen en na evaluaties expliciet afgewogen wordt of een horizonbepaling op zijn plaats is waarbij het uitgangspunt is dat een horizonbepaling wordt opgenomen tenzij dat niet past bij het karakter de fiscale regeling.

⁴ Dit betekent dat de regeling ten minste voldoet aan één van de volgende criteria:

- de reden tot overheidsingrijpen ontbreekt (vraag 1 toetsingskader fiscale regelingen);
- beoordeeld als niet doeltreffend is;
- beoordeeld als niet doelmatig is;
- beoordeeld als zeer complex is voor de uitvoering, of;
- beoordeeld als zeer complex is voor de gebruikers.

- Hierbij is dit 'karakter' afgebakend tot de voorwaarden dat:
 - er nationale beleidsruimte bestaat ten aanzien van de fiscale regeling;
 - de regeling niet enkel ziet op het vergemakkelijken van de uitvoering;
 - geen sprake moet zijn van een regeling die niet los te zien is van het stelsel waarmee het aflopen daarvan disproportionele gevolgen zou hebben (pensioenen, enzovoort), en;
 - de horizonbepaling zelf geen onevenredige afbreuk doet aan de doeltreffendheid en doelmatigheid van de regeling zelf.
- Afgelopen kabinetten hebben afgezien van het opnemen van extra horizonbepalingen bij bestaande fiscale regelingen.
- Ook kan een horizonbepaling lastig uitvoerbaar zijn voor de Belastingdienst. Vanuit uitvoeringsperspectief dient een horizonbepaling gecombineerd te worden met besluitvorming ruim voor het aflopen daarvan. Vaak is afschaffing bij het besluitvormingsmoment al helemaal niet meer mogelijk.

Voorstel

- Voorstel is om de toezegging om horizonbepalingen op te nemen bij fiscale regelingen aan te scherpen door aan te geven dat:
 - Voor bestaande regelingen alleen een horizonbepaling op te nemen als de evaluatie(uitkomsten) daar aanleiding toe geven;
 - Alleen een horizonbepaling op te nemen als de nieuwe of bestaande regeling niet tijdelijk van aard is;
 - Verder bij het opnemen van een horizonbepaling de termijn beter af te stemmen op de uitvoeringsmogelijkheden bij de Belastingdienst, Toeslagen en Douane.
- Aanbevolen wordt om net als de eerdere toezegging deze verduidelijking aan de Kamers kenbaar te maken via de bijlage Fiscale Regelingen bij de Miljoenennota.

C. Kabinetsreactie evaluatie fiscale regelingen

Achtergrond

- Er zijn recentelijk een aantal fiscale regelingen negatief geëvalueerd. In de begrotingsregels is vastgelegd dat het uitgangspunt is om negatief geëvalueerde regelingen af te schaffen, aan te passen of in een kabinetsreactie na het eerstvolgende besluitvormingsmoment toe te lichten waarom de fiscale regeling gehandhaafd blijft.
- De volgende fiscale regelingen zijn (op onderdelen) negatief geëvalueerd:
 - de bosbouwvrijstelling;
 - de OVB vrijstellingen cultuurgrond, natuurgrond, en kavelruil;
 - het verlaagde accijnstarief kleine bierbrouwers, en;
 - de werkkostenregeling (alleen de vrijstelling bedrijfseigen producten)⁵.
- Daarnaast geldt voor de evaluatie van de jaarlijkse ouder-kind-schenk-vrijstelling dat de doelmatigheid niet kan worden beoordeeld omdat de juiste hoogte van de vrijstelling onlosmakelijk verbonden is aan het maatschappelijke perspectief waartegen de schenk- en erfbelasting wordt beoordeeld. In dit geval vragen de begrotingsregels dat de kabinetsreactie

⁵ Als systeem is de WKR doeltreffend en deels doelmatig, maar uit de evaluatie van de WKR volgen een aantal aanbevelingen om de WKR te vereenvoudigen. De WKR is inmiddels aangepast op het onderdeel waar deze ondoelmatig scoorde, te weten de bedrijfseigen producten.

ingaat op de mogelijkheden een dergelijke niet doorslaggevende evaluatie-uitkomst in de toekomst te voorkomen.

- In de eerdere aanbestedingsbrieven bij al deze evaluaties is de toezegging gedaan om de beleidsreactie integraal in augustus mee te wegen of was sprake van een demissionair kabinet waarbij in de aanbestedingsbrief de inhoudelijke reactie is uitgesteld.
- Het voorstel is om het verlaagde accijnstarief voor kleine bierbrouwers af te schaffen en de natuurgrondvrijstelling in de overdrachtsbelasting af te schaffen (zie tabel 1).
- Voor de bosbouwvrijstelling en voor de cultuurgrond- en kavelruilvrijstelling in de overdrachtsbelasting zal later worden bezien in welke mate deze aangepast of afgeschaft kunnen worden. Hierbij zal oog gehouden worden voor de wens om het belastingstelsel te vereenvoudigen en het geld wat hiermee vrijgemaakt kan worden effectiever in te zetten.
- In lijn met kopje B wordt daarnaast voorgesteld om een horizonbepaling op te nemen bij de volgende geëvalueerde fiscale regelingen:
 - Kavelruil en herverkaveling vrijstelling OVB
 - Box 3 natuur- en bosgrondvrijstelling
 - Vrijstelling vergoedingen bos- en natuurbeheer inkomstenbelasting en vennootschapsbelasting
- Deze horizonbepaling voorziet erin dat de regelingen automatisch aflopen in 2036, indien zij nogmaals negatief geëvalueerd worden in lijn met de herziene uitgangspunten. Bij de jaarlijkse ouder-kind vrijstelling en de werkkostenregeling geldt dat deze puur voor het vergemakkelijken van de administratieve lastendruk.

Bijlage 1: Overige opties negatief geëvalueerde fiscale regelingen

- Onderstaande lijst bevat de fiscale regelingen waarvan beleidsmatige aanpassing niet bij voorbaat is uitgesloten op grond van het coalitieakkoord of die tegen het oogmerk van de motie om de lasten op arbeid te verminderen in gaan. In het coalitieakkoord is bijvoorbeeld opgenomen dat de eigenwoningregelingen en de bedrijfsopvolgingsregeling (BOR) niet worden aangepast. Dit is een aanvulling op tabel 1
- Veelal betreft het beleidsopties zoals geschetst in het ambtelijk rapport 'Kansen voor lagere tarieven en beter beleid' volgen⁶. De lijst met maatregelen is verder aangevuld met uitkomsten van recentere evaluatieonderzoeken.
- Voor alle beleidsopties is er van uitgegaan dat ze worden meegenomen in het Belastingplan 2027.
- De invulling van de motie moet in het geheel gewogen worden.

Tabel 2: Overige beleidsopties in het kader van de motie Dassen.

In mln € prijzen 2026	2027	2028	2029	2030	Struc.	Struc. in
<i>Maatregelen in de loonheffing, inkomsten-, en vennootschapsbelasting</i>						
Afschaffen dienstverband vrijstelling	0	42	42	42	42	2028
Giftenaftrek inkomstenbelasting uniformeren	54	54	54	205	205	2030
Afschaffen reisaftrek OV	0	0	7	7	7	2029
Afschaffen zelfstandigenaftrek	0	0	212	207	188	2034
Afschaffen willekeurige afschrijving zeeschepen	0	4	4	4	4	2028
Afschaffen bosbouwvrijstelling	0	0	34	34	35	2068
Afschaffen cultuurgrond-vrijstelling (OVb)	0	168	168	168	168	2028
Afschaffen landbouwvrijstelling	0	0	9	17	171	2068
Verhogen lage Vpb-tarief per 1% punt (sleutel)	586	586	586	586	586	2027
Verhogen per 1% mkb-winstvrijstelling (sleutel)	184	184	184	184	184	2027
<i>Maatregelen in de omzetbelasting⁷</i>						
Afschaffen Btw verlaagd tarief kappersdiensten	0	258	258	258	258	2028
Afschaffen Btw verlaagd tarief herstelwerkzaamheden	0	50	50	50	50	2028
Afschaffen Btw verlaagd tarief schoonmaken woningen	0	74	74	74	74	2028
Afschaffen Btw verlaagd tarief schilderen, stukadoren, en behangen	0	428	428	428	428	2028

⁶ Kamerstuk 36800 IX, nr. C.

⁷ De opbrengst van btw-maatregelen in 2028 is waarschijnlijk lager door anticipatie-effecten. Afhankelijk van de maatregel kan die verlaging worden beperkt door het treffen van overgangsmaatregelen

Afschaffen Btw verlaagd tarief isolatiewerkzaamheden	0	40	40	40	40	2028
Afschaffen Btw verlaagd tarief geneesmiddelen en (medische) hulpmiddelen	0	1.781	1.781	1.781	1.781	2028
Afschaffen btw verlaagd tarief kamperen	0	227	227	227	227	2028
Afschaffen Btw verlaagd tarief voedingsmiddelen en water	0	9.178	9.178	9.178	9.178	2028
Afschaffen Btw verlaagd tarief restaurant- en cateringdiensten	0	1.913	1.913	1.913	1.913	2028
Afschaffen btw vrijstellingen componisten, schrijvers en journalisten	0	8	8	8	8	2028
Verhogen lage btw-tarief per 1% punt (sleutel)	0	1.361	1.361	1.361	1.361	2028
<i>Maatregelen in overige belastingen</i>						
Toespitsen belastingvermindering EB op burgers	0	0	0	401	371	2035
Afschaffen uitzondering zuivel en soja in verbruiksbelasting	0	0	0	229	229	2030
Stapsgewijs afschaffen verlaagd motorrijtuigenbelasting tarief bestelauto ondernemer	284	521	710	864	632	2035
Afschaffen eenmalig verhoogde vrijstellingen schenkbelasting voor kinderen	0	0	36	40	58	2033
Afschaffen assurantiebelaasting vrijstelling bredeweersverzekering	8	8	8	8	8	2027

DEP.V
TER BESLISSING

Aan

de minister

2318

knap werk, dank!

Persoonsgegevens

Datum

21 augustus 2026

Notanummer

2026-0000347950

Bijlagen

1. Miljoenennota 2027
2. Bijlagen Miljoenennota
3. MR-aanbiedingsformuli
4. Aanbiedingsbrief Miljoe
5. Aanbiedingsbrief Miljoe

nota

Miljoenennota (incl. bijlagen) voor begrotingsraad 26 augustus

Aanleiding

Op woensdag 26 augustus wordt de Miljoenennota voor de tweede keer behandeld in de begrotingsraad. In deze versie zijn opmerkingen en nagezonden tekstsuggesties uit de eerste bespreking verwerkt. De bijlagen liggen voor het eerst voor in de MR. Tijdens de aanstaande begrotingsraad kunt u mandaat vragen om de Miljoenennota ter advisering aan te bieden aan de Raad van State en verder af te ronden.

Beslispunten

- Bent u akkoord met de verwerking van de opmerkingen uit de eerste begrotingsraad? *Zie gele arceringen in bijlage 1.*
- Bent u akkoord met de verzending van de Miljoenennota en bijlagen naar AZ voor de begrotingsraad van 26 augustus?
 - In dat geval verzoeken wij u om het bijgevoegde MR-aanbiedingsformulier te ondertekenen.
- Op vrijdag 28 augustus wordt de Miljoenennota verzonden naar de Raad van State. Vooruitlopend op de verzending verzoeken wij u bijgevoegde aanbiedingsbrieven voor het Kabinet van de Koning en de Raad van State te ondertekenen.

Kernpunten

- Opmerkingen uit de eerste begrotingsraad zijn conform de terugkoppeling verwerkt op basis van de ambtelijke inbreng van departementen. Met gele markeringen zijn de wijzigingen in de tekst aangegeven. In het bijzonder wijzen wij u op de onderstaande punten:
 - In de inleiding is toegevoegd dat verschillende maatschappelijke opgaven samen met o.a. het maatschappelijk middenveld aangepakt moeten worden.
 - De (voorlopige) resultaten van verschillende Taskforces zijn benoemd op verschillende plekken in H1.
 - Op verzoek van SZW zijn nuancerings gemaakt bij de groei van de sociale zekerheid en arbeidsmarktkrapte en is het belang van publieke investeringen genoemd.
 - Op verzoek van IenW zijn enkele nuancerings gemaakt bij de staat van de infrastructuur in Nederland.
 - Op verzoek van KGG is een stukje over energieonafhankelijkheid toegevoegd aan H3. In H2 wordt tevens ingegaan op de

- invoeringsdata van de verschillende maatregelen uit het energiepakket, conform toezegging tijdens het energiepakketdebat.
 - o Op verzoek van VWS is toegevoegd dat de hervormingen in de zorg niet enkel budgettair van aard zijn maar ook ten goede komen aan de bestendigheid van de sector.
 - o U heeft verzocht om de ontwikkeling van de lasten in een breder perspectief te presenteren. In de nieuwe versie in een concept opgenomen van een dergelijke paragraaf (zie 2.6). Hierin is een vergelijking met de rest van de EU opgenomen, de ontwikkeling van de collectieve lastendruk, en een uitsplitsing van de beleidsmatige lastendruk (naar huishoudens/bedrijven/buitenland en arbeid/kapitaal/consumptie).
- Bijgevoegd vindt u tevens de bijlagen van de Miljoenennota. Veel cijfers zijn nog niet bekend en worden aangevuld zodra de besluitvorming en de definitieve MEV beschikbaar is.
- In de begrotingsraad vraagt u mandaat voor de verdere afronding van de Miljoenennota. Hiervoor ontvangt u begin volgende week een separate adviesnotitie.

Proces

Dag	Datum	Activiteit
Maandag	24-08	Verzending Miljoenennota naar Algemene Zaken
Woensdag	26-08	Tweede begrotingsraad
Vrijdag	28-08	Verzending Miljoenennota aan Raad van State
PM	PM	Politiek horen Miljoenennota
Woensdag	09-09	Afronding Miljoenennota
Dinsdag	15-09	Prinsjesdag

Communicatie

Tijdens het communicatieoverleg van maandag 24 augustus wordt er met u gesproken over de opzet van de visuele samenvatting. Deze wordt uiteindelijk toegevoegd aan de Miljoenennota.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Inhoud van de Miljoenennota kan voor Prinsjesdag niet openbaar gemaakt worden.

Politieke vierhoek 21 augustus – Scenario's box 3

Aanleiding

Op 19 juni jl. is een Kamerbrief verzonden waarin mogelijke aanpassingen voor box 3 worden aangekondigd. De aanpassingen zijn uitgebreid tot vier verschillende scenario's voor box 3.

Bespreekpunten

1. Naar welk scenario gaat de voorkeur uit van de leden van de vierhoek?
2. Hoe moet de derving die voortvloeit uit het voorkeursscenario gedekt worden?

Toelichting

- Op dit moment vindt behandeling van de Wet werkelijk rendement (WWR) plaats in de Eerste Kamer. De wet moet per 2028 ingaan en is opgenomen in het basispad (scenario 0). Daarvan zijn geen budgettaire gevolgen omdat de WWR is opgenomen in het basispad.
- Op 19 juni zijn beide Kamers geïnformeerd over mogelijke aanpassingen aan de WWR om het maatschappelijke en politieke draagvlak te vergroten. In de brief wordt aangegeven dat de Kamer op Prinsjesdag nader geïnformeerd zal worden over de aanpassingen binnen WWR en de doorontwikkeling naar een vermogenswinstbelasting.
- Eventuele aanpassingen aan de WWR gaan gepaard met uiteenlopende gevolgen en moeten worden opgenomen in een novelle die meeloopt met het belastingplanpakket. Ook de doorontwikkeling naar een vermogenswinstbelasting gaat gepaard met budgettaire gevolgen. Hieronder worden verschillende scenario's voorgelegd met de daarbij behorende consequenties.

Scenario 0: wetsvoorstel WWR zonder aanpassingen

- Dit is het vertreksценario zoals ook opgenomen in het basispad waarbij invoering per 2028 is voorzien.
- Iedere aanpassing ten opzichte van scenario 0 heeft (aanzienlijke) budgettaire consequenties.

In de hierna opgenomen tabel treft u de budgettaire gevolgen van de scenario's 1 tot en met 4. Daarna de beschrijving van de gevolgen in bredere zin van de vier varianten.

	In miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)	2028	2029	2030	2031	Cum t/m 2031	Cum t/m 2035	struc
1	Scenario 1: Novelle met verbeteringen WWR							
1.1	Carry back 1 jaar	-1.387	-1.145	-594	-409	-3.535	-4.379	-14
1.2	Doorschuifregeling echtscheiding & huwelijk	-2	-4	-6	-7	-19	-66	0
1.3	Aanpassing definitie startups & scale ups	-73	-50	-42	-34	-199	-297	0
1.4	Groen beleggen*	-100	-100	-100	-100	-400	-800	-100
1.5	Doorschuifregeling NSW-landgoederen	-1	-2	-2	-3	-8	-29	-13
1.6	Vrijstelling NSW-landgoederen	-8	-9	-9	-10	-36	-85	-20
1.7	Partiële belastingplicht alleen box 3	-12	-12	-12	-12	-48	-96	-12
	Saldo (maximaal bedrag 1.1 t/m 1.7)	-1.582	-1.320	-763	-572	-4.237	-5.723	-146
1.8	Sleutel verlagen tarief met 1%-punt	-257	-257	-257	-257	-1.028	-2.056	-257
1.9	Sleutel verhogen heffingsvrije resultaat met €100	-69	-69	-69	-69	-276	-552	-69
2	Scenario 2: WWR per 2028, daarna VWB per 2030							
	WWR per 2028 (basispad)	0	0	0	0			0
	VWB per 2030 (vastgoed + effecten)	0	0	-3.282	-2.371			-90
	Globale inschatting VWB overige bezittingen	0	0	-376	-271			-10
	Saldo	0	0	-3.658	-2.642	-6.300	-12.911	-100
3	Scenario 3: Geen WWR, VWB per 2030							
	Uitboeken WWR	-1.059	-74					
	Voortzetten tegenbewijsregeling	-2.988	-2.708					
	VWB per 2030 (vastgoed + effecten)			-3.282	-2.371			-90
	Globale inschatting VWB overige bezittingen			-376	-271			-10
	Saldo	-4.047	-2.782	-3.658	-2.642	-13.129	-19.740	-100
4	Scenario 4: VWB uitbreiden 2028, volledig 2030							
	VWB (vastgoed + effecten)	-4.311	-2.592	-1.940	-1.536			-90
	Globale inschatting VWB overige bezittingen			-376	-271			-10
	Saldo	-4.311	-2.592	-2.316	-1.807	-11.026	-15.624	-100

*Invoering groen beleggen per 2028 vereist al budget in 2027 van ca 50-100 mln.

Scenario 1: Novelle met aanpassingen wetsvoorstel Wet werkelijk rendement box 3, met besluitvorming over vermogenswinst volgend jaar

- In de kamerbrief van 19 juni zijn een 7-tal aanpassingen plus 2 parameterwijzigingen in kaart gebracht. Deze kunnen tezamen of afzonderlijk ingevoerd worden.
- Een aantal aanpassingen interacteert met de doorontwikkeling naar een volledige vermogenswinstbelasting – de budgettaire gevolgen van een carry-back of een doorschuifregeling voor huwen en scheiden zijn bijvoorbeeld anders bij een volledige vermogenswinstbelasting.¹ Deze interactie is niet verwerkt in tabel 1.
- **Belangrijkste voordeel:** Per 2028 geldt voor iedereen werkelijk rendement. De kritiek op het huidige stelsel (forfaits en tegenbewijsregeling) wordt weggenomen. Namelijk:
 - onbelast blijven van hoge rendementen (belasting is nu gemaximeerd door het forfait van 6%). Dit leidt tot een aanzienlijke budgettaire derving;
 - tegenbewijsregeling stuit op weerstand van met name vastgoedbeleggers, omdat de tegenbewijsregeling is gebaseerd op vermogensaanwas en vanwege het ontbreken van een verliesverrekening en kostenaf trek.
- **Belangrijkste nadeel:** Dit neemt de fundamentele kritiek op de vermogensaanwasbelasting bij sommige stakeholders nog niet weg. Er blijft onduidelijkheid bestaan of en wanneer een overgang naar een volledige vermogenswinstbelasting plaats gaat vinden. Besluitvorming en uitwerking over de route naar vermogenswinst kan in dit scenario volgend jaar volgen. Omdat besluitvorming later volgt is invoering VWB per 2030 is in dit scenario niet haalbaar.
- Over de maatregelen 1.1 tot en met 1.5 en 1.7 doet de Belastingdienst uitvoeringstoetsen. De voorlopige conclusies zijn dat de aanpassingen inpasbaar zijn, maar wel zullen leiden tot verdringing in het ICT-portfolio van een aantal procesverbeteringen die gepland staan in 2029. Deze procesverbeteringen zijn belangrijk voor de dienstverlening aan burgers.
- De aanpassingen uit de novelle en met name de introductie van de carry back per 2029 vergt een grote inzet op het gebied van ICT. Daarnaast vragen de maatregelen in de novelle een extra formatie van ruim 95 FTE. De voorlopige achterwaartse verliesverrekening wordt niet door IV-ondersteund en vraagt dus veel handmatig werk.

Scenario 2: WWR per 2028, daarna volledige vermogenswinstbelasting (VWB) per 2030

- De WWR treedt - inclusief eventuele aanpassingen - per 2028 in werking. Het kabinet neemt nu het principebesluit over de doorontwikkeling naar een volledige vermogenswinstbelasting, inclusief de bijbehorende dekking. Indien deze augustus hierover wordt besloten, is 2030 het eerst mogelijke moment van invoering.
- **Belangrijkste voordeel:** Per 2028 geldt voor iedereen werkelijk rendement. De nadelen van het huidige stelsel (forfaits en tegenbewijsregeling) worden per 2028 weggenomen (zie uitgebreider bij scenario 1). De fundamentele kritiek van sommige stakeholders tegen een vermogensaanwasbelasting wordt per 2030 weggenomen.
- **Belangrijkste nadeel:** Meerdere opeenvolgende stelselwijzigingen. Er wordt niet direct overgegaan naar een vermogenswinstbelasting, maar tot 2030 geldt een vermogensaanwasbelasting.
- Voor inwerkingtreding per 2030 staat er tijdsdruk op het wetgevingsproces, inclusief parlementaire behandeling om 2030 daadwerkelijk te halen. Om dit te halen is van belang dat de overkoepelende vormgevingskeuzes bij de WWR als uitgangspunt worden genomen en niet ter discussie komen te staan (bijvoorbeeld keuzes over grondslag, waardering, fiscaal partnerschap, vormgeving heffingsvrij resultaat, vrijstellingen, kostenaf trek). Dit geldt ook voor scenario 3 en 4.

Scenario 3: WWR intrekken, daarna volledige VWB per 2030

- Het kabinet trekt de WWR in, met als gevolg dat het huidige forfaitaire stelsel met tegenbewijsregeling langer van kracht blijft. In 2030 wordt de overstap gemaakt naar een volledige vermogenswinstbelasting.
- **Belangrijkste voordeel:** Voorkomt meerdere opeenvolgende stelselwijzigingen, de stap naar het gewenste eindbeeld (volledige vermogenswinstbelasting) wordt in één keer gezet. Dit komt tegemoet aan de weerstand onder beleggers (in aandelen) en het bedrijfsleven tegen de WWR.

¹ Bij een vermogenswinstbelasting heeft carry back een kleiner budgettair beslag doordat alleen gerealiseerde vermogensontwikkeling in aanmerking wordt genomen, waardoor minder vaak sprake is van verliezen. De doorschuifregeling bij huwen en scheiden krijgt juist een groter budgettair belang.

- Belangrijkste nadeel: De nadelen van het huidige forfaitaire stelsel blijven echter in stand in de tussenliggende periode. Het intrekken van de WWR leidt tot aanzienlijke budgettaire gevolgen (tabel 1, scenario 3). Deze budgettaire gevolgen dienen conform begrotingsregels te worden gedekt.
- Er zal naar verwachting druk komen van vastgoedbeleggers om de tegenbewijsregeling aan te passen door bijvoorbeeld kostenafrek toe te voegen. Dit zou zorgen voor een forse extra budgettaire derving.

Scenario 4: VWB in de WWR uitbreiden per 2028

- In dit scenario wordt in de WWR de vermogenswinstbelasting per 2028 uitgebreid naar alle financiële instrumenten (aandelen, obligaties, opties etc.). In 2030 wordt de overstap gemaakt naar een volledige vermogenswinstbelasting voor alle vermogensbestanddelen.²
- Belangrijkste voordeel: met onroerende zaken en financiële instrumenten geldt zo snel mogelijk vanaf 2028 voor het overgrote deel van het vermogen in box 3 een vermogenswinstbelasting.
- Belangrijkste nadeel: Consequenties voor de inpasbaarheid van andere trajecten en alleen maakbaar mits beperkingen in de uitvoering hieronder worden geaccepteerd.
- Vereiste is dat de kamerbehandeling voorspoedig is, dat betekent uiterlijk 31-12-2026 door beide Kamers aangenomen.
- Maakbaarheid per 2028 is mogelijk. Als VWB zou worden ingebouwd in het IV-systeem op een volledige en juiste wijze, is dit niet mogelijk per 2028 vanwege beperkingen in het IV systeem. Om toch een zo snel mogelijke invoering mogelijk te maken, betekent dit dat moet worden voortgebouwd op de architectuur van de WWR, en zijn er vanuit de tijdsdruk beperkingen aan wat er maakbaar is voor de jaren 2028 en 2029. Er kunnen niet voldoende invulvelden worden ingebouwd waardoor (een deel van) de gegevens bij elkaar worden samengeteld in het laatste invulveld, wat een beperking van toezicht en handhaving betekent.
- Inpasbaarheid van box 3 vraagt veel capaciteit. Dit heeft de volgende consequenties voor andere trajecten:
 - De BAZ kan niet per 2030 (dit geldt voor scenario's 2, 3, 4), de BAZ loopt tenminste één jaar vertraging op.
 - De afbouw van de Aftrek specifieke zorgkosten kan in deze variant volgens voorgenomen tijdpad.
 - Voor de verzachtingen in de Novelle is minder rationale bij het zo snel mogelijk overgaan naar VWB. Deze verzachtingen zijn ook deels niet langer inpasbaar.
 - Ruimte voor eventuele toekomstige wensen voor de komende jaren neemt af. Met deze beperkingen, gaat dit scenario niet ten koste van de vernieuwing (Cool:Gen)
- Gegevensaanlevering door ketenpartners (banken etc.) aan de belastingdienst is per 2028 niet mogelijk. De voorgevulde aangifte van box 3 gegevens is voor 2028 dan ook niet mogelijk. Hierdoor ontbreekt ook de contrainformatie voor toezicht en handhaving waardoor toezicht wordt bemoeilijkt. Ook doet dit een extra beroep op het doenvermogen van burgers. Eerste geluiden van grootbanken zijn dat het wellicht mogelijk is gegevens aan te leveren aan klanten, zodat belastingplichtigen die gegevens zelf kunnen gebruiken voor het doen van aangifte. Het zal echter per bank verschillen in hoeverre ze daartoe in staat zijn.
- Juridisch houdbaarheid: het dragend onderscheid in de huidige WWR tussen vermogensaanwas en vermogenswinst in liquide en illiquide vermogensbestanddelen vervalt grotendeels. Voor de jaren 2028 en 2029 brengt dit een risico voor procedures voor de bestanddelen waarvoor een vermogensaanwasbelasting met zich mee.
- Het voorstel zorgt voor een budgettaire derving die gedekt moet worden. Deze derving ligt cumulatief lager dan bij scenario 3, omdat er niet teruggevallen hoeft te worden op de tegenbewijsregeling.
- Tijdpad voor wetgevingsproces is zeer krap. Risico dat reparatiewetgeving nodig zal zijn.

² Directe cryptobeleggingen, verzekeringsproducten en lijfrentes, vorderingen en schulden (voor zover geen financieel instrument), 'overige' vermogensbestanddelen zoals roerende zaken ter belegging en banktegoeden in vreemde valuta.

Dekking budgettaire gevolgen van de scenario's

- Op basis van de begrotingsregels van het kabinet zal de budgettaire derving van mogelijke aanpassingen aan de WWR en een doorontwikkeling naar een volledige vermogenswinstbelasting moeten worden gedekt.
- De Tweede Kamer heeft bij de motie Bikker/Eerdmans uitgesproken dat dekking voor eventuele aanpassingen aan de WWR zoals de achterwaartse verliesverrekening moet worden gevonden in het brede domein van vermogen.
- In tabel 2 worden mogelijke dekkingsopties gepresenteerd (niet uitputtend).

In miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)	2027	2028	2029	2030	2031	Cum t/m 2031	Cum t/m 2035	struc
Constructies								
Aanpakken belastingconstructie in de schenkbelasting met papieren schenkingen	153	153	153	153	153	765	1.377	153
Box 2								
Excessief lenen box 2, drempel van € 500.000 naar € 400.000, exclusief afschaffen uitzondering eigen woning								
w.v. saldo	185	479	-2	-4	-5	657	621	2
w.v. kader	11	11	11	11	11	55	99	11
Vpb								
Afschaffen lage vennootschapsbelastingtarief	3.322	3.266	3.201	3.154	3.098	16.041	28.213	3.043
Verlagen schijfgrens Vpb van € 200.000 naar € 100.000 in twee stappen	635	1.191	1.167	1.143	1.119	5.255	9.635	1.095
Inkomstenbelasting								
Verlagen aangrijpingspunt toptarief met € 3.500	1.242	1.242	1.242	1.242	1.242	6.210	11.178	1.242
Overige maatregelen, waaronder fiscale regelingen								
EB belastingvermindering toespitsten op huishoudens	0	0	0	401	395	796	2.314	371
Afschaffen verlaagde btw-tarief op kampeergelegenheid	0	227	227	227	227	908	1.816	227
Stapsgewijs afschaffen kleinschaligheidsinvesteringsaftrek	194	389	583	777	777	2.720	5.828	777
Afschaffen verlaagde motorrijtuigenbelasting tarief bestelauto ondernemer	285	526	723	880	802	3.216	6.039	648
Afschaffen zelfstandigenaftrek	0	0	212	207	202	6.21	1.387	188

**TERSTOND
TER BESLISSING**

Aan
de minister
de staatssecretaris van Financiën

**Directie Algemene
Financiële en
Economische Politiek**

Persoonsgegevens

nota

Stukken voor politieke vierhoek 25 augustus

Datum
24 augustus 2026

Notanummer
2026-0000349114

Bijlagen
1. Fiscale regelingen
2. Box 3

Aanleiding

Dinsdag 25 augustus vindt een politieke vierhoek plaats. Vanuit Financiën liggen twee stukken voor, fiscale regelingen en box 3. De stukken zijn aangepast zoals besproken. U ontvangt separaat de annotatie voor alle agendapunten.

Beslispunten

Gaat u akkoord met de agendering van de aangepaste stukken voor fiscale regelingen en box 3?

Kernpunten

- Het stuk over fiscale regelingen is op de volgende punten aangepast op verzoek van de politieke vierhoek en zoals besproken:
 - Ter invulling van motie Dassen is het afschaffen van de bosbouwvrijstelling (incl. terugsluis) toegevoegd. Het afschaffen van de natuurgrondvrijstelling is geschrapt.
 - Een korte verwijzing is opgenomen naar de bredere herziening van het belasting- en toeslagenstelsel.
 - Onderdelen B (horizonbepalingen) en C (recente evaluaties) zijn uit de notitie gehaald.
- Het stuk over box 3 is op de volgende punten aangepast op verzoek van de politieke vierhoek:
 - Alleen scenario 1 (Novelle met verbeteringen WWR) en scenario 4 (VWB uitbreiden 2028, volledig 2030) blijven van de scenario's over in de notitie.
 - Een korte toelichting is toegevoegd over de raming van de tegenbewijsregeling. De kosten ervan zijn gestegen door (i) een hogere toename van het vermogen dan eerder voorspeld, (ii) een lagere woningwaardeontwikkeling voor 2027 (relevant voor belastingjaar 2028) en (iii) door het feit dat het OWR-formulier geïntegreerd is in de aangifte, waardoor het makkelijker is om tegenbewijs in te dienen. Daar staat tegenover dat het aantal ontvangen tegenbewijzen voor de jaren t/m 2024 vooralsnog achterblijft bij de raming voor die jaren.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

**TERSTOND
TER BESLISSING**
Aan

**Directie Algemene
Financiële en
Economische Politiek**

Persoonsgegevens

de staatssecretaris van Financiën

nota

Stukken voor politieke vierhoek 25 augustus

Datum
24 augustus 2026

Notanummer
2026-0000349114

Bijlagen
1. Fiscale regelingen
2. Box 3

Aanleiding

Dinsdag 25 augustus vindt een politieke vierhoek plaats. Vanuit Financiën liggen twee stukken voor, fiscale regelingen en box 3. De stukken zijn aangepast zoals besproken. U ontvangt separaat de annotatie voor alle agendapunten.

Beslispunten

Gaat u akkoord met de agendering van de aangepaste stukken voor fiscale regelingen en box 3?

akkoord

Kernpunten

- Het stuk over fiscale regelingen is op de volgende punten aangepast op verzoek van de politieke vierhoek en zoals besproken:
 - Ter invulling van motie Dassen is het afschaffen van de bosbouwvrijstelling (incl. terugsluis) toegevoegd. Het afschaffen van de natuurgrondvrijstelling is geschrapt.
 - Een korte verwijzing is opgenomen naar de bredere herziening van het belasting- en toeslagenstelsel.
 - Onderdelen B (horizonbepalingen) en C (recente evaluaties) zijn uit de notitie gehaald.
- Het stuk over box 3 is op de volgende punten aangepast op verzoek van de politieke vierhoek:
 - Alleen scenario 1 (Novelle met verbeteringen WWR) en scenario 4 (VWB uitbreiden 2028, volledig 2030) blijven van de scenario's over in de notitie.
 - Een korte toelichting is toegevoegd over de raming van de tegenbewijsregeling. De kosten ervan zijn gestegen door (i) een hogere toename van het vermogen dan eerder voorspeld, (ii) een lagere woningwaardeontwikkeling voor 2027 (relevant voor belastingjaar 2028) en (iii) door het feit dat het OWR-formulier geïntegreerd is in de aangifte, waardoor het makkelijker is om tegenbewijs in te dienen. Daar staat tegenover dat het aantal ontvangen tegenbewijzen voor de jaren t/m 2024 vooralsnog achterblijft bij de raming voor die jaren.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Politieke Vierhoek
25 augustus 2026

Parnassusplein 5
2511 VX Den Haag
Postbus 90801
2509 LV Den Haag

Datum
24 augustus 2026

Onze referentie

memo

Doorrekening pakketten verbetering koopkracht- en armoedebeeld

De Politieke Vierhoek van 21 augustus heeft gevraagd een aantal beleidspakketten door te rekenen die het koopkracht- en armoedebeeld verbeteren, en daarbij te werken met de volgende uitgangspunten:

- De pakketten waarin het mediane koopkrachtcijfer uitkomt op 0,0% (onderdeel B van het vorige memo) worden zodanig aangepast, dat het mediane koopkrachtcijfer van werkenden ook uitkomt op ten minste 0,0%. Daarbij is ook gewisseld dat niets doen ook een mogelijkheid is.
- De nieuwe doorrekening bevat zowel pakketten waarin de arbeidskorting wordt verhoogd als pakketten waarin dit niet gebeurt. Ook is inzichtelijk gemaakt in hoeverre de ouderenkorting kan worden verlaagd zodat dat het koopkrachtcijfer van gepensioneerden uitkomt op het cijfer in het basispad.
- In de Vierhoek ging het ook over het door de Tweede Kamer gevraagde "stapelingsrapport". Bijlage 3 is ter kennisname bijgevoegd en gaat in op de aanleiding en inhoud van het rapport, en op hoe het rapport zich verhoudt tot de besluitvorming.

Beslispunten Politieke Vierhoek:

- Welke van de onderstaande varianten heeft uw voorkeur?
- Welke dekking heeft uw voorkeur?

Correctie basispad

- Er is een fout ontdekt in het basispad. Het basispad van de cMEV was gebaseerd op de aanname dat de tegemoetkoming voor arbeidsongeschikten in 2027 wordt afgeschaft. Afgelopen voorjaar is echter besloten om dit met één jaar uit te stellen, dus in 2028 i.p.v. 2027.
- Deze fout is nu hersteld. Als gevolg daarvan komt het mediane koopkrachtcijfer voor alle huishoudens uit op -0,3% (was -0,4%). De koopkracht van uitkeringsgerechtigden komt uit op -0,2% (was -0,4%) de koopkracht van gepensioneerden komt uit op +0,4% (was +0,3%). Het armoedecijfer komt voor 2027 uit op hetzelfde cijfer als 2026, namelijk 2,6% (was 2,7%) en de kinderarmoede komt uit op 2,3% (was 2,4%).
- De correctie van het basispad heeft ook gevolgen voor de pakketten die eerder zijn voorgelegd. Er is minder geld nodig om hetzelfde koopkrachtbeeld te bereiken. Dit memo gaat daarom eerst in op de (bijgewerkte) pakketten die de mediane koopkracht van alle huishoudens verbeteren naar 0,0%. Vervolgens gaat dit memo in op de pakketten die de mediane koopkracht van werkenden verbeteren naar 0,0%.

Overige uitgangspunten van de doorrekening

- De pakketten zijn doorgerekend ten opzichte van het nieuwe basispad.
- In het coalitieakkoord is afgesproken dat nieuw beleid in Europees Nederland in de basis ingevoerd in Caribisch Nederland (CN), tenzij er zwaarwegende redenen zijn dit niet te doen. In dit memo is nog geen rekening gehouden met eventuele doorvertaling van de koopkrachtbesluitvorming naar CN.
- Aandachtspunt is dat sommige maatregelen gevolgen kunnen hebben voor de complexiteit, of bestaande knelpunten in de fiscaliteit kunnen vergroten.

Pakketten die de mediaan voor alle huishoudens verbeteren naar 0,0%

- Pakket B1 past de tabelcorrectiefactor (tcf) volledig toe. Dit is een intensivering van ongeveer € 1,5 miljard.
 - In het vorige memo was volledige toepassing van de tcf niet voldoende om de mediaan naar 0,0% te brengen. Daarvoor moest ook de arbeidskorting verhoogd worden om de mediaan van alle huishoudens op 0,0% te krijgen, waardoor het budgettair beslag hoger was (€1,8 miljard).
- Pakket B2 verhoogt de arbeidskorting met maximaal € 180 per jaar. Dit is een intensivering van € 1,4 miljard.
 - De maatvoering in dit pakket is hetzelfde als in het vorige memo, toen er nog per abuis vanuit werd gegaan dat de tegemoetkoming voor arbeidsongeschikten in 2027 werd afgeschaft. Dit komt doordat de groep die de tegemoetkoming ontvangt maar zeer beperkt profiteert van de intensivering in de arbeidskorting.
- Pakket B3 verlaagt het tarief van de eerste en tweede schijf met 0,3%-punt, en behoudt de vrijheidsbijdrage burgers (via onvolledige indexatie van de tcf). Daarmee beperkt dit pakket de lastenverzwaring die tegenover de verhoging van het eigen risico staat. Dit is een intensivering van ongeveer € 1,5 miljard.
- Tabel 1 geeft het koopkracht- en armoedebeeld voor de drie pakketten. De mediaan voor alle huishoudens verbetert naar 0,0%. De armoedecijfers blijven gelijk aan het basispad (2,6%), hetzelfde als in 2026.

Tabel 1: Mediane koopkrachtontwikkeling en armoedecijfers bij pakketten die de mediane koopkracht van alle huishoudens verbeteren naar 0,0% (dekking buiten de IB, zonder eventuele doorwerking op lonen en inflatie)

	Basispad	B1	B2	B3
	Nieuw basispad o.b.v cMEV	Volledige toepassing tcf	Verhoging AK (+€180)	Verlaging TES/TTS (-0,3%- punt)
<i>Inkomensgroep</i>				
1e 20%- groep	-0,1%	0,2%	0,1%	0,2%
2e 20%- groep	-0,3%	0,1%	0,1%	0,1%
3e 20%- groep	-0,4%	-0,1%	0,0%	0,0%
4e 20%- groep	-0,5%	-0,2%	-0,1%	-0,1%
5e 20%- groep	-0,4%	-0,1%	0,0%	0,0%
<i>Inkomensbron</i>				
Werkenden	-0,5%	-0,2%	0,0%	-0,2%
Uitkeringsgerechtigden	-0,2%	0,0%	-0,1%	0,1%
Gepensioneerden	0,4%	0,7%	0,4%	0,6%
<i>Huishoudtype</i>				
Tweeverdieners	-0,3%	0,0%	0,0%	0,0%
Alleenstaanden	-0,3%	0,0%	0,0%	0,0%
Alleenverdieners	-0,4%	-0,1%	0,0%	0,0%
<i>Kinderen</i>				
Huishoudens met kinderen	-0,3%	0,0%	0,1%	0,0%
Huishoudens zonder kinderen	-0,5%	-0,2%	-0,1%	-0,2%
Alle huishoudens	-0,3%	0,0%	0,0%	0,0%
Armoede onder personen	2,6%	2,6%	2,6%	2,6%
Kinderarmoede	2,3%	2,3%	2,3%	2,3%
Intensivering in mld. (totaal)	n.v.t.	€ 1,5 mld.	€ 1,4 mld.	€ 1,5 mld.

Pakketten die de mediaan voor werkenden verbeteren naar 0,0%

- In pakket B2 komt de mediaan voor werkenden uit op 0,0%, maar in pakketten B1 en B3 is dit nog niet het geval. Om de mediaan van werkenden in die pakketten naar 0,0% te brengen, zijn aanvullende maatregelen nodig. Bijvoorbeeld een verhoging van de arbeidskorting of een (extra) verhoging van de tarieven van de eerste en tweede schijf.
- De C-pakketten illustreren dit door voort te bouwen op pakket B1.
- Pakket C1.1 past de tabelcorrectiefactor (tcf) volledig toe (zoals in B1), en verhoogt de arbeidskorting met € 70. Dit is een intensivering van ongeveer € 2,0 miljard.
- Pakket C1.2 past de tabelcorrectiefactor (tcf) volledig toe (zoals in B1), en verlaagt het tarief in de eerste en tweede schijf. Dit is een intensivering van ongeveer € 2,3 miljard.
- Tabel 2 geeft het koopkracht- en armoedebeeld voor beide pakketten. De mediaan van alle huishoudens verbetert in beide pakketten naar +0,1%. De armoedecijfers blijven gelijk aan het basispad (2,6%), hetzelfde als in 2026.
- Ter illustratie: Om de mediaan van werkenden op 0,0% te brengen via de lijn van pakket B3 (verlaging TES/TTS), zou als aanvullende maatregel eenzelfde verhoging van de arbeidskorting (+€70) of eenzelfde (extra) verlaging van TES/TTS (-0,15%-punt) nodig zijn.

Tabel 2: Mediane koopkrachtontwikkeling en armoedecijfers bij pakketten die de mediane koopkracht van werkenden verbeteren naar 0,0% (dekking buiten de IB, zonder eventuele doorwerking op lonen en inflatie)

	Basispad	C1.1	C1.2
	Nieuw basispad o.b.v cMEV	Volledige toepassing tcf, Verhoging AK (+€70)	Volledige toepassing tcf, Verlaging TES/TTF (-0,15%-punt)
<i>Inkomensgroep</i>			
1e 20%- groep	-0,1%	0,3%	0,3%
2e 20%- groep	-0,3%	0,2%	0,2%
3e 20%- groep	-0,4%	0,1%	0,1%
4e 20%- groep	-0,5%	0,0%	0,0%
5e 20%- groep	-0,4%	0,1%	0,1%
<i>Inkomensbron</i>			
Werkenden	-0,5%	0,0%	0,0%
Uitkeringsgerechtigden	-0,2%	0,0%	0,1%
Gepensioneerden	0,4%	0,7%	0,8%
<i>Huishoudtype</i>			
Tweeverdieners	-0,3%	0,1%	0,1%
Alleenstaanden	-0,3%	0,1%	0,2%
Alleenverdieners	-0,4%	0,1%	0,1%
<i>Kinderen</i>			
Huishoudens met kinderen	-0,3%	0,1%	0,2%
Huishoudens zonder kinderen	-0,5%	0,0%	0,0%
Alle huishoudens	-0,3%	0,1%	0,1%
Armoede onder personen	2,6%	2,6%	2,6%
Kinderarmoede	2,3%	2,3%	2,3%
Intensivering (totaal)	n.v.t.	€ 2,0 mld.	€ 2,3 mld.

Verlagen ouderenkorting

- Gepensioneerden hebben een relatief gunstige koopkrachtontwikkeling vanwege de (eenmalig) hogere pensioenindexatie door de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. Tijdens de Vierhoek is gesproken over de mogelijkheden om de ouderenkorting te verlagen, bijvoorbeeld zodat de mediane koopkracht van gepensioneerden uitkomt op het cijfer als in het basispad (+0,4%). Daarmee wordt de dekking opgegeven kleiner.
- Een verlaging van de ouderenkorting met € 150 levert ongeveer € 300 miljoen op. De koopkracht van gepensioneerden verslechtert dan met ongeveer 0,3%-punt.

- Het is ook mogelijk om de middelen die een verlaging van de ouderenkorting in te zetten voor een objectief partnerbegrip in de AOW. Dit kost ongeveer € 130 miljoen structureel.¹
- Het verlagen van de ouderenkorting zal op de nodige kritiek stuiten:
 - Een verlaging van de ouderenkorting betekent de facto dat het positieve inkomenseffect van de (eenmalig) hogere pensioenindexatie als gevolg van de pensioentransitie wordt afgeroomd.
 - Daarnaast is in eerdere jaren telkens aangegeven dat het niet logisch is om achterblijvende indexatie door pensioenfondsen met koopkrachtbeleid te repareren. Het gevolg daarvan is dat de inkomens van gepensioneerden de afgelopen decennia ia achtergebleven (zie box cMEV). Dan is het lastig te verdedigen om nu hogere indexering af te romen.

Dekking van de pakketten

- In de pakketten in dit memo is geen rekening gehouden met dekking. Voor dekking kan geput worden uit de lijst in bijlage 2.
- Tijdens de Vierhoek was het verzoek om breed te kijken naar dekking. Daarom is de lijst in bijlage 2 (die was opgenomen in het vorige memo) uitgebreid met een aantal dekkingsopties m.b.t. vermogen en bedrijfsleven (waaronder ewf, vpb en box 2).
- De meeste dekkingsopties werken negatief door in de koopkracht via de inflatie of via de loonruimte. Dit effect wordt pas zichtbaar bij de MEV, wanneer het CPB alle maatregelen uit de gehele besluitvorming doorrekent (inclusief de maatregelen die aan andere tafels worden besproken). De kans is groot dat sturen op een mediaan van 0,0% in de augustusbesluitvorming alsnog tot een negatieve koopkrachtontwikkeling zal leiden bij de MEV.
- Hoe groot het indirecte effect van dekkingsopties op de koopkracht is, hangt overigens af van het soort dekking: een btw-verhoging werkt bijvoorbeeld aanzienlijk sterker door dan een vpb-verhoging.

¹ Op korte termijn vallen de kosten van de maatregel hoger uit (namelijk € 185 miljoen), dit loopt af in latere jaren naar € 130 miljoen structureel.

Bijlage 1: Budgettaire gevolgen pakketten, in prijzen 2026 in mln. euro's

De budgettaire bedragen vanaf 2028 zijn voorlopig

Pakket B1

+ = saldoverbeterend	2027	2028	2029	2030	2031	Struc
Volledige toepassing tcf in 2027	-1.502	-1.502	-1.502	-1.502	-1.502	-1.502
Totaal	-1.502	-1.502	-1.502	-1.502	-1.502	-1.502

Pakket B2

+ = saldoverbeterend	2027	2028	2029	2030	2031	Struc
Arbeidskorting (alle knikpunten) verhogen met 180 euro	-1.416	-1.416	-1.416	-1.416	-1.416	-1.416
Totaal	-1.416	-1.416	-1.416	-1.416	-1.416	-1.416

Pakket B3

+ = saldoverbeterend	2027	2028	2029	2030	2031	Struc
Verlagen TES en TTS met 0,3%-punt	-1.508	-1.508	-1.508	-1.508	-1.508	-1.508
Totaal	-1.508	-1.508	-1.508	-1.508	-1.508	-1.508

Pakket C1.1

+ = saldoverbeterend	2027	2028	2029	2030	2031	Struc
Volledige toepassing tcf in 2027	-1.502	-1.502	-1.502	-1.502	-1.502	-1.502
Arbeidskorting (alle knikpunten) verhogen met 70 euro	-535	-535	-535	-535	-535	-535
Totaal	-2.037	-2.037	-2.037	-2.037	-2.037	-2.037

Pakket C1.2

+ = saldoverbeterend	2027	2028	2029	2030	2031	Struc
Volledige toepassing tcf in 2027	-1.502	-1.502	-1.502	-1.502	-1.502	-1.502
Verlagen TES en TTS met 0,15%-punt	-757	-757	-757	-757	-757	-757
Totaal	-2.259	-2.259	-2.259	-2.259	-2.259	-2.259

Bijlage 2: Dekkingsopties

In miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)	2027	2028	2029	2030	2031	Cum	struc
Fiscale regelingen – Laag vpb-tarief							
Afschaffen lage vennootschapsbelastingtarief	3.322	3.266	3.210	3.154	3.098	16.050	3.043
Vpb harmoniseren op 25% (nu 25,8%)	1.897	1.841	1.785	1.730	1.674	8.927	1.618
Verhogen lage Vpb-tarief 21,1% (nu 19%)	1.191	1.161	1.130	1.100	1.070	5.652	1.040
Verlagen schijfgrens Vpb van € 200.000 naar € 100.000 in twee stappen	635	1.191	1.167	1.143	1.119	5.255	1.095
Verhogen lage Vpb-tarief per 1% punt (sleutel)	586	579	572	565	558	2.860	551
Fiscale regelingen – Omzetbelasting							
Afschaffen Btw verlaagd tarief kappersdiensten	0	258	258	258	258	1.032	258
Afschaffen Btw verlaagd tarief herstellwerkzaamheden	0	50	50	50	50	200	50
Afschaffen Btw verlaagd tarief schoonmaken woningen	0	74	74	74	74	296	74
Afschaffen Btw verlaagd tarief schilderen, stukadoren, en behangen	0	428	428	428	428	1.712	428
Afschaffen Btw verlaagd tarief isolatiewerkzaamheden	0	40	40	40	40	160	40
Afschaffen Btw verlaagd tarief geneesmiddelen en (medische) hulpmiddelen	0	1.781	1.781	1.781	1.781	7.124	1.781
Afschaffen btw verlaagd tarief kamperen	0	227	227	227	227	908	227
Afschaffen Btw verlaagd tarief voedingsmiddelen en water	0	9.178	9.178	9.178	9.178	36.712	9.178
Afschaffen Btw verlaagd tarief restaurant- en cateringdiensten	0	1.913	1.913	1.913	1.913	7.652	1.913
Afschaffen btw vrijstellingen componisten, schrijvers en journalisten	0	8	8	8	8	32	8
Verhogen lage btw-tarief per 1% punt (sleutel)	0	1.361	1.361	1.361	1.361	5.444	1.361
Fiscale regelingen - Overig							
EB belastingvermindering toespitsten op huishoudens	0	0	0	401	395	796	371
Stapsgewijs afschaffen kleinschaligheidsinvesteringsaftrek	194	389	583	777	777	2720	777

In miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)	2027	2028	2029	2030	2031	Cum	struc
Afschaffen verlaagde motorrijtuigenbelasting tarief bestelauto ondernemer	285	526	723	880	802	3216	648
Afschaffen zelfstandigenaftrek*	0	0	212	207	202	621	188
Afschaffen dienstverband vrijstelling	0	42	42	42	42	168	42
Giftenaftrek inkomstenbelasting uniformeren	54	54	54	205	205	572	205
Afschaffen reisaftrek OV	0	0	7	7	7	21	7
Afschaffen willekeurige afschrijving zeeschepen	0	4	4	4	4	16	4
Afschaffen bosbouwvrijstelling	0	0	34	34	35	103	35
Afschaffen cultuurgrondvrijstelling	0	168	168	168	168	672	168
Afschaffen landbouwvrijstelling	0	0	9	17	25	51	171
Afschaffen uitzondering zuivel en soja in verbruiksbelasting	0	0	0	229	229	458	229
Afschaffen eenmalig verhoogde vrijstellingen schenkbelasting voor kinderen	0	0	36	40	47	123	58
Afschaffen assurantiebelasting vrijstelling bredeweersverzekering	8	8	8	8	8	40	8
Afschaffen doorschuifregelingen aanmerkelijk belang	0	0	179	179	179	537	179
Vermogen en bedrijfsleven							
Verhogen EWF tot € 1.350.000 met 0,05%-punt*	428	445	442	450	458	2.223	544
Excessief lenen box 2, drempel van € 500.000 naar € 100.000 in vier stappen, exclusief afschaffen uitzondering eigen woning							
<i>w.v. saldo</i>	185	736	1.023	1.457	1.360	4.761	14
<i>w.v. kader</i>	11	27	49	81	81	248	81

In miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)	2027	2028	2029	2030	2031	Cum	struc
Excessief lenen box 2, drempel van € 500.000 naar € 100.000, inclusief afschaffen uitzondering eigen woning							
<i>w.v. saldo</i>	2.676	6.922	-25	-45	-64	9.464	24
<i>w.v. kader</i>	169	169	169	169	169	845	169
Verhogen box 2 tarief lage schijf	139	139	139	139	139	695	139
Verhogen box 2 tarief hoge schijf	149	149	149	149	149	745	149
Aanpakken belastingconstructie in de schenkbelasting met papieren schenkingen	153	153	153	153	153	765	153
Moderniseren forfaits in schenk- en erfbelasting	0	153	153	153	153	612	153
Verlagen per 1% mkb-winstvrijstelling (sleutel)*	184	184	184	184	184	920	184
OVB doorstromers van 2 naar 2,1%	86	86	86	86	86	430	86

* Rechtstreeks effect koopkrachtcijfers. Overige maatregelen lopen waar relevant mee in de inflatie. Voor de raming is uitgegaan van het budgettaire effect ten opzichte van het basispad exclusief koopkrachtpakketjes. Het uiteindelijke budgettaire effect hangt af van het gekozen pakket.

Bijlage 3: Memo Stapelingsanalyse n.a.v. motie Stoffer c.s. en motie Lahlah c.s. en relatie tot koopkrachtbesluitvorming

Aanleiding

- Met twee moties heeft de Tweede Kamer gevraagd om een analyse van de effecten van maatregelen uit het coalitieakkoord.
 - Motie Stoffer c.s. verzoekt om voorafgaand aan alle voorgenomen maatregelen in de sociale zekerheid en zorg de gevolgen daarvan voor kwetsbare groepen in kaart te brengen.
 - De motie Lahlah c.s. verzoekt het kabinet om het Nibud te vragen een doorrekening van de kabinetsplannen voor diverse voorbeeldhuishoudens te maken, waarbij de stapeling van maatregelen op zowel sociale zekerheid als in de zorg worden meegenomen.
- Dit memo licht toe wat de relatie is met de koopkrachtbesluitvorming voor 2027. De toelichting bevat een samenvatting van de belangrijkste uitkomsten van de analyse.

Kernpunten

- Voor deze 'stapelingsanalyse' heeft een werkgroep van VWS en SZW:
 1. Inkomenseffecten in beeld gebracht met microdata van het CBS. De analyse biedt meer inzicht in de groepen die een negatief inkomenseffect ondervinden van de maatregelen in de zorg en sociale zekerheid, welke maatregelen hieraan het meest bijdragen en welke maatregelen vaak met elkaar stapelen.
 2. Met voorbeeldhuishoudens (persona's) specifieke en/of veelvoorkomende situaties van stapeling uitgelicht. Hierbij is uitgegaan van alleenstaande huishoudens, omdat de effecten hier naar verwachting het grootst zijn.
- Van diverse maatregelen staat de exacte invulling nog niet vast en kennen een verschillende invoeringstermijn. Om tegemoet te komen aan het verzoek uit de Kamer is een technische invulling gekozen. In de analyse is het structurele effect gepresenteerd waarbij de maatregelen gelijktijdig ingaan opgesteld. In de praktijk zullen de diverse maatregelen verschillende jaren ingaan en nog nadere ingevuld worden, waarbij de analyse gebruikt kan worden.
- Daarnaast heeft het NIBUD voor de voorbeeldhuishoudens berekend of zij voldoende besteedbaar inkomen overhouden voor de noodzakelijke uitgaven.
- De stapelingsanalyse maakt inkomenseffecten zichtbaar die niet goed zichtbaar zijn in de koopkrachtplaatjes, omdat:
 - Sommige maatregelen betrekking hebben op kosten en niet op inkomen. In de reguliere koopkracht landt dit in de inflatie (een klein effect voor iedereen) en niet in de besteedbare inkomens van huishoudens (een groter effect voor specifieke huishoudens).
 - De stapelingsanalyse focust op groepen huishoudens die met meerdere maatregelen te maken krijgen. Dergelijke specifieke groepen zijn meestal niet zichtbaar in de mediane koopkrachtcijfers. Eigenlijk wordt ingezoomd op de staarten van de koopkrachtverdeling.
 - Koopkrachtbesluitvorming richt zich doorgaans op maatregelen in één jaar (zoals nu op 2027). De stapelingsanalyse bevat maatregelen in 2027, 2028, 2029 en 2030, en toont juist hoeveel huishoudens de komende jaren te maken krijgen met een cumulatie van maatregelen. Het eventuele terugdraaien van maatregelen uit de stapelingsanalyse heeft daarom geen impact op de koopkracht van 2027, met één uitzondering:
 - De verhoging van het eigen risico (de stapelingsanalyse laat zien dat de inkomenseffecten hiervan beperkt zijn) staat in het basispad wel in 2027 en is ook onderdeel van het koopkrachtbeeld.
- De directe interactie tussen de koopkrachtbesluitvorming voor 2027 en de stapelingsanalyse is beperkt en hoeft niet gelijktijdig besproken te worden. Alhoewel alleen het eigen risico in het basispad staat voor 2027, is besluitvorming ook op korte termijn nodig voor eventuele aanpassing voor maatregelen met een latere ingangsdatum, maar waar wel op korte termijn onomkeerbare stappen gezet dienen te worden om de beoogde invoeringsdatum te halen.

Toelichting

Scope

- Tabel 1 toont de maatregelen die zijn meegenomen in de analyse. Niet alle maatregelen konden meegenomen worden in de microdata-analyse (schuingedrukt in tabel), bijvoorbeeld omdat de data niet bestaan, of dat maatregelen alleen betrekking hebben op nieuwe instroom. Daarom is voor o.a. de invoering van de eigen bijdrage in de Jeugdwet en maatregelen op de WW in aanvulling op de maatregelen die in de microdata zijn meegenomen met de 'persona's' het effect van stapeling in beeld gebracht.
- Er zijn middelen gereserveerd om de impact van de maatregelen op de meest kwetsbaren te reduceren.

Tabel 1. Maatregelen in de stapelingsanalyse
(schuingedrukt is niet meegenomen in de microdata-analyse)

Ingangsjaar	Maatregel	Budgettair effect (struc in mld)
2027	Verhogen verplicht eigen risico	-1,1
	<i>Pakketmaatregel geneesmiddelen</i>	-0,1
2028	<i>Trancheren verplicht eigen risico</i>	-0,2
	Verlagen vermogensgrens zorgtoeslag naar heffingsvrij vermogen	-0,3
	Invoeren inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage in de Wmo 2015	-0,3 ²
	Afschaffen fiscale regeling aftrek specifieke zorgkosten, inclusief tegemoetkoming specifieke zorgkosten	-0,6
	<i>Invoeren eigen bijdrage Jeugdwet</i>	-0,3
	Afschaffen tegemoetkoming arbeidsongeschikten	-0,3
	<i>WW: Duurverkorting (2028)³, aanscherping referte-eis (2030), vertraagde opbouw WW en 80% uitkeringshoogte in de eerste twee maanden (2030)</i>	-1,3
	<i>Selectie van geneesmiddelen uit het basispakket</i>	-0,2
2029	Invoeren eigen bijdrage wijkverpleging	-0,2
	Huishoudelijke hulp uit Wmo 2015 met vangnet	-0,4
	Verlagen maximum dagloon met 20%	-0,8
2030	<i>Afschaffen IVA-uitkering</i>	-1,2

Belangrijkste uitkomsten

- De stapelingsanalyse geeft in feite inzicht in inkomenseffecten die niet goed zichtbaar zijn in koopkrachtplaatjes.
- Circa 4,3 miljoen huishoudens krijgen in de jaren 2027-2030 te maken met negatieve inkomenseffecten door één of meer maatregelen op het terrein van de zorg en sociale zekerheid.
 - De maatregelen in het zorgdomein stapelen relatief vaak met elkaar.
 - Maatregelen op zorg én sociale zekerheid stapelen minder vaak met elkaar, met uitzondering van de maatregelen in het eigen risico.
 - Onderstaande tabel 2 toont een overzicht van de frequentie van inkomenseffecten, welke huishoudens hiermee te maken krijgen en welke maatregelen het meest bijdragen.
- De statische inkomenseffecten die uit deze analyse volgen zijn voor sommige huishoudens fors. In de praktijk kennen de maatregelen verschillende invoeringsjaren, waardoor de effecten voor huishoudens niet in één keer op zullen

² Dit betreft de uitname van middelen uit het Gemeentefonds. De maatregel levert naar verwachting in totaal € 390 miljoen op.

³ De inkomenseffecten van de duurverkorting van de WW treden pas op vanaf 2029.

treden. In de vormgeving van een aantal maatregelen is rekening gehouden met draagkracht. Dit komt ook naar voren uit de analyse.

- Bij de inkomens- en vermogensafhankelijke bijdrage (IVB) in de Wmo 2015 worden de lage inkomens ontzien en landen de grootste effecten bij de hoge inkomens. Dit geldt ook voor de eigen bijdrage in de jeugdwet.
- De verlaging van het maximale dagloon betreft voornamelijk huishoudens vanaf het derde inkomenskwintiel.
- Het negatieve inkomenseffect van de maatregel in de zorgtoeslag landt bij huishoudens met box 3-vermogen in combinatie met een lager inkomen.
- In sommige gevallen is beperkte doeltreffendheid en doelmatigheid reden tot het afschaffen van een regeling. Dit geldt voor de aftrek specifieke zorgkosten.

Tabel 2. Frequentie en oorzaak inkomenseffecten

Cumulatief inkomenseffect	Huishoudens	Maatregelen / doelgroep
0 tot -1%	3,4 mln	Vooral veroorzaakt door indexatie en verhoging van het eigen risico, in combinatie met een verlaging van de zorgpremie.
-1% tot -5%	0,6 mln	De maatregelen verschillen per huishouden.
Meer dan -5%	0,3 mln	Dit betreft vooral gepensioneerden en lagere inkomens met zorgkosten en uitkeringsgerechtigden in de WIA met een middeninkomen. Grote inkomenseffecten bij gepensioneerden met lage inkomens komen door: ▪ het schrappen van de huishoudelijke hulp uit de Wmo 2015; ▪ de verlaging van de vermogensgrens in de zorgtoeslag; ▪ de afschaffing van de aftrek specifieke zorgkosten. Grote inkomenseffecten bij uitkeringsgerechtigden met een middeninkomen komen door: ▪ het verlagen van het maximum dagloon. Dit heeft inkomenseffecten van -4,4% in doorsnee en uitschieters tot -15%. ▪ In mindere mate ook het afschaffen van de aftrek specifieke zorgkosten, het schrappen van huishoudelijke verzorging in de Wmo en de invoering van de inkomens- en vermogensafhankelijke bijdrage in de Wmo 2015.

Nibud-rapportage

- Naar aanleiding van de motie Lahlah heeft het Nibud voor een aantal relatief veelvoorkomende voorbeeldhuishoudens getoetst of er voldoende besteedbaar inkomen overblijft voor noodzakelijke uitgaven.
- De inkomenseffecten voor de doorgerekende persona's zijn divers. Procentueel gaat het om inkomensdalingen van 0,9 tot 18,7 procent van 2027-2030.
- Voor het merendeel van de persona's blijven de *minimaal noodzakelijke uitgaven* betaalbaar, met de nuance dat er geen sprake moet zijn van meerkosten.
- Als rekening wordt gehouden met gemiddelde meerkosten van chronisch zieken, dan zien we dat de *minimaal noodzakelijke uitgaven* bij de persona's met een laag inkomen niet betaalbaar zijn, en de maatregelen voor grotere tekorten zorgen. Dat is zonder rekening te houden met gemeentelijke regelingen en de enveloppe voor chronisch zieken van 350 miljoen.
- Voor huishoudens met een hoger inkomen volstaat het niet om alleen te kijken naar de *minimaal noodzakelijke uitgaven*. In de analyse heeft het Nibud getoetst of de uitgaven nog betaalbaar zijn, uitgaande van een hoger uitgavenniveau (*normuitgaven*). Ook voor hogere inkomens met een arbeidsongeschiktheidsuitkering zorgen de maatregelen ervoor dat de betaalbaarheid (*op basis van de normuitgaven*) in het geding komt.

TER BESPREKING

Aan

de leden van de politieke vierhoek

**Directoraat-Generaal
voor Fiscale Zaken
Directie Algemene
Fiscale Politiek**

Persoonsgegevens

Datum
25 augustus 2026

Notanummer
2026-0000349724

Bijlagen
geen

nota

Fiscale regelingen augustusbesluitvorming 2026

Aanleiding

De motie Dassen¹ is aangenomen in de Kamer en roept op om ondoeltreffende en ondoelmatige fiscale regelingen af te schaffen of aan te passen en de opbrengsten daarvan in te zetten om de lastenverzwaring op arbeid te verminderen.

Bespreekpunten

Is de vierhoek akkoord met de invulling van motie Dassen conform tabel 1?

Toelichting

- Motie Dassen "verzoekt de regering opties uit te werken waarbij de voorgenomen belastingverhoging op arbeid verminderd kan worden via dekking in het afschaffen of versoberen van ondoelmatige en ondoeltreffende fiscale regelingen, en deze met de Kamer te delen voor de Voorjaarsnota." Op 23 juni 2026 is de Kamer per brief geïnformeerd dat het kabinet de mogelijke beleidsalternatieven tijdens de augustusbesluitvorming zal wegen. Hierbij gaat het om de voorgenomen belastingverhoging op arbeid (vrijheidsbijdrage).
- Er zijn op dit moment 55 regelingen die als 'negatief beoordeeld' kwalificeren op basis van de scores in het ambtelijk rapport 'Aanpak fiscale regelingen'.²
- Tabel 1 bevat een voorstel om tegemoet te komen aan motie Dassen.
- Daarnaast bevat bijlage 1 een groslijst van negatief geëvalueerde fiscale regelingen. Op grond van het coalitieakkoord zijn mogelijke aanpassingen op het terrein van de eigenwoningregeling en de bedrijfsopvolgingsregeling buiten beschouwing gelaten.
- De invulling van de motie Dassen moet in het geheel gewogen worden. Dit kan ook onderdeel uitmaken van de bredere herziening van het belasting- en toeslagenstelsel.

¹ Kamerstuk II 2025/2026, 36 848, nr. 101 (zie [hier](#) de digitale versie).

² Dit betekent dat de regeling ten minste voldoet aan één van de volgende criteria:

- de reden tot overheidsingrijpen ontbreekt (vraag 1 toetsingskader fiscale regelingen);
- beoordeeld als niet doeltreffend is;
- beoordeeld als niet doelmatig is;
- beoordeeld als zeer complex is voor de uitvoering, of;
- beoordeeld als zeer complex is voor de gebruikers.

Tabel 1. Voorstel invulling motie Dassen

In mln € prijzen 2026	2027	2028	2029	2030	Struc.	Struc. in
Afschaffen verlaagde btw-tarief op luchtballonvaart	0	2	2	2	2	2028
Afschaffen willekeurige afschrijving starters	0	0	2	4	8	2032
Afschaffen startersaftrek bij arbeidsongeschiktheid	0	0	1	1	1	2032
Afschaffen verlaagd accijnstarief voor kleine brouwerijen	0	2	2	2	2	2028
Afschaffen bosbouwvrijstelling (incl. 5 miljoen terugsluis naar natuurbeheer)	0	0	29	29	30	2068
Totaal	0	4	36	38	43	

Bijlage: overige opties negatief geëvalueerde fiscale regelingen

- Onderstaande lijst bevat de fiscale regelingen waarvan beleidsmatige aanpassing niet bij voorbaat is uitgesloten op grond van het coalitieakkoord of die tegen het oogmerk van de motie om de lasten op arbeid te verminderen in gaan. In het coalitieakkoord is bijvoorbeeld opgenomen dat de eigenwoningregelingen en de bedrijfsopvolgingsregeling (BOR) niet worden aangepast. Dit is een aanvulling op tabel 1.
- Veelal betreft het beleidsopties zoals geschetst in het ambtelijk rapport 'Kansen voor lagere tarieven en beter beleid' volgen³. De lijst met maatregelen is verder aangevuld met uitkomsten van recentere evaluatieonderzoeken.
- Voor alle beleidsopties is er van uitgegaan dat ze worden meegenomen in het Belastingplan 2027.
- De invulling van de motie moet in het geheel gewogen worden.

Tabel 2: Overige beleidsopties in het kader van de motie Dassen.

In mln € prijzen 2026	2027	2028	2029	2030	Struc.	Struc. in
<i>Maatregelen in de loonheffing, inkomsten-, en vennootschapsbelasting</i>						
Afschaffen dienstverband vrijstelling	0	42	42	42	42	2028
Giftenaftrek inkomstenbelasting uniformeren	54	54	54	205	205	2030
Afschaffen reisaftrek OV	0	0	7	7	7	2029
Afschaffen zelfstandigenaftrek	0	0	212	207	188	2034
Afschaffen willekeurige afschrijving zeeschepen	0	4	4	4	4	2028
Afschaffen natuurgrondvrijstelling	0	2	2	2	2	2028
Afschaffen cultuurgrondvrijstelling	0	168	168	168	168	2028
Afschaffen landbouwvrijstelling	0	0	9	17	171	2068
Verhogen lage Vpb-tarief per 1% punt (sleutel)	586	579	572	565	551	2032
Verlagen per 1% mkb-winstvrijstelling (sleutel)	184	184	184	184	184	2027
<i>Maatregelen in de omzetbelasting⁴</i>						
Afschaffen Btw verlaagd tarief kappersdiensten	0	258	258	258	258	2028
Afschaffen Btw verlaagd tarief herstelwerkzaamheden	0	50	50	50	50	2028
Afschaffen Btw verlaagd tarief schoonmaken woningen	0	74	74	74	74	2028
Afschaffen Btw verlaagd tarief schilderen, stukadoeren, en behangen	0	428	428	428	428	2028
Afschaffen Btw verlaagd tarief isolatiewerkzaamheden	0	40	40	40	40	2028

³ Kamerstuk 36800 IX, nr. C.⁴ De opbrengst van btw-maatregelen in 2028 is waarschijnlijk lager door anticipatie-effecten. Afhankelijk van de maatregel kan die verlaging worden beperkt door het treffen van overgangsmaatregelen

Afschaffen Btw verlaagd tarief geneesmiddelen en (medische) hulpmiddelen	0	1.781	1.781	1.781	1.781	2028
Afschaffen btw verlaagd tarief kamperen	0	227	227	227	227	2028
Afschaffen Btw verlaagd tarief voedingsmiddelen en water	0	9.178	9.178	9.178	9.178	2028
Afschaffen Btw verlaagd tarief restaurant- en cateringdiensten	0	1.913	1.913	1.913	1.913	2028
Afschaffen btw vrijstellingen componisten, schrijvers en journalisten	0	8	8	8	8	2028
Verhogen lage btw-tarief per 1% punt (sleutel)	0	1.361	1.361	1.361	1.361	2028
<i>Maatregelen in overige belastingen</i>						
Afschaffen uitzondering zuivel en soja in verbruiksbelasting	0	0	0	229	229	2030
Stapsgewijs afschaffen verlaagd motorrijtuigenbelasting tarief bestelauto ondernemer	284	521	710	864	632	2035
Afschaffen eenmalig verhoogde vrijstellingen schenkbelasting voor kinderen	0	0	36	40	58	2033
Afschaffen assurantiebelasting vrijstelling bredeweersverzekering	8	8	8	8	8	2027

Politieke vierhoek 25 augustus – Scenario's box 3

Aanleiding

Op 19 juni jl. is een Kamerbrief verzonden waarin mogelijke aanpassingen voor box 3 worden aangekondigd. In de politieke vierhoek zijn 4 scenario's voor box 3 besproken. Scenario 1 en 4 worden nogmaals besproken.

Bespreekpunten

1. Naar welk scenario gaat de voorkeur uit van de leden van de vierhoek?
2. Hoe moet de derving die voortvloeit uit het voorkeursscenario gedekt worden?

Toelichting

- Op dit moment vindt behandeling van de Wet werkelijk rendement (WWR) plaats in de Eerste Kamer. De wet moet per 2028 ingaan en is opgenomen in het basispad. Daarvan zijn geen budgettaire gevolgen omdat de WWR is opgenomen in het basispad.
- Op 19 juni zijn beide Kamers geïnformeerd over mogelijke aanpassingen aan de WWR om het maatschappelijke en politieke draagvlak te vergroten. In de brief wordt aangegeven dat de Kamer op Prinsjesdag nader geïnformeerd zal worden over de aanpassingen binnen WWR en de doorontwikkeling naar een vermogenswinstbelasting.
- Eventuele aanpassingen aan de WWR gaan gepaard met uiteenlopende gevolgen en moeten worden opgenomen in een novelle die meeloopt met het belastingplanpakket. Indiening van de novelle op Prinsjesdag is alleen mogelijk als er uiterlijk op 28 augustus a.s. over de novelle wordt besloten. Bij besluitvorming op 31 augustus heeft de Raad van State te weinig tijd om voor Prinsjesdag een advies te kunnen uitbrengen. Indiening van de novelle bij de Tweede Kamer is dan minimaal één week na Prinsjesdag.
- Ook de doorontwikkeling naar een vermogenswinstbelasting gaat gepaard met budgettaire gevolgen. Hieronder worden verschillende scenario's voorgelegd met de daarbij behorende consequenties.

In de hierna opgenomen tabel treft u de budgettaire gevolgen van de verschillende scenario's. Daarna de beschrijving van de gevolgen in bredere zin van de beide varianten.

Raming

- De ramingen zijn geactualiseerd met de meest recente beschikbare gegevens.
- Voor de tegenbewijsregeling geldt dat de kosten ervan zijn gestegen door (i) een hogere toename van het vermogen dan eerder voorspeld, (ii) een lagere woningwaardeontwikkeling voor 2027 (relevant voor belastingjaar 2028) en (iii) door het feit dat het OWR-formulier geïntegreerd is in de aangifte, waardoor het makkelijker is om tegenbewijs in te dienen.
- Daar staat tegenover dat het aantal ontvangen tegenbewijzen voor de jaren t/m 2024 vooralsnog achterblijft bij de raming voor die jaren. Dat is verwerkt door een afslag op de raming te nemen. Bovenstaande assumpties zijn verwerkt in de nieuwe raming.

In miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)		2028	2029	2030	2031	Cum t/m 2031	Cum t/m 2035	struc
1	Scenario 1: Novelle met verbeteringen WWR							
1.1	Carry back 1 jaar	-1.387	-1.145	-594	-409	-3.535	-4.379	-14
1.2	Doorschuifregeling echtscheiding & huwelijk	-2	-4	-6	-7	-19	-66	0
1.3	Aanpassing definitie startups & scale ups	-73	-50	-42	-34	-199	-297	0
1.4	Groen beleggen*	-100	-100	-100	-100	-400	-800	-100
1.5	Doorschuifregeling NSW-landgoederen	-1	-2	-2	-3	-8	-29	-13
1.6	Vrijstelling NSW-landgoederen	-8	-9	-9	-10	-36	-85	-20
1.7	Partiële belastingplicht alleen box 3	-12	-12	-12	-12	-48	-96	-12
	Saldo (maximaal bedrag 1.1 t/m 1.7)	-1.582	-1.320	-763	-572	-4.237	-5.723	-146
1.8	Sleutel verlagen tarief met 1%-punt	-257	-257	-257	-257	-1.028	-2.056	-257
1.9	Sleutel verhogen heffingsvrije resultaat met €100	-69	-69	-69	-69	-276	-552	-69
4	Scenario 4: VWB uitbreiden 2028, volledig 2030							
	VWB (vastgoed + effecten)	-4.311	-2.592	-1.940	-1.536			-90
	Globale inschatting VWB overige bezittingen			-376	-271			-10
	Saldo	-4.311	-2.592	-2.316	-1.807	-11.026	-15.624	-100

*Invoering groen beleggen per 2028 vereist al budget in 2027 van ca 50-100 mln.

Scenario 1: Novelle met aanpassingen wetsvoorstel Wet werkelijk rendement box 3, met besluitvorming over vermogenswinst volgend jaar

- In de kamerbrief van 19 juni zijn een 7-tal mogelijke aanpassingen plus 2 parameterwijzigingen in kaart gebracht. Deze kunnen tezamen of afzonderlijk ingevoerd worden. Er moet politiek gewogen worden welke wijzigingen in dit scenario gewenst zijn.
- Een aantal aanpassingen interacteert met de doorontwikkeling naar een volledige vermogenswinstbelasting – de budgettaire gevolgen van een carry-back of een doorschuifregeling voor huwen en scheiden zijn bijvoorbeeld anders bij een volledige vermogenswinstbelasting.¹ Deze interactie is niet verwerkt in tabel 1.
- Indien in deze kabinetsperiode nog de overstap naar vermogenswinst moet worden gemaakt, dient daartoe uiterlijk in het voorjaar van 2027 te worden besloten. De derving die daaruit voortvloeit is cumulatief circa €13 mld. t/m 2035.
- Belangrijkste voordeel: Per 2028 geldt voor iedereen werkelijk rendement. De kritiek op het huidige stelsel (forfaits en tegenbewijsregeling) wordt weggenomen. Namelijk:
 - onbelast blijven van hoge rendementen (belasting is nu gemaximeerd door het forfait van 6%). Dit leidt tot een aanzienlijke budgettaire derving;
 - tegenbewijsregeling stuit op weerstand van met name vastgoedbeleggers, omdat de tegenbewijsregeling is gebaseerd op vermogensaanwas en vanwege het ontbreken van een verliesverrekening en kostenaftrek.
- Belangrijkste nadeel: Dit neemt de fundamentele kritiek op de vermogensaanwasbelasting bij sommige stakeholders nog niet weg. Er blijft onduidelijkheid bestaan of en wanneer een overgang naar een volledige vermogenswinstbelasting plaats gaat vinden. Besluitvorming en uitwerking over de route naar vermogenswinst kan in dit scenario volgend jaar volgen. Omdat besluitvorming later volgt is invoering VWB per 2030 is in dit scenario niet haalbaar.
- Over de maatregelen 1.1 tot en met 1.5 en 1.7 doet de Belastingdienst uitvoeringstoetsen. De voorlopige conclusies zijn dat de aanpassingen inpasbaar zijn, maar wel zullen leiden tot verdringing in het ICT-portfolio van een aantal procesverbeteringen die gepland staan in 2029. Deze procesverbeteringen zijn belangrijk voor de dienstverlening aan burgers.
- De aanpassingen uit de novelle en met name de introductie van de carry back per 2029 vergt een grote inzet op het gebied van ICT. Daarnaast vragen de maatregelen in de novelle een extra formatie van ruim 95 FTE. De voorlopige achterwaartse verliesverrekening wordt niet door IV-ondersteund en vraagt dus veel handmatig werk.

Scenario 4: VWB in de WWR uitbreiden per 2028

- In dit scenario wordt in de WWR de vermogenswinstbelasting per 2028 uitgebreid naar alle financiële instrumenten (aandelen, obligaties, opties etc.). In 2030 wordt de overstap gemaakt naar een volledige vermogenswinstbelasting voor alle vermogensbestanddelen.²
- Belangrijkste voordeel: met onroerende zaken en financiële instrumenten geldt zo snel mogelijk vanaf 2028 voor het overgrote deel van het vermogen in box 3 een vermogenswinstbelasting.
- Belangrijkste nadeel: Consequenties voor de inpasbaarheid van andere trajecten en alleen maakbaar mits beperkingen in de uitvoering hieronder worden geaccepteerd.
- Vereiste is dat de kamerbehandeling voorspoedig is, dat betekent uiterlijk 31-12-2026 door beide Kamers aangenomen.
- Maakbaarheid per 2028 is mogelijk. Als VWB zou worden ingebouwd in het IV-systeem op een volledige en juiste wijze, is dit niet mogelijk per 2028 vanwege beperkingen in het IV systeem. Om toch een zo snel mogelijke invoering mogelijk te maken, betekent dit dat moet worden voortgebouwd op de architectuur van de WWR, en zijn er vanuit de tijds-klem beperkingen aan wat er maakbaar is voor de jaren 2028 en 2029. Er kunnen niet voldoende invulvelden worden ingebouwd waardoor (een deel van) de gegevens bij elkaar worden samengeteld in het laatste invulveld, wat een beperking van toezicht en handhaving betekent.
- Inpasbaarheid van box 3 vraagt veel capaciteit. Dit heeft de volgende consequenties voor andere trajecten:

¹ Bij een vermogenswinstbelasting heeft carry back een kleiner budgettair beslag doordat alleen gerealiseerde vermogensontwikkeling in aanmerking wordt genomen, waardoor minder vaak sprake is van verliezen. De doorschuifregeling bij huwen en scheiden krijgt juist een groter budgettair belang.

² Directe cryptobeleggingen, verzekeringsproducten en lijfrentes, vorderingen en schulden (voor zover geen financieel instrument), 'overige' vermogensbestanddelen zoals roerende zaken ter belegging en banktegoeden in vreemde valuta.

- De BAZ kan niet per 2030 (dit geldt voor scenario's 2, 3, 4), de BAZ loopt tenminste één jaar vertraging op.
- De afbouw van de Aftrek specifieke zorgkosten kan in deze variant volgens voorgenomen tijdpad.
- Voor de verzachtingen in de Novelle is minder rationale bij het zo snel mogelijk overgaan naar VWB. Deze verzachtingen zijn ook deels niet langer inpasbaar.
- Ruimte voor eventuele toekomstige wensen voor de komende jaren neemt af. Met deze beperkingen, gaat dit scenario niet ten koste van de vernieuwing (Cool:Gen)
- Gegevensaanlevering door ketenpartners (banken etc.) aan de belastingdienst is per 2028 niet mogelijk. De vooringevulde aangifte van box 3 gegevens is voor 2028 dan ook niet mogelijk. Hierdoor ontbreekt ook de contrainformatie voor toezicht en handhaving waardoor toezicht wordt bemoeilijkt. Ook doet dit een extra beroep op het doenvermogen van burgers. Eerste geluiden van grootbanken zijn dat het wellicht mogelijk is gegevens aan te leveren aan klanten, zodat belastingplichtigen die gegevens zelf kunnen gebruiken voor het doen van aangifte. Het zal echter per bank verschillen in hoeverre ze daartoe in staat zijn.
- Juridisch houdbaarheid: het dragend onderscheid in de huidige WWR tussen vermogensaanwas en vermogenswinst in liquide en illiquide vermogensbestanddelen vervalt grotendeels. Voor de jaren 2028 en 2029 brengt dit een risico voor procedures voor de bestanddelen waarvoor een vermogensaanwasbelasting met zich mee. De benodigde wetgeving is in korte tijd opgesteld. Mogelijk is er volgend jaar reparatiewetgeving nodig.
- Het voorstel zorgt voor een budgettaire derving die gedekt moet worden. Deze derving ligt cumulatief lager dan bij scenario 3, omdat er niet teruggevallen hoeft te worden op de tegenbewijsregeling.
- Tijdpad voor wetgevingsproces is zeer krap. Risico dat reparatiewetgeving nodig zal zijn.

Dekking budgettaire gevolgen van de scenario's

- Op basis van de begrotingsregels van het kabinet zal de budgettaire derving van mogelijke aanpassingen aan de WWR en een doorontwikkeling naar een volledige vermogenswinstbelasting moeten worden gedekt.
- De Tweede Kamer heeft bij de motie Bikker/Eerdmans uitgesproken dat dekking voor eventuele aanpassingen aan de WWR zoals de achterwaartse verliesverrekening moet worden gevonden in het brede domein van vermogen.
- In onderstaande tabel worden mogelijke dekkingsopties gepresenteerd (niet uitputtend).

In miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)	2027	2028	2029	2030	2031	Cum t/m 2031	Cum t/m 2035	struc
Constructies								
Aanpakken belastingconstructie in de schenkbelasting met papieren schenkingen	153	153	153	153	153	765	1.377	153
Box 2								
Excessief lenen box 2, drempel van € 500.000 naar € 400.000, exclusief afschaffen uitzondering eigen woning								
w.v. saldo	185	479	-2	-4	-5	657	621	2
w.v. kader	11	11	11	11	11	55	99	11
Vpb								
Afschaffen lage vennootschapsbelastingtarief	3.322	3.266	3.201	3.154	3.098	16.041	28.213	3.043
Verlagen schijfgrens Vpb van € 200.000 naar € 100.000 in twee stappen	635	1.191	1.167	1.143	1.119	5.255	9.635	1.095
Inkomstenbelasting								
Verlagen aangrijpingspunt toptarief met € 3.500	1.242	1.242	1.242	1.242	1.242	6.210	11.178	1.242
Overige maatregelen, waaronder fiscale regelingen								
EB belastingvermindering toespitsten op huishoudens	0	0	0	401	395	796	2.314	371
Afschaffen verlaagde btw-tarief op kampeergelegenheid	0	227	227	227	227	908	1.816	227
Stapsgewijs afschaffen kleinschaligheidsinvesteringsaftrek	194	389	583	777	777	2.720	5.828	777
Afschaffen verlaagde motorrijtuigenbelasting tarief bestelauto ondernemer	285	526	723	880	802	3.216	6.039	648
Afschaffen zelfstandigenaftrek	0	0	212	207	202	6.21	1.387	188

TER BESLISSING

Aan
de minister

Persoonsgegevens

Datum
9 september 2026

Notanummer
2026-0000363976

Bijlagen
1. Miljoenennota 2027
2. Kabinetsreactie septerr

nota

Afronding Miljoenennota 2027

Aanleiding

De Miljoenennota bevindt zich in de afrondende fase en gaat donderdagochtend naar de drukker. Dit is de laatste keer dat het stuk bij u voorligt. Ten opzichte van de MR-versie van 26 augustus is de besluitvorming verwerkt en zijn het voorwoord en de visuele samenvatting toegevoegd. Tevens hebben wij de concept septemberrapportage van de Afdeling Advisering van de Raad van State ontvangen. Hiertoe is een kabinetsreactie opgesteld.

Beslispunten

- Bent u akkoord met de voorliggende versie van de Miljoenennota 2027?
 - Op dit moment worden de laatste MEV-cijfers verwerkt en vinden de laatste (taalkundige) controles plaats.
- Bent u akkoord met de kabinetsreactie op de septemberrapportage?
 - Deze integreert de Raad van State in de septemberrapportage en het geheel gaat mee met de embargostukken.

Kernpunten

- Na uw akkoord op de voorliggende versie wordt de Miljoenennota op donderdagochtend definitief afgerond en verzonden naar de drukker (uiterlijk 10:00 uur). Voor verzending volgt er nog een laatste check op feitelijke onjuistheden bij Vrijdag 11 september om 15.30 ontvangt de Tweede Kamer de embargostukken.
- Inhoudelijke teksten ten aanzien van de technische invulling van de koopkracht (paragraaf 2.3.2) en medeoverheden (paragraaf 2.7.2) zijn nog toegevoegd ten opzichte van de vorige versie.
- Er komt een gezamenlijk set actieve openbaarmaking voor de voorbereiding voor de besluitvorming en de Miljoenennota. Deze wordt voor Prinsjesdag aan u en StasFIN voorgelegd voor akkoord.
- In aanloop naar het politieke horen bij de Raad van State ontvangt u van ons het nader rapport bij het Miljoenennota-advies van de Raad van State, en aanvullende voorbereiding. Het nader rapport gaat niet mee op de embargostukken, omdat het advies bij Miljoenennota niet tijdig gereed was.

Communicatie

De visuele samenvatting en het voorwoord zijn door communicatie met u besproken en nu toegevoegd in de Miljoenennota.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.